

CASA CORPULUI DIDACTIC ALBA
Editura Universul Școlii

Educație pentru dezvoltare durabilă a României

**PUBLICAȚIE CU LUCRĂRILE SIMPOZIONULUI
„Educație pentru dezvoltare durabilă a României
- în context european”**

ediția a IX-a

ISSN 2501 – 3300

ISSN-L 2069 – 296X

**Alba Iulia
2017**

EDITURA UNIVERSUL ȘCOLII
a CASEI CORPULUI DIDACTIC ALBA
Alba Iulia, Str. G. Bethlen nr. 7, Cod 510009
Tel. 0258/826147, Fax. 0258/833101
Web: www.ccdab.ro,
E-mail: ccdab@yahoo.com

Director redactor șef:
Prof. Deák – Székely Szilárd Levente
Redactor șef: prof. Oros Ligia Elena
Redactori: prof. Jude Laurențiu, prof. Nandrea Maria, prof. ing. ec. Onișoru Viorica
Colaboratori: lector univ. dr. Scheau Ioan
Tehnoredactare: aj. analist programator Popa Ioan, secretar Ota Silvia
Corectura: Prof. Nandrea Maria

© Autorii, conform legislației în vigoare, răspund în fața legii, în ceea ce privește plagiatul sau orice altă formă de atingere a dreptului de autor.

**Și să nu uităm!: Când răătăcești,
pentru a-ți regăsi drumul,
te întorci de unde a-i plecat!**

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE

1. Promovăm educația și instrucția elevilor pentru dezvoltarea durabilă a României, Prof. DEÁK-SZÉKELY SZILÁRD LEVENTE, Director CCD Alba

5

2. Prezentarea Simpozionului „Educație pentru dezvoltare durabilă a României - în context european” Deák-Székely Szilárd Levente, Dărămuș Eugenia Marcela, Nandrea Maria, Oros Ligia Elena, Jude Laurențiu, Onișoru Viorica, Rîmba Sava, Ota Silvia, Popa Ioan

7

Secțiunea I. REFERATE ȘI COMUNICĂRI

1. Toma Cocișiu și demersul didactic pentru dezvoltare durabilă, Prof. JUDE LAURENȚIU, Colegiul Național „Horea, Cloșca și Crișan”, Alba Iulia

14

2. Comunități durabile în România, Prof. CIONTEA ELENA-GABRIELA, Școala Gimnazială Crăciunelu de Jos

40

3. Tradiție și modernitate, valori fundamentale ale dezvoltării, Prof. SICOE NICOLAE-RUSALIN, Școala Gimnazială Ciuruleasa

43

4. Familia din perspectivă pedagogică, Prof. CÎMPEAN VALERIA, Prof. CÎMPEAN ANDRADA, Școala Gimnazială „Vasile Goldiș” Alba Iulia

50

5. Utilizarea softurilor educaționale ca alternativă la metodele tradiționale, Prof. învăț. primar MIHAI MARIA, Prof. învăț. primar MUNTEAN SIMONA ADRIANA, Școala Gimnazială „Ștefan cel Mare” Cetatea de Baltă

52

6. Jocul în consilierea copiilor de vârstă școlară mică, Prof. înv. primar COMȘA CĂLINA, Școala Gimnazială „Ion Bianu” Valea Lungă,

Prof. înv. primar DAVID CONSTANTINA, 55
Liceul cu Program Sportiv, Alba Iulia

7. Halda de steril de la Geamăna – jud. Alba, Elevă Anușcă Daniela, Prof. coordonator, SIMU ALEXANDRU, 58
Liceul Teologic Greco – Catolic „Sfântul Vasile cel Mare”, Blaj

8. Conservarea și protecția apelor marine, elevi: MARCU MIRUNA, DEMIAN FILIP și IVAN TIMEA cls. a IX a D, Colegiul Național „I. M. Clain”, Blaj, Prof. coordonator SIMU CARMEN, SIMU ALEXANDRU 60

9. Inovație și creativitate la ora de limba și literatura română în lumina educației pentru dezvoltare durabilă, Prof. DINIȘ-ADAM CRISTINA, Școala Gimnazială ”Nicodim Ganea”, Bistra 62

10. Competențe de lectură ale elevilor din ciclul primar în context european, Prof. inv. primar MÎNDROC NICOLETA, Școala Gimnazială „Ion Agârbiceanu” Alba Iulia 65

11. Abordări actuale ale educației pentru cetățenia democratică în contextul integrării europene, Prof. HUMENIUC RAMONA, Colegiul Național „Horea, Cloșca și Crișan”, Alba Iulia 68

12. Educația pentru dezvoltare durabilă a României și profesia didactică, Prof. UNGUR LACRIMA MIHAELA, Liceul Tehnologic „Țara Moșilor” Albac 72

Secțiunea II.

PROIECTE, PARTENERIATE, schimburi de experiență - exemple de bună practică, de creativitate didactică

1. Proiectul - metoda și instrument de evaluare în ciclul primar, Prof. înv. primar POP FELICIA, Prof. înv. primar BOIȚ DANIELA, Școala Gimnazială „Ion Agârbiceanu” Alba Iulia 75

2. Limbă cultură și civilizație românească, Prof. CUNȚAN MARIANA, Colegiul Național „David Prodan” Cugir 77

3. Proiect de parteneriat educațional „Împreună pentru copiii noștri”, Prof. înv. preșcolar MUREȘAN DOINA MARIA, Prof. înv. preșcolar ROFF NICOLETA, Grădinița P.P. step by step Nr.12 Alba Iulia 79

4. Proiect: Fotografie geografică, Prof. TODORAN-FER MONICA, Colegiul Național „Horea, Cloșca și Crișan” Alba Iulia 82

5. Proiect de parteneriat cu poliția Alba Iulia învățăm să circulăm, Prof. înv. preșcolar: COMAN MARIA FLOARE, Prof. înv. preșcolar TEOC GEORGIANA, Grădinița cu P.P. „Scufița Roșie”, Alba Iulia 85

6. Stil de viață sănătos, Prof. inv. primar DOROGA MARCELA, Liceul cu Program Sportiv, Alba Iulia 88

7. Proiect educațional „Pe teme ecologice”, Prof. înv. preșc. LUDUȘAN MARIA, Grădinița cu P.P. nr.8/9, Alba Iulia 90

Și să nu uităm!:

*Când răătăcești,
pentru a-ți regăsi drumul,
te întorci de unde a-i plecat!*

CUVÂNT ÎNAINTE

1. Promovăm educația și instrucția elevilor pentru dezvoltarea durabilă a României,
Prof. DEÁK-SZÉKELY SZILÁRD LEVENTE,
Director CCD Alba

2. Prezentarea Simpozionului „Educație pentru dezvoltare durabilă a României - în context european”

*Deák-Székely Szilárd Levente, Dărămuș Eugenia Marcela, Nandrea Maria, Oros Ligia Elena,
Jude Laurențiu, Onișoru Viorica, Rîmba Sava, Ota Silvia, Popa Ioan*

1. PROMOVĂM EDUCAȚIA ȘI INSTRUCȚIA ELEVILOR PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A ROMÂNIEI

Prof. Deák-Székel Szilárd Levente

Director CCD Alba

„Pământul ne oferă suficient pentru nevoile fiecăruia dar nu pentru lăcomia fiecăruia”

Mahatma Gandhi

Casa Corpului Didactic Alba, de aproape un deceniu, include Simpozionul „Educație pentru dezvoltare durabilă a României - în context european” în cadrul activităților de formare continuă a personalului didactic.

An de an, cadrele didactice prin participarea la simpozion își arată preocupările pentru misiunea lor de bază: educație și instrucție pentru dezvoltarea socio-economică a României.

Și în România ca și în alte părți ale lumii, conceptul de dezvoltare durabilă a devenit important atunci când problemele: economice, sociale, culturale, spațiale, de mediu etc. au ajuns în prim planul societății umane. Diverși factori de decizie caută să contureze o direcție de acțiune ce să asigure un viitor prosper omenirii; propunând o cale de acțiune cu o anumită evoluție dinamică, cuprinzând atât măsuri legale cât și orientări politice pe care sistemul de învățământ să le implementeze.

Dezvoltarea durabilă este marea provocare a acestui secol, și majoritatea specialiștilor consideră că însăși supraviețuirea speciei umane depinde de transpunerea în practică a acestui concept. Pentru a face posibilă transpunere în practică a acestui concept este nevoie de mentalități, priceperi și deprinderi în concordanță cu cerințele de implementare și realizare a dezvoltării durabile; atitudini favorabile care să facă aplicabile strategiile, inovațiile și soluțiile ce trebuie aplicate de către instituții, companii, autorități, precum și individual.

Obiectivul general al promovării dezvoltării durabile este de a avea oameni mai bine pregătiți pentru a face față provocărilor prezente și viitoare și pentru a acționa cu responsabilitate față de generațiile viitoare și nu în ultimul rând cu atitudini corespunzătoare țelurilor propuse.

Strategia europeană de dezvoltare durabilă a Uniunii Europene se pliază pe așa-numitul „triunghi magic”: creștere economică, protecția mediului, coeziune socială. Fiecare dintre aceste trei coordonate se intercondiționează; măsurile adoptate în cazul uneia dintre ele afectând în mod inevitabil evoluția celorlalte două. Ca o paranteză, și sistemul de învățământ se pliază pe un „triunghi magic”: eficiență, eficacitate și valorizare.

Dar toate cele trei componente sunt dependente de sistemul de învățământ, de ce se transmite elevilor prin educație și instrucție; ce mentalități se promovează; ce valori devin intrinseci; ce atitudini, deprinderi și priceperi se manifestă în viață când sunt adulți; ce competențe pun în valoare elevii când vor fi adulți.

În această perspectivă, învățământului îi revin sarcini importante în formarea unei conștiințe bazate pe respectul față de om și natură; respectul pentru înaintași și grija față de soarta urmașilor; în pregătirea generațiilor de elevi încât să aibă competențele necesare pentru asigurarea dezvoltării economice ce să asigure creșterea calității vieții tuturor: celor contemporani cât și a copiilor și nepoților lor.

În ultimii anii, educația pentru dezvoltare durabilă a intrat tot mai mult în sfera învățământului, împreună cu alte concepte legate de pace, drepturile omului, justiție socială, mediu, educație continuă etc. Probabil că în viitor va fi domeniu distinct de studiu, o disciplină separată. Dar pentru ca o instrucție și educație pentru dezvoltare durabilă să fie eficientă ar trebui ca mesajul acesta să fie integrat în toate disciplinele, nu declarativ, ci prin comportament, atitudini, trăiri în raport cu problematica existenței umane și căile ce ar trebui urmate pentru îmbunătățirea calității vieții de zi cu zi, pentru persoane fizice, familii și gospodării, prin gestionarea resurselor fără a afecta în sens negativ viitorul copiilor, nepoților,... generațiilor viitoare.

Pentru aceasta este nevoie de cadre didactice capabile de o abordare interdisciplinară, holistică, capabile de a ieși din izolarea disciplinei sale. Izolare practică de unele cadre didactice, dominate de „importanța decisivă! a mesajului disciplinei ce trebuie însușit!”, este insuficient într-o lume aflată în pericol de a intra în extincție. Cadrul didactic trebuie să-și revizuiască prioritățile. Această realitate existentă ne face să credem că educația pentru dezvoltare durabilă nu poate fi numai un capitol la o disciplină, sau un domeniu distinct de studiu, nici un studiu separat, ci, mai degrabă, un comportament interdisciplinar al cadrelor didactice capabile de a înțelege mult mai mult decât disciplina sa, indiferent că-i matematică, fizică, chimie, filozofie, limbă străină etc. și capabile de a transmite acest mesaj al dezvoltării durabile indiferent de materia predată.

Este vital ca, pentru asigurarea bunăstării populației actuale a României, personalul didactic să promoveze în rândul elevilor conceptul de „Dezvoltare Durabilă” ca: „acea dezvoltare care asigură necesitățile prezentului fără a compromite șansele generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi”. **Este important ca individul să înțeleagă că nu a apărut de niciunde, și nici că i se cuvine totul, și că are o misiune față de copii pe care îi va avea, față de nepoții lui și nu în ultimul rând față de societatea ce se va crea.**

Ca urmare Casa Corpului Didactic Alba dorește ca prin activitățile de formare continuă să se dezvolte potențialul cadrelor didactice de a contribui la dezvoltarea socio-economică a României în prezent și în viitor pe termen lung; simpozioanele fiind tot atâtea prilejuri de a se face schimb de bune practici între participanți.

2. SIMPOZIONUL „EDUCAȚIE PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ A ROMÂNIEI - ÎN CONTEXT EUROPEAN”

ediția a IX-a, 24 noiembrie 2017

Profesor Deák-Székely Szilárd Levente

Profesor Dărămuș Eugenia Marcela

Profesor metodist Nandrea Maria

Profesor metodist Oros Ligia Elena

Profesor metodist Jude Laurențiu

Bibliotecar Onișoru Viorica

Secretar Ota Silvia

Economist Rîmba Sava

Informatician Popa Ioan

"Educația este cea mai puternică armă pe care o poți folosi pentru a schimba lumea"

Nelson Mandela

Prin Adresa MEN nr. 103401 din 3.07.2017 inspectoratele școlare, cadrele didactice au fost informate că: Rezoluția Adunării Generale a Națiunilor Unite din data de 25 septembrie 2015, a aprobat Agenda pentru Dezvoltare Durabilă până în anul 2030, aplicabilă începând cu 1 ianuarie 2016. Liderii mondiali au fost de acord cu **17 obiective globale pentru dezvoltare durabilă** care ar putea însemna încetarea sărăciei extreme, a inegalităților și a schimbărilor climatice până în 2030. Ca urmare pentru promovarea, înțelegerii de către elevi a obiectivelor mondiale ale dezvoltării durabile au fost desfășurate în unele unități de învățământ în perioada 18 – 22 septembrie 2017 lecții pe tematica acestor obiective.

Și în acest an, la fel ca anii precedenți, simpozionul are drept scop:

I. Stimularea și valorificarea interesului elevilor și cadrelor didactice pentru Dezvoltarea Durabilă a României prin activități de implementare a instrucției și educației pentru dezvoltarea durabilă a României.

II. Realizarea unei publicații on-line „Educația pentru dezvoltare durabilă a României” cu ISSN 2501-3300 și ISSN-L 2069 296X pe site-ul:

<http://www.ccdab.ro/Editura/simpozioane%20online.html>, ce să cuprindă preocupările cadrelor didactice, elevilor și a altor persoane, în domeniul dezvoltării durabile și educației pentru dezvoltare durabilă a României.

Obiectivul general: îmbunătățirea calității și performanței învățământului, evaluate prin dezvoltarea socio-economică a țării.

Obiective specifice:

1. *Creșterea calității și performanței procesului instructiv-educativ prin:*

- Stimularea interesului elevilor și a cadrelor didactice pentru dezvoltare durabilă;
- Creșterea interesului față de realizările în domeniul socio-economic;
- Stimularea interesului elevilor și a cadrelor didactice pentru informare;

- Stimularea creativității elevilor și a cadrelor didactice prin realizarea de eseuri, lucrări științifice etc. pe teme de dezvoltare durabilă a țării;
 - Îmbunătățirea nivelului de cunoaștere a aspectelor de dezvoltare socio-economică a țării și în lume prin explorări pe internet și nu numai;
 - Realizarea unor schimburi de idei între elevi și cadre didactice din diferite unități de învățământ din țară.
2. *Stimularea cercetării științifice în școli prin:*
 - Familiarizarea cu diverse etape ale cercetării științifice (documentare, selectare bibliografie, realizare lucrări științifice cu temă prestabilită, etc.);
 - Participarea la o sesiune de comunicări de înalt nivel științific, inclusă într-un domeniu de maximă importanță pentru viitorul omenirii;
 3. *Stimularea inovației, creației în domeniul științelor exacte și ingineresti printre elevi și cadre didactice. Descoperirea, încurajarea și mediatizarea de idei, activități etc. ce să contribuie la dezvoltarea socio-economică a țării.*
 4. *Conștientizarea părinților și a comunității de calitatea muncii desfășurate de elevi și cadrele didactice.*
 5. *Formarea de competențe necesare dezvoltării durabile a României.*

Simpozionul se adresează tuturor cadrelor didactice, elevilor și a altor persoane preocupate de dezvoltarea durabilă a României.

Simpozionul are ca jaloane trei principii:

1. Pe plan european s-a pornit la regândirea învățământului în sensul dezvoltării durabile a societății. În 2005, la Vilnius, miniștrii responsabili cu educația și cu mediul din țările UNECE ([United Nations Economic Commission for Europe](#)) printre care și România, au adoptat într-o întâlnire la nivel înalt Strategia UNECE pentru Educația pentru Dezvoltare Durabilă. La întâlnire a fost lansat și Deceniul Națiunilor Unite de Educație pentru Dezvoltare Durabilă.

„Viziunea noastră asupra viitorului este a unei regiuni care promovează valori comune precum: solidaritatea, egalitatea și respectul reciproc dintre oameni, țări și generații. Este o regiune caracterizată prin dezvoltare durabilă, vitalitate economică, justiție, coeziune socială, protecția mediului și managementul resurselor naturale, astfel încât să satisfacă nevoile generației prezente fără compromiterea capacității viitoarelor generații de a-și satisface nevoile. Educația, pe lângă faptul că este un drept al omului, este o premisă pentru obținerea dezvoltării durabile și un instrument esențial pentru o bună administrare, pentru adoptarea unor decizii în cunoștință de cauză și promovarea democrației. De aceea, educația pentru o dezvoltare durabilă poate ajuta să transforme perspectiva noastră în realitate. Educația pentru dezvoltare durabilă dezvoltă și îmbunătățește capacitatea indivizilor, a grupurilor, a comunităților, organizațiilor și a țărilor de a, gândi și a acționa în favoarea dezvoltării durabile. Ea poate genera o schimbare în mentalitățile oamenilor, potențând capacitatea acestora de a crea o lume mai sigură, mai sănătoasă și mult mai prosperă, îmbunătățind astfel calitatea vieții. Educația pentru o dezvoltare durabilă oferă o abordare critică, un grad sporit de conștientizare și puterea de a explora și dezvolta noi concepte, viziuni, metode și instrumente.” (citată din *Strategia UNECE pentru Educația pentru Dezvoltare Durabilă adoptată la Întâlnirea la nivel înalt a miniștrilor mediului și educației de la Vilnius, Lituania, ONU, 2005.*)

2. Idealul educațional al școlii românești este de a asigura “dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală, pentru dezvoltarea spiritului

antreprenorial, pentru participarea cetățenească activă în societate, pentru incluziune socială și pentru angajare pe piața muncii (Art.2, alin.3, Legea nr. 1/2011 a Educației Naționale)”.

3. Misiunea fundamentală a instrucției și educației în România este de a crea, forma, o societate prosperă; constituită din indivizi vrednici, utili lor, familiei lor și apoi societății.

În baza acestor principii, Simpozionul „Educație pentru dezvoltare durabilă a României - în context european” ca parte a activităților de formare continuă a personalului didactic își propune să:

- faciliteze schimburile de idei și a interacțiunii dintre diferiți factori interesați de domeniul educației pentru: dezvoltare durabilă a României și pentru prosperitatea cetățenilor ei;
- faciliteze înțelegerea și conștientizarea publică privind impactul educației pentru dezvoltare durabilă a societății asupra vieții noastre de zi cu zi și să faciliteze înțelegerea modului în care această educație și cunoaștere științifică ecologică poate contribui la dezvoltarea unei societăți mai echitabile, sănătoase și mai tolerante;
- să valorifice și să promoveze potențialul creativ și inovator al cadrelor didactice și al elevilor prin exemple de bună practică utile dezvoltării durabile a României.
- ofere cadrelor didactice noi posibilități de a încorpora conceptele dezvoltării durabile în procesele de reformă a educației;
- sporească atractivitatea profesiei de cadru didactic prin diminuarea sentimentului inutilității muncii didactice pentru societatea din care fac parte elevii;
- identifice și promoveze specificul cultural și spiritual a spațiului carpato-danubiano-pontic punându-l în valoare ca resursă a dezvoltării și prosperității acestuia;
- readucă dascălul în centrul vieții localității, ca exponent de încredere, prin identificarea acestuia cu interesele acesteia. Cadrul didactic să-și găsească utilitatea în obște, să fie un inițiator, promotor și catalizator al forțelor latente locale și să devină capabil de a le pune în valoare în vederea bunăstării societății;
- conserve unitatea culturală și spirituală a spațiului carpato-danubiano-pontic și afirmarea identității acestuia în spațiul european;
- reorienteze programele de educație existente în vederea dezvoltării durabilă a României;
- inițieze și asigure programe de formare pentru dezvoltarea durabilă a României;
- aducă în centrul atenției cadrelor didactice, elevilor și societății implicațiile sociale ale neglijării educației pentru dezvoltare durabilă.

Cum de altfel este firesc o astfel de temă de la bun început poate declanșa o mulțime de nedumeriri și întrebări, un șir de „De ce-uri?”. Fără a avea pretenția epuizării subiectului, schițăm în Anexa nr. 1 câteva întrebări și răspunsuri necesare focalizării lucrărilor simpozionului în folosul renașterii economice și morale a acestui spațiu carpato-danubiano-pontic.

Cei care doresc să cunoască și alte opinii vor găsi revistele cu materialele simpozioanelor din anii anteriori pe site-ul CCD: <http://www.ccdab.ro/Editura/simpozioane%20online.html>

TEMATICA SIMPOZIONULUI:

1. Mediul în viața omului. Abordări cetățenești europene și românești.
2. Educației pentru dezvoltare durabilă a României și profesia didactică.
3. Cunoașterea elevilor, etapă premergătoare necesară în procesul de educație pentru dezvoltare durabilă. Identificarea capacităților și a posibilităților profesionale ale elevilor de a contribui la dezvoltare durabilă a locurilor natale.
4. Performanțe educaționale din punctul de vedere al Educației pentru dezvoltare durabilă a României.

Calitate – performanță – utilitate – valoare în UE.

Calitate – performanță – utilitate – valoare în România.

Competențe necesare; competențe inutile dezvoltării socio-economice/prosperității țării.

5. Strategia personală și profesională a cadrului didactic în contextul activității didactice de specialitate în funcție de criteriile de calitate și performanțe educaționale ce reies din Strategia UNECE pentru Educația pentru Dezvoltare Durabilă. Strategii didactice utile și eficiente în sprijinul dezvoltării durabile a României.

6. Educației pentru dezvoltare durabilă a societății românești și gestionarea timpului școlar.

7. Educația pentru dezvoltare durabilă a locurilor natale ca motivație a învățării.

8. Strategii didactice de evaluare în sprijinul dezvoltării durabile a României.

Elemente de deontologie a evaluării educaționale în context european și românesc.

Evaluarea elevilor în contextul dezvoltării durabile a societății românești.

9. Integrarea Educației pentru dezvoltare durabilă în contextul local.

Cunoașterea comunității autohtone și a aspirațiilor pentru dezvoltare durabilă. Cunoașterea nevoilor comunității românești

Activități curriculare și extra-curriculare în contextul local utile dezvoltării durabile a societății românești .

10. Transformarea educației în resursă de bază a modernizării și dezvoltării durabile a României.

Forme de prezentare a lucrărilor pe teme de dezvoltare durabilă a României (SECȚIUNI):

I. Eseuri, comunicări.

II. Proiecte, parteneriate, schimburi de experiență - exemple de bună practică, de creativitate didactică.

Lucrările pot fi realizate și de echipe de elevi dar coordonate de un profesor; se încurajează prezentarea proiectelor practice și utilizate la clasă sau în comunitate pentru a favoriza dezvoltarea durabilă a comunităților autohtone.

REGULAMENT DE PARTICIPARE:

Art. 1. La simpozion poate participa orice elev, cadru didactic și specialist în dezvoltare durabilă a țării care dorește ca preocupările lui privind dezvoltarea durabilă a României să fie cunoscute de publicul larg și prin trimiterea lucrării la adresa de E-mail: dezvoltare_durabila_romania@yahoo.com, solicită ca lucrarea să-i fie publicată în revistele CCD Alba, se înscrie cu lucrări în termenul stabilit și respectă regulamentul de organizare și desfășurare a simpozionului. Simpozionul este cu participare directă.

Art. 2. Lucrările vor fi acceptate dacă:

- se vor încadra în tematica dezvoltării durabile și educației pentru dezvoltare durabilă a României;

- sunt trimise la CCD Alba, la adresa de E-mail: dezvoltare_durabila_romania@yahoo.com, începând din data de **01.11.2017 până în data de 30.11.2017**;

- respectă regulamentul de participare.

Art. 3. Lucrarea se trimite numai în format electronic Word însoțită de Fișa de înscriere completată și scanată (Anexa nr. 2) la adresa de E-mail: dezvoltare_durabila_romania@yahoo.com, ca fișiere atașate. Ca fișier atașat se trimite și prezentările PowerPoint nu mai mari de 4 MB, **pentru prezentări.**

- Materialele vor fi prezentate, fără a depăși 10 minute. Prezentările pot fi realizate în PowerPoint, inclusiv cărțile.
- Organizatorii vă pun la dispoziție calculatoare videoproiectoare, ecran.

Trimiterea lucrării pe adresa de E-mail: dezvoltare_durabila_romania@yahoo.com exprimă acordul autorului / autorilor pentru dreptul CCD Alba de a publica materiale, sau părți din material, în revista proprie sau pe site-ul: <http://www.ccdab.ro/Editura/simpozioane%20online.html>

Art. 4. Lucrările vor reliefa preocupările cadrelor didactice, elevilor etc. în domeniul dezvoltării durabile și educației pentru dezvoltare durabilă a României, sub formă de :

- eseuri, referate și comunicări;
- comunicări pe teme de proiecte, parteneriate, schimburi de experiență, exemple de bună practică, de creativitate didactică etc.;
- experimente și observații;
- afișe, postere, lucrări, prezentări Power Point, creații artistice cu teme de dezvoltare durabilă .

Art. 5. Fiecare lucrare va avea scris pe ea: **autor, titlu și secțiunea** la care participă lucrarea. La autor: numele și prenumele autorului; profesia/ funcția; instituția unde lucrează/unitatea de învățământ; profesorul îndrumător al elevului (în cazul în care autorul este elev).

Art. 6. Redactarea lucrărilor. Lucrările trimise (cu excepția: lucrări de artă plastică, postere, afișe, planșe, caricaturi, benzi desenate, prezentări Power Point) vor fi tehnoredactate pe calculator, cu următoarele caracteristici:

- Format pagină A4;
- Margini: stânga – 2,5 cm; sus, jos și dreapta – 2 cm;
- Textul va fi tehnoredactat cu diacriticele limbii române (ă, î, â, ș, ț);
- Font Times New Roman, mărime font 12, spațiere la un rând;

Lucrarea integrală maxim 3 pagini, Microsoft Word.

BIBLIOGRAFIA: se vor consemna (3-4 titluri) la sfârșitul lucrării în următoarea ordine: nume, prenume, autor, titlul lucrării, oraș, editura, an.

Lucrările primite se vor constitui într-o colecție cu ISSN 2069 – 296x.

Nu introduceți note de subsol și nu numerotați paginile. Lucrările care nu respectă condițiile de tehnoredactare nu vor fi acceptate la simpozion.

Organizatorii așteaptă lucrări practice, originale, de creativitate, aplicabile în contextul local!

Art. 7. Fișa de înscriere (numai fișa de înscriere în original pe suport de hârtie) se va trimite la Casa Corpului Didactic Alba, Alba Iulia , Str. Gabriel Bethlen, nr. 7, Cod 510009, Tel. 0258/826147

Autorii se vor interesa dacă lucrarea și fișa de înscriere au ajuns la destinație.

Art. 8. Autorul în momentul în care a trimis materialul pe adresa de E-mail: dezvoltare_durabila_romania@yahoo.com, se obligă să fie de **acord cu publicarea materialului trimis pe pagina web a CCD Alba, și să-și asume responsabilitatea celor scrise în materialul trimis spre publicare. Responsabilitatea celor scrise revine exclusiv autorului / autorilor, în ceea ce privește plagiatul sau orice altă formă de atingere a drepturilor de autor, editura „Universul Școlii” Alba nefiind implicată financiar în eventualele litigii. Copy right-ul va fi asigurat de către autor. Materialele primite nu se restituie autorilor.**

Art. 9. Organizatorii simpozionului își rezervă dreptul de a nu accepta lucrările care după opinia lor nu respectă tematica propusă și condițiile de tehnoredactare. Aceste lucrări nu vor fi publicate și nici nu se vor acorda diplome autorilor. Nu se admit lucrările prezentate la ediția anterioară.

Art. 10. Participanții, cu lucrările acceptate de comisia de jurizare și care și-au susținut lucrările în fața auditoriului prezent la simpozion vor primi diplome de participare. Numai lucrările acestora vor fi publicate.

Art. 11. Cheltuielile de transport până la Alba Iulia și retur vor fi suportate de participanți.

Și să nu uităm!:

*Când rătăcești,
pentru a-ți regăsi drumul,
te întorci de unde a-i plecat!*

Secțiunea I.

REFERATE ȘI COMUNICĂRI

„Toma Cocișiu și-a pus elevii la studiu, la muncă, ca orice țăran înțelept ce își pune copii la treabă pentru a nu-i învăța trândavi.”

TOMA COCIȘIU(1887-1986) **ȘI DEMERSUL DIDACTIC PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ A ȚĂRII**

Prof. Jude Laurențiu

Colegiul Național „Horea, Cloșca și Crișan” Alba Iulia

- promotor al centrelor și unităților de viață;
 - un Odobleja al învățământului românesc, fără a fi un Brâncuși al învățământului mondial.
- „Calitatea și performanța muncii cadrelor didactice vizibilă în școală în momentul în care copiii foștilor elevi, cu peste 20 de ani în urmă, au intrat la rândul lor în școală ca elevi.”

1.Cuvânt înainte

Toma Cocișiu a fost un pedagog român puternic ancorat în realitatea autohtonă, bun cunoscător a culturii spațiului carpato-dunăreano-pontic, creator de o nouă concepție didactico-pedagogică de avangardă ce-și are rădăcinile în cultura autohtonă la fel ca arta brâncușiană în sculptură.

Pornind de la tradițiile instructiv-educative consacrate în satul românesc a realizat pentru învățământ ceea ce a realizat Ștefan Odobleja pentru cibernetică și Constantin Brâncuși în sculptura contemporană.

Lui Toma Cocișiu i-au lipsit două lucruri pentru a fi recunoscut în România ca un mare pedagog, și al lumii până în prezent:

- cetățenia franceză;
- limbajul academic.

Aceste două handicapuri nu au diminuat valoarea realizărilor sale, dar au blocat recunoașterea lui în lumea specialiștilor în domeniul didactico-pedagogic care au preferat să-l treacă în uitare ...

Cu toate că mesajul său, în mod indirect, își face loc în prezent în învățământ într-un limbaj academic, emis de personalități din domeniu cu nume de rezonanță externă, Toma Cocișiu nu va reprezenta probabil pentru aceștia decât un nume incomod care nu merită să fie citat.

Toma Cocișiu a avut multe însușiri ce l-au ajutat să fie un mare pedagog:

- a fost un „țăran” înțelept - intelectualizat, o înțelepciune specifică omului de la țară cu rădăcinile în ecosistemul în care trăiește;
- a putut să aducă, fără a deranja prin insistențe, mentalitatea ancestrală de instrucție și educație de la țară la „oraș”, stilizând-o. Fenomen care azi se întâmplă invers; mai mult decât atât tânărul venit de la țară este un deșrădăcinat, dorește să uite rapid ce a învățat în sat, și copiază fără discernământ ce-i oferă orașul ca instrucție și educație. O „vinitură” ce-și dorește să-și uite statutul de „vinitură”;
- a fost creator, fără însă a obliga pe cei din jur să-i accepte creația; chiar dacă aceasta era evident valoroasă. Iar atunci când decidenții au decis în 1943 să-l oprească, s-a resemnat, a înțeles și a acceptat fără a încerca să convingă că are dreptate. A înțeles că ideile lui și rezultatele obținute sunt

prea neașteptate de la un simplu învățător de țară. Probabil că sufletește a fost pentru dânsul o mare dezamăgire, care l-a marcat profund pe timp îndelungat; dezamăgire asociată cu orgoliu personal ce l-au determinat ca peste ani, după 1945, să refuze ocuparea unei funcții în cadrul ministerului pentru a-și pune în practică noua pedagogie la nivel național. Ar fi fost o ocazie bine venită pentru a-și promova ideile, dar nu a fructificat-o; cei ce au pierdut au fost: școala românească și poporul român. Anii au trecut și timpul a așternut praful uitării!

Probabil că timpul va da posibilitate sistemului de învățământ să-și pună în valoare caracterul românesc, promovat de Toma Cocișiu.

2. Caracterul românesc

„Pentru a fi o națiune trebuie să ai un crez” spune George Friedman. Oare cum se manifestă acesta și de unde ne vine?

Constatăm, în prezent, că în spațiul carpato-dunăreano-pontic există o puternică cultură cu rădăcinii extrem de vechi ce formează anumite convingeri despre viață, promovate spontan prin instrucție și educație de „Școala fără școală” ca învățături, principii de viață, în afara unui sistem instituționalizat. Ansamblul de învățături promovate de „Școala fără școală” sau „Școala vieții”, fără a greși prea mult „Școala obști”, au un caracter unitar în acest spațiu geografic și efect modelator asupra însușirilor morale ale individului: comportament, idei, acțiuni etc.

Rezultatul modelării culturale în acest areal geografic este caracterul românesc, care se manifestă puternic și la cei care se declară că au limba maternă alta decât limba română, dar sunt născuți, crescuți și formați aici. Ceea ce nu trebuie să surprindă, pentru că acesta în esența lui este produsul macroecosistemului carpato-dunăreano-pontic și îndeosebi a factorilor de mediu care sunt independenți de voința politică umană. Vorbim cu nenumărate ocazii despre caracterul românesc; despre felul de a fi specific al românilor, complex și totuși unic în felul său, dar unitar în spațiul carpato-dunăreano-pontic, care se manifestă din plin și distinctiv la contactul cu alte culturi. Este evident că această construcție este puternic întipărită în ADN-ul acestui popor și că este produsul unor complexe procese social-politice sub acțiunea factorilor de mediu, de-a lungul mai multor milenii, pentru a putea vieții în acest areal geografic în conjuncturi istorice diferite, ce au dus la dobândirea unor specifice însușiri psihico-morale, concretizată într-o anumită consecvență a ideilor și acțiunilor acestui popor.

Aspectul unitar al caracterul românesc pe mari spații geografice este rezultatul unei construcții culturale de durată, cu rădăcini extrem de vechi și consolidate în timp, construcție care a depășit anumite secole dificile, utilizând ca elemente de sprijin entități socio-politice cunoscute sub numele de obști.

Specificul cultural al acestui spațiu, în care obștile au jucat un rol important, nu a putut fi fragmentat niciodată în urma valurilor de cuceriri politice: romane, turcești etc. sau de unii puternicii ai momentului, care și-au tăiat bucăți din teritoriu pentru coroana lor. Aspectul unitar al acestei culturi, diferită de a cuceritorilor de moment, și care a rezistat cuceritorilor, ne informează că atunci când s-au format bazele ei a existat o construcție culturală puternică atât pe verticală (de la mase la clasa conducătoare și asimilată de pătura conducătoare), cât și pe orizontală pe teritorii extrem de vaste. Se știe în prezent că mileniul al II-lea d.Hr. încă de la început a fost greu, presiuni culturale puternice din vest și apoi din sud, mai târziu din est au căutat să stopeze evoluția culturală firească. Au fost numeroase etape istorice în care clasa dominantă autohtonă, elita, a fost mesagerul culturilor străine sau a fost absorbită de culturile străine. Au fost secole la rând când populația autohtonă a fost lipsită de o clasă politică care să-și asume construcția culturală a propriului popor. Cultura autohtonă fiind stopată la nivelul țărănimii, la nivelul obștilor sătești. O parte din elită s-a desprins de obște, și a

început în derivă să rătăcească și să promoveze alte culturi, luptând împotriva celeia căreia îi aparținea prin origine. Au fost numeroase mișcări social-politice de a schimba această stare de fapt: Revoluția lui Horea, Cloșca și Crișan; Revoluția lui Tudor Vladimirescu; Revoluțiile de la 1848, au fost trepte suite din greu pentru atragerea elitei pe făgașul normal al culturii autohtone ce au dus la redeșteptarea elitelor încât să se poată realiza Unirile de la 1859 și 1918.

Ce a urmat a fost o explozie de curente literare și de oameni de înaltă cultură ce s-au adăpat la „izvorul bogat” și vechi al culturii autohtone. Efervescența culturală autohtonă a elitei ante și interbelică nu au fost altceva decât manifestarea pragmatică a culturii române și al sensului ierarhic creator de cultură înaltă, fără de care Marea Unire nu ar mai fi existat.

Ca urmare România și-a relansat în plan european tezaurul cultural de o valoare mondială și a început să-și afirme existența culturală spre sfârșitul mileniului al II-lea d.Hr. după aproape un mileniu de „tăcere” impusă. Ceea ce se releva era o redescoperire a unei construcții culturale originale, extrem de solidă, bine conturată, cu personalitate proprie, ce evident nu putea fi o creație de moment și nici de împrumut. Elemente culturale asemănătoare cu a altor culturi, mai mult sau mai puțin vecine, făceau trimiteri la rădăcinile comune indo-europeană care erau dovezi ale vechimii lor și a apartenenței la trunchiul comun indo-european.

Și atunci la întrebările: Când s-a realizat acest edificiu cultural? Dacă elemente culturale de aici au mai fost vizibile cândva în Europa?, unde și când? Când s-a creat acel trunchi viguros de cultură ce nu a putut fi distrus de acele câteva secole nefaste ale mileniului II d.Hr.?

Răspunsul este dat de mileniul I d.Hr. care pare că este veriga lipsă dintr-o evoluție culturală din preistorie până în prezent. Dar nu este! Din Mileniul I d.Hr. avem deja foarte multe informații privind răspândirea la nivel european a culturii autohtone. E vorba de elemente culturale importante de tip zamolxian întâlnite în Nordul Europei, în Vestul Europei și Sudul Europei. Asta înseamnă că aici în mileniul I d.Hr. s-a dezvoltat o cultură înaltă pe baza celei antice și mai ales s-a răspândit în Europa și în mod firesc a evoluat spre mileniul II. Pretenția unor oameni de cultură de a regăsi la început de mileniu II aceeași cultură ce era la început de mileniu I, este nerealistă, au trecut totuși 1000 de ani, ea a evoluat păstrându-și specificul care a evoluat în timp. Este evident că mileniul I d.Hr. pentru poporul din acest spațiu a fost de o importanță deosebită, fiind un mileniu în care cultura autohtonă s-a consolidat și a evoluat, fapt ce i-a permis să reziste încă aproape un mileniu până în secolul pașoptiștilor.

3. Cultură și civilizație autohtonă produs al spațiului geografic

Prin cultură înțelegem aici tot ceea ce omul adaugă naturii în care el își duce existență, adică societatea cu ansamblul de creațiile materiale și spirituale. Omul ca ființă creatoare de valori, adică de cultură, transformă natura și-n același timp și pe el însuși, evoluând dintr-o treaptă de civilizație în alta. În acest sens “apare cultura ca act al creației omului, ea este însăși esența omului, iar semnificația metafizică a culturii (port, folclor, dans, muzică) tine de destinul creator al omului”. Deci, „omul este om doar dacă creează ceva”. (Lucian Blaga)

Civilizația este forma de manifestare a unei populații la un moment istoric dat (sau într-o perioadă istorică).

O anumită cultură determină o anumită civilizație, după cum o anumită civilizație va determina o anumită evoluție culturală a unei populații, de la momentul respectiv spre viitor.

Toma Cocișiu a fost un pedagog care a fost produsul unei culturi ce i-a dat originalitate în creația sa didactico-pedagogică; foarte obiectivă și adaptată specificului și mentalității noastre. De aceea este important să identificăm de unde ne vin aceste resurse culturale; trebuie să avem o imagine obiectivă a trecutului, a felului cum trăia, cum arăta neamul nostru din cele mai vechi

timperi până-n prezent. E important pentru viitorul nostru să cunoaștem mesajele strămoșești formulat de-a lungul veacurilor și transmise printr-o mulțime de „înscrieri” evidențiindu-i trăsăturile definitorii setea de a descoperi frumosul, de a-l făuri și de a-l cultiva cu ajutorul virtuților: armonia cu natura, dragostea de glie, vitejia, aspirația de libertate și neastâmpărul creației.

Descoperirile arheologice începând din preistorie vorbesc despre un spațiu geografic cu o bogată viață umană ce și-a dezvoltat o bogată cultură, care cu fiecare generație s-a îmbogățit ducând la construcția culturală specifică spațiului carpato-dunăreano-pontic din secolul XX. Pe lângă produsul final, real existent, „palpabil”, istoria ne oferă o serie întreagă de înscrieri privind evoluția culturii în timp, numeroase hărți ale începutului de ev mediu care sunt alte izvoare importante, la care se adaugă diverse lucrări de specialitate cu privire la culturile vechi. Nu sunt de trecut cu vederea bogatul inventar arheologic ce relevă că obiectele produse de activitatea umană cu mii de ani în urmă au o continuitate firească în obiectele existente în gospodăria și muzeele țaranului român. Din punct de vedere ocupațional, pe durata a mii și mii de ani, la nivel de obște, nu s-a schimbat prea mult. Și-n prezent constatăm că sunt din ce în ce mai mulți oameni ce doresc produse tradiționale, ceea ce ne spune că „evaluarea” socială apreciază ca bune încă produsele originale, realizate cu priceperi și deprinderi antice, vechi și de demult!

Faptul că interesele politico-religioase în diferite etape istorice, au solicitat diverșilor istorici să improvizeze pentru națiunea română deveniri culturale de împrumut din diferite surse străine, nu a diminuat originalitatea acestei culturii. Mai mult decât atât, dese schimbări ale acestor „adevăruri” care foarte repede „în mod științific au fost dovedite false, când interesele au cerut-o” pentru a se promova alte „adevăruri de împrumut” care iar s-au dovedit false pentru a face loc altor împrumuturi ș.a.m.d., sunt dovezi ale falsității împrumuturilor. Falsitatea împrumuturilor este evidentă, este extrem de simplu de identificat: o cultură ce dăinuie este un produs al mediului, spațiului geografic respectiv; dacă este de împrumut nu poate dăinui!

Friedrich Ratzel consideră că în esență de-a lungul istoriei, oamenii s-au aflat într-o permanentă competiție pentru spațiu și resurse: mai întâi în scopul obținerii subzistenței; iar în etapa următoare, pentru a obține un spațiu în care să își poată consuma energia într-un proces de creație culturală. Pentru a avea succes în competiția lansată oamenii au trebuit să se organizeze pentru ca să fie creatori de civilizație și cultură::

- a-și dobândi spațiul și resursele;
- a și-l apăra față de cei ce și l-ar fi dorit pentru ei;
- a se apăra ca să fie liberi și nu sclavii altora;
- a transforma pe alții în sclavi;
- a valorifica produsele civilizației lor în afara entității lor politice;
- a accesa și alte resurse sau produse din afara sistemului politic;
- a transforma mediul pe care îl locuiau într-un spațiu mai favorabil existenței umane; a fi creatori de valori materiale;
- a se transforma pe ei înșiși prin educație și instrucție; a fi creatori de valori spirituale.

Pe măsura trecerii timpului generații și generații de oameni au contribuit la propria lor construcție culturală corespunzătoare spațiului geografic respectiv.

„Ulterior, pe măsura evoluției și dezvoltării statelor, a devenit evident faptul că diferitele culturi umane sunt inegal înzestrate și sunt capabile, în măsuri diferite, să fructifice darurile naturii. În decursul acestui proces, considerăm cultura, ca realitate supraorganică, a fost factorul care a mediat raporturile dintre elementele fizico-geografice ambientale și indivizii umani.” (F.Ratzel)

Este evident că și în cadrul spațiului carpato-dunăreano-pontic gândirea lui F.Ratzel nu este de neglijat, pentru că descrie evoluția daco-geților ca specie umană carpato-balcanică, a cărei cultură este produsul mediului geografic, un rezultat firesc ca parte a naturii.

Spațiile geografice carpatice cu biotopurile și biocenozele respective au dezvoltat locuiri umane mulate pe formele de relief și resurse, ca un rezultat firesc, ca o evoluție armonioasă a ecosistemelor. Daco-geții, la munte, în zona colinară, în câmpie sau în luncile râurilor și-au construit propria cultură ca un rezultat firesc al spațiului geografic; cultură ce s-a dezvoltat generație de generație până-n prezent. Esența acestei culturi era o simbioză cu natura, aveau o limbă de comunicare cu aceasta pentru a o înțelege și a o respecta. Din această simbioză cu natura, care nu moare niciodată, s-a născut zamolxianismul, credința în nemurire, un mod de a înțelege lumea văzută și nevăzută, și de a înfrunța cu înțelepciune stihiiile având încredințarea că le va putea îmblânzi. Optimismul înțelept al țăranului get-beget își are sorginea în acel zamolxianism daco-get de a nu se da niciodată învins indiferent cine generează stihiiile și ce formă de manifestare o au (frigul, pustietatea munților, ciotropitorii etc.) și aveau convingerea în puterea de a le îmblânzi, de a-le face să-i asculte.

Daco-geții în simbioză cu natura, supuneau locurile de nesupus dar în același timp se supuneau acestora; le-a fost dat să înțeleagă muntele, dealul și câmpia să le asculte, să le iubească, să le supună cunoscându-le rosturile de la începuturile timpurilor.

Ceea ce pentru alții erau taine de neînțeles la ei erau de domeniul firescului ca urmare au „citit natura” și au învățat de la ea; iar învățăturile le-au adunat în legile zamolxiene, obiceiuri și tradiții știute doar de ei, ocrotite de Sfatul bătrânilor înțelepți. Respectați și în același timp temuți, dând socoteală propriilor judecători și trăind doar prin legea lor străbună („Legile Belagine” mai târziu „Lex Antiqua Valachorum”), diferită de orice alt fel de lege cunoscută la populațiile din jur, pentru că în legile lor se vorbea limpede despre viața în obște (ospitalitate, umanitate, puritate sau relații de familie), cursul vremii (cu activitățile agricole și gospodărești în pas cu vremea), relațiile de conlucrare între obști, toate îmbrăcate într-o profundă trăire religioasă închinată nemuririi.

Daco-geții erau răspândiți în toate biotopurile spațiului carpato-dunăreano-pontic, adaptați specificului acestuia; adaptare vizibilă în prezent prin bogăția și diversitatea inventarului gospodăresc existent la muzeele țăranului și încă în gospodăriile acestora la sate, port popular, artă culinară etc.

Daco-geții de la munte erau falnici, puternici și pricepuți, trăiau acolo unde nimeni nu se încumeta să trăiască. Se ocupau cu transhumanța, păstoritul, prelucrarea lemnului și mineritul. Păstoritul era o simbioză cu muntele vara și cu luncile și bălțile râurilor iarna, este un model de dezvoltare sustenabilă a societății. Păstoritul, creșterea vitelor, a presupus luarea în stăpânire a pădurilor, a le uricii și să le prefacă în pășune. În paralel au știut să prelucereze lemnul, să-l șlefuiască și să-l transforme în case, stâne, unelte etc. pentru că ei nu erau migratori, erau oamenii d’aci care stăpâneau muntele vara și câmpia iarna. Au știut să facă din laptele, carnea și lâna oilor, alimentele și hainele care să-i țină în viață, să dăinuiască. Transhumanța turmelor de oi și capre, un aspect al vieții complexe a daco-geților, cu tot ce implica acesta în armonie cu natura, păstoritului dictat de anotimpuri, acel „de sus în jos și-n-apoi”, un du-te-vino, toamna de la munte (de Sfânta Maria mică) la bălțile râurilor în stuf și primăvara (de Sfinții Împărați Constantin și Elena) înapoi la munte „în căutarea vieții și a îmblânzirii a ceea ce părea de neîmblânzit”; această transhumanță a modelat un anumit tip de caracter: perseverență, voință fermă, corectitudine, consecvență, integritate. Transhumanța i-a făcut pe daco-geți să se simtă liberi, puternici, aspri, drepți, mândri și nesupuși. Acolo unde alții nu cutezau ei răzbeau, rămâneau, deveneau prosperi păstrându-și limba, obiceiurile și tradițiile. Transhumanța a fost o pendulare de o parte și de alta a reședinței de bază. Cei ce practicau transhumanța aveau ca ocupații secundare cultivarea pământului, strânsul recoltelor, apartenența la tradițiile și obiceiurile satului. Migratorii nu semănau și nu aveau răbdarea coacerii recoltelor...

Daco-geții de la câmpie și zona colinară erau pricepuți în cultivarea pământului; scrierile antice vorbesc despre bogăția în grâne a câmpiilor getice.

Descoperirile arheologice din Ucraina, Slovacia, Polonia din siturile dacice vorbesc despre îndemânarea și priceperea meșteșugarilor de a produce unelte care sunt aproape identice cu cele interbelice din gospodăria țaranului și vizibile pentru publicul larg în muzeele țaranului român.

Descoperirile arheologice prezente, privind vremurile antice, vorbesc că strămoșii daco-geți au avut mari realizări: mari așezări umane, numeroase cetăți, agricultură avansată pentru acele timpuri, metalurgie, comerț, ocupații statornice etc., care sunt dovezi că, erau oameni pricepuți creatori de cultură și civilizații. Între acestea portul popular are un loc aparte prin bogăția mesajului transmis din cele mai vechi timpuri.

Portul popular păstrat în colecțiile etnografice ne oferă o îmbrăcăminte aidoma cu a dacilor de pe Columna Dacilor din Forumul lui Traian din Roma, de pe Arcul de Triumf ridicat de Constantin de la Roma, Arcul de Triumf ridicat de Galerius la Salonic, Picturile Dacice din Biserica din Ravena a lui Theodoric. „Costumul popular, creație a țărăncii noastre, ca parte a Sfintei Tradiții, este martor al existenței noastre și vorbește de sfințenia locurilor și a oamenilor ce locuiesc în aceste spații – rămâne ca un talisman al românismului de azi. El este pilon al identității noastre românești. Este legitimația noastră aici. Este o măsură pentru români ce vin din transcendent.” (Prof. Pavel Panduru) În procesul creației bunurilor necesare existenței umane, meșteșugul confecționării hainelor are un loc special. Realizate din materii prime produse în obținute și prelucrate în gospodăriile proprii, portul popular a dovedit bogata măiestrie a autohtonilor, atât în ornarea țesăturilor și a broderiilor cât și în obținerea culorilor vegetale.

Hainele dovezi de măiestrie și diversitate, fiind mărci de recunoaștere a membrilor comunității și mijloace de apreciere a vârstei, a stării sociale. Diferențiat în funcție de anotimp, ocazii festive, vârstă și sex, adaptându-se ocupațiilor specifice fiecăreia; este purtătorul zestrei simbolice a întregii mitologii și cosmogonii de la începuturile existenței umane. Desenele de pe costumul popular au aceleași semne care erau desenate de oamenii aparținând culturii Cucuteni. Pe spatele bundelor sunt brodate simboluri geto- dacice vechi de când îi lumea, cum ar fi Pomul Vieții și pasărea-suflet. Pe mânecile iei s-a păstrat, în formă de ornamente, pictogramele celei mai vechi scrieri din lume. Femeile daco-gete scriau pe haine, prin intermediul cusăturilor, formule magice, care îndepărtau duhurile rele de la persoana ce o purta.

Portul românesc, ca trăsături generale are aceeași asemănare pe tot cuprinsul țării, având desigur deosebiri de amănunte, cu schimbări de formă, croială, ornamentație și cromatică. Aceasta unitate îi dă caracter de popular și național. După cum spun monumentele antice, rădăcinile portului popular sunt vechi, în portul strămoșilor noștri, iar de atunci cu toate că a evoluat, și-a păstrat nealterate caracteristicile esențiale: unitatea și continuitatea sa.

<< Costumul național românesc – izvorât din sufletul țaranului român are ca primă semnificație:

1. Semnificația goliciei – adică îmbrăcăminte are rolul de a acoperi corpul uman – ca o cerință divină – și apoi a-l apăra de intemperiiile vremii, de aceea variază în funcție de anotimp, fiind mai groasă iarna (țesături de lână și blană) și cât mai ușoară vara (câneapă, in, bumbac). Țesătura din câneapă ține de cald iarna și răcoare vara.

2. Semnificația socială – hainele exprimă starea socială a celui care le poartă față de ceilalți. Diferența este dată de ornamentație, cromatică și punctul de cusătură. Unele haine indicau profesiile – exemplu ciobanii, lucrătorii la pădure, muncile agricole – când costumul este simplu – față de cel purtat la sărbători ori la nunta. Brăul – cingătoarea – avea rol de a ține strâns abdomenul și rinichii. El

înseamnă însă și abnegație și curățenie sufletească, precum și puterea de a învinge căderea spre ispită și alte rele. Costumul popular indică și vârsta purtătorului.

3. Semnificații magico-religioase. Costumul național românesc, prin lucrătură, ornamentație și decorațiile de pe haine, avea ca scop de a-i apăra pe cei care le poartă de ființele malefice, duhurile rele, dar și de a le aduce noroc și sănătate – având caracter apotropaic și în același timp afrodisiac. Deci, putem spune că în portul popular românesc se îmbină utilul cu frumosul, realizând echilibrul necesar între suflet și trup, fără ca importanta unuia să fie exacerbată în detrimentul celuilalt, iar românul creștin și ortodox, creatorul și purtătorul acestor haine, avea mereu în gând afirmația Apostolului Pavel: „trupul vostru este templu al Duhului Sfânt”. >> (Prof. Pavel Panduru)

Pentru populațiile vecine daco-geți sunt altcineva: oameni cu o altă credință, cu alte obiceiuri cu alte legi, ce stăpâneau o natură ce părea potrivnică pentru alții, dar daco-geții erau prosperi. Aveau o dezvoltare sustenabilă, puteau să trăiască izolați în obștiile lor dar, datorită transhumanței și nu numai, comunicau foarte mult. Transhumanța a fost unul din factorii care a asigurat unitatea culturală a daco-geților, creând un spațiu cultural unitar.

Transhumanța a post și purtătoarea mesajului cultural autohton spre populațiile vecine și menținerii relativei unități indo-europene a populațiilor acestui grup lingvistic: iranien, indian-sanskrit, armean, albanez, grec, trac, geto-dac, germanic, slav, baltic, italic etc. Porniți din spațiul matcă s-au răspândit pe durata a multor mii de ani, ocupând văile fertile ale bazinelor hidrografice: Tigru, Eufrat, Volga, Don, Nipru, Nistru, Istru etc.. cu condiții favorabile dezvoltării de culturi și civilizații umane. Deplasările în timp și spațiu, răsfirarea lor într-un spațiu vast cu ecosisteme diferite, a făcut ca pe durata a aproape 10 000 de ani, comunitățile umane să aibă evoluții diferite în ritmuri diferite, iar din trunchiul lingvistic comun să se desprindă, în timp, ramuri lingvistice adaptate mediului diferit în care se reorganizau comunitățile; separare accentuată în ultimele secole odată cu ființarea a numeroase state naționale, care în primul rând și-au dezvoltat o limbă națională proprie dar care totuși mai păstrează multe cuvinte asemănătoare între ele.

Daco-geții nu au fost întotdeauna înțeleși de populațiile vecine, la fel cum urmașii lor –români- nu sunt înțeleși de puternicii momentului și care încearcă pe multiple căi să-i schimbe, cu toate că nu se poate, geografia fizică este cauza specificului nostru a datinilor și rosturilor noastre. „Daco-geții de demult ca și urmașii lor valahi iar azi românii și-au purtat cu mândrie și demnitate limba, datinile, rosturile și viața lor cea veche prin toată istoria asta vitregă, care a încercat să-i să-i schimbe, să-i supună de atâtea și de atâtea ori.”

4. Cultură și dăinuire

Chiar dacă de-a lungul mileniilor trecute istoricii, literații și oamenii politici i-au numit: traci, geți, daci, sciți, goți, gepizi, valahi, rumâni etc. spațiul geografic (relief, climă etc.) nu s-a schimbat așa de repede precum literații au schimbat ortografiere numelui populațiilor. Cultura este un produs al spațiului geografic și nu al modului de ortografiere a unui cuvânt. Ca urmare în spațiul carpato-dunăreano-pontic s-a edificat o cultură specifică, produs al geografiei fizice a acestuia, cu o identitate proprie ce o face vizibilă în cultura europeană a mileniului I sub numele de cultura daco-getică zamolxiană.

Un areal geografic în care clima, relieful, apa și resursele minerale există din abundență (dintre care de reținut depozitelor de sare exploatabile la suprafață) va fi un leagăn de cultură și civilizație umană, din cele mai vechi timpuri; prosper și cu evoluție demografică pozitivă.

De-a lungul secolelor arealul respectiv va deveni un pol de atracție, din exterior vin oameni, populații (unele pașnice și altele ca și cuceritori), ce influențează civilizații, culturii, compoziții etnice; de regulă majoritari absorbind pe minoritari.

Datorită evoluției demografice pozitive sau din motive politice, va exista și procesul de plecare a oamenilor din arealul respectiv: pașnică individual sau migrații în masă din diverse motive; deportări impuse de un anumit cuceritor; cât și campanii militare de cucerire pornite din acel areal ce puneau în mișcare mase mari de oameni, care cucerind un nou teritoriu se sedentarizează; pentru a-l controla căutând să impună propria cultură locuitorilor din teritoriul cucerit, istoria spune că de regulă se impune cultura celor mai numeroși, celor mai prolifici.

Un aspect definitoriu în evoluția unei comunități umane spre extincție sau evoluție demografică pozitivă este componenta culturală și relațiile ei cu mediu, cu ecosistemul în care se dezvoltă. Dacă cultura dezvoltată de comunitatea umană se poziționează pe o poziție de adversitate cu mediul, acea comunitate umană va intra în extincție; iar într-un timp mai lung sau mai scurt va dispărea; dacă cultura promovată de comunitatea umană este o creație umanizată a ecosistemului, modelată de factorii de mediu, acea comunitate umană va dăinui (în termeni moderni va avea o dezvoltare durabilă, sustenabilă).

Un aspect important de reținut este mutarea indivizilor dintr-un mediu în altul, ce intră în contradicție cu cultura inițială a indivizilor, acest mediu nou este neprielnic veneticilor sau chiar limitativ, împingându-i spre extincție.

Jalnicele plânsete ale lui Ovidiu, care aflat la Tomis redau chinul și dorința lui cea mai arzătoare era de a scăpa de gerurile getice. La fel de limitative au fost gerurile din provincia Dacia pentru romani; veniți din zonele calde ale Romei, au fost supuși unor geruri și boli generate de frig, care-i alunga din nordul Dunării, altfel piereau. Alții, mai adaptabili, se remodelau conform mediului devenind în timp oameni ai locului, adică daco-geți.

Pentru cei ce erau în comuniune cu mediul, spațiul carpato-dunăreano-pontic a fost din cele mai vechi timpuri un leagăn de cultură și civilizație umană. Numeroasele descoperiri arheologice, densitatea acestora, vorbesc despre evoluția demografică și culturală a celor ce au locuit aici. Creșterea demografică favorizată de resursele bogate, vegetație, apă, sare, climă temperată, pământuri mănoase; ce au asigurat o anumită prosperitate ca urmare ușurinței creșterii animalelor și cultivării pământului a căror productivitate a asigurat necesarul la nivelul obști.

Tot ca o comuniune cu mediul, spațiul politic daco-getic avea ca formă de organizare de bază entități administrativ-teritoriale „obștea” și „uniunile de obștii”, poziționate de regulă în depresii, câmpuri, „câmpuri lungi” ușor de apărat. Sistemul de producție asigura o mare autonomie obști, datorită arealului geografic bogat în resurse în care aceasta se constituia. Din punct de vedere ecologic obștea se constituia ca o unitate „ecosistemică” ce-și putea asigura o dezvoltare sustenabilă.

Pentru a dăinui, a avea o dezvoltare sustenabilă, populația evoluează cultural în acord cu mediul în care trăiește; cultura în esență fiind produsul mediului dezvoltând valori legate de mediul în care oamenii viețuiau. Acest fapt confirmat, la daco-geți, de creșterea demografică afirmată de istoricii antici care afirmă că sunt cei mai numeroși după indieni (ceea ce presupunea un spațiu geografic pe măsură cu un număr corespunzător de formațiuni politice administrative cu nume distincte, peste 100). Având resursele necesare și-au dezvoltat propria cultură, din cele mai vechi timpuri, ce-n prezent constituie baza culturii și a mentalității poporului român.

Și pentru hiatusul mileniului I d.Hr. sunt numeroase informații despre modul de a fi și gândii ale înaintașilor noștri, îndeosebi din timpul dinastiei Amalilor în timpul cărora cultura daco-getică zamolxiană s-a răspândit în spațiul european, contribuind la evoluția culturală a altor spații geografice din Europa nordică, vestică și sudică.

Cum au reușit strămoșii noștri să fructifice aceste daruri ale naturii, este un subiect pe care-l va trebui să-l abordăm cu responsabilitate pentru a putea înțelege ce are de făcut generația actuală. De aceea suspecta tăcere cu privire la mileniul I d.Hr. creează un hiatus ce bulversează evoluția culturală.

Cum am evoluat cultural în mod continuu, dacă noi sărim peste un mileniu?! Cum de nu au loc în cărțile de istorie Dinastia Amalilor și Dinastia Baților. Dinastia Amalilor cunoaște cea mai mare continuitate istorică a unei dinastii în spațiul daco-getic (continuitatea domniei a peste 17 generații însumând peste 450 ani).

Probabil că mulți dintre noi sunt complexați de realizările mileniului I și prin comparație consideră mileniul II că nu este o continuare ascendentă a mileniului precedent.

Și pentru a nu avea un efect demoralizator, că urmașii sunt „nedemni” în comparație cu înaintașii se preferă că poate cu o altă ocazie, să se privească cu atenție asupra mileniului I, cu privire la originile și evoluția populației d’aci. Probabil că au dreptate și amână pe mai târziu pe motivul unei așa numite ”tăceri a surselor istorice”, în schimb ni se tot cântă Imnul „Deșteaptă-te române”; deci tot repetându-l sunt speranțe că ne vom deștepta!

5. Tumultosul mileniu I d. Hr.

Mileniul I d.Hr. a fost un mileniu al războaielor duse de romani sau împotriva romanilor și de răspândire a zămolxianismului. Am putea spune „eufemistic” că este un război de lungă durată între două culturi: între cultura celor ce nu poartă barbă (romanii) și aliații lor cu cultura celor ce poartă barbă (daco-geții și aliații lor); sau între cultura religioasă politeistă romană și cultura religioasă zămolxiană reformată. Conflictele dintre daco-geți și romani au început odată cu cuceririle romanilor în spațiul balcanic. Războaie care au crescut în amploare odată cu apropierea romanilor de Dunăre culminând cu războaiele duse în nordul Dunării ce a unit pe daco-geți și alți „bărboși” sub conducerea dinastiei Amalilor. Acest război au fost în prima parte războaie de eliberare de sub stăpânirea romană urmate de o altă etapă de cucerire a unor părți din Imperiul Roman, inclusiv a Romei.

A. Început de secol II d.Hr. găsește Dacia fragmentată în două părți:

După anul 106 d.Hr., doar o parte din teritoriul de azi al Transilvaniei, Banatul și Oltenia intra sub administrație romană. Sudul Dunării deja era sub administrație romană.

Dar asta nu a însemnat că Dacia a fost cucerită și a dispărut (unii contemporani ai evenimentelor spuneau despre Traian: că-i cam plăcea să mintă, mai ales la beție, și-i puneă și pe alți să mintă!). Părțile în conflict erau obosite de război, ambele părți aveau nevoie de un război pentru reșezarea adversarilor pe noi poziții de luptă. Acesta este motivul pentru care Traian într-un ritm furibund fortifică capul de pod cucerit. Erau de așteptat noi și noi războaie, pentru că cea mai mare parte din teritoriul entităților social-politice daco-getice rămân în afara controlului administrației romane. Sinuciderea lui Decebal era numai un război până la alegerea noilor regi pentru a continua războiul.

B. Geografia politică

I. Entitățile politice ale daco-geților imediat după anul 106 sunt:

- în nordul coloniei romane se află entitatea politică a costobocilor cu centrul politic pe Tisa Superioară la Mala Kopanya (în apropierea de Ujgorodul de azi), sub conducerea dinastiei Pieporo;
- în nordul teritoriului ocupat de iazigi (în nordul Câmpiei Panoniei, în zona Moraviei de azi) se află entitatea politică a carpodacilor;
- carpodacii și costobocii vor forma entitatea politică cu supranumele de „copii geților” – gepizi;
- în est de Carpați și-n nordul Mării Negre este entitatea politică a carpilor, sub conducerea dinastiei Amalilor ce s-au remarcat ca dușmani constanți împotriva romanilor.

Acestea se unesc sub conducerea dinastiei Amalilor și duc pe durata a sute de ani un interminabil război cu romanii. Din punct de vedere cultural această Dacie va promova cultura geto-dacă zamolxiană în Europa. Politic va reforma Europa începutului de ev mediu.

II. Teritoriu sub administrație romană, Provincia Dacia Romană, provincie imperială subordonată împăratului ce cuprindea în nordul Dunării pe dacii: anarți, teurisci, cistoboci, prendavensi, ratacensi, caucoensi, biefi, buridensi, cotensi, albocensi, potulatensi, sensi, saldensi, ciaginsi, piefigi (Oltenia de azi, o parte din Transilvania și Banat) Teritoriul ocupat era legat de imperiu prin mai multe drumuri strategice, „adevărate autostrăzi antice”. **Coloana vertebrală a acestor drumuri era** drumul pietruit, construit în anii 107 - 109, pentru a asigura deplasarea rapidă a legiunilor în provincie care lega Dierna cu interiorul Daciei prin Apulum, Potaissa, Napoca, până la avanpostul militar Porolissum. Aici se instituie administrația militară romană peste o populație rebelă, ce-i ura, gata în permanență de a se răscula, formată din populații dacice organizate în obști.

C. Reformele politice implementate de Traian în provincia romană

„După instalarea armatei și administrației romane în Dacia, o parte a populației autohtone a fost mutată din anumite teritorii de importanță strategică sau din ținuturi cu pământuri fertile, care au fost distribuite coloniștilor. Așa se explică dispariția multor așezări dacice la cucerirea romană și apariția altora noi în regiuni roditoare, situate pe teritoriul care aparținea trupelor auxiliare, legiunilor sau orașelor. [...]

Îndată după cucerire, tot pământul Daciei a devenit ager publicus și a fost distribuit coloniștilor sau trupelor. O parte a pământurilor cultivabile, de obicei cele din ținuturile mai retrase sau mai puțin productive, au fost lăsate localnicilor care erau supuși la diferite obligații fiscale și corvezi. Mulți dintre autohtoni și-au pierdut pământurile avute anterior și au ajuns să lucreze pentru cuceritori ca țărani dependenți sau sclavi agricoli. Vechile obști satești dace, unde pășunile, pădurile și pământul arabil erau folosite în comun au fost în general desființate, încât autohtonii au fost reduși la o situație social-economică de netă inferioritate, în raport cu noii veniți. O soartă similară a avut și nobilimea dacilor, care a fost deposedată de vechile ei drepturi și averi, fiind eliminată de la conducerea vieții publice și adusă în situația populației rurale.” (Felicia Adăscăliței, Liviu Lazăr).

Ca și politică economică, administrația imperială a prăbușit producția autohtonă favorizând dezvoltarea relațiilor economice cu imperiul și preluarea resurselor autohtone de către noii veniți cu sprijinul armatei. Producția manufacturieră locală a fost sufocată prin invadarea pieței locale cu produse venite din imperiu, aduse de armată, administrație și coloniști.

Societatea daco-getă aflată sub ocupație străină a suferit un complex proces de remodelare social-politică ca urmare a trecerea resurselor proprii în stăpânirea străinilor. Autohtonilor nerămânându-le prea multe șanse de existență în Dacia Romană decât de a muncii pentru noii veniți; de a se înrola în trupele auxiliare și de a fi duși în alte părți ale imperiului pentru a-l apăra -aceștia topindu-se în imperiu, pe acolo pe unde au ajuns.

O altă parte a daco-geților ca urmare a numeroaselor revolte sunt vânduți ca sclavi în diverse părți ale imperiului, pierzându-și identitatea. Alții luptă în arene pentru distracția publicului roman. Pentru a reduce potențialul rebel al daco-geților alte comunități mari autohtone au fost deportate cu forța în sudul Dunării.

Alți daco-geți își părăsesc satele de baștină și se refugiază în Carpați (munții sunt în afara sistemului defensiv roman cu puține excepții).

Resturile armatelor geto-dace învinse este în retragere peste munți în afara teritoriului ocupat de romani, unde se reorganizează. O parte din populația civilă, ce s-a retras din teritoriul ocupat odată

cu armata, se amestecă cu populațiile, care erau deja acolo peste munții și edifică noi entități politice ce vor continua războiul cu romanii.

Consecințe social-politice și militare majore sunt pe termen lung pentru ambele părți:

- spațiul geografic ocupat de dacii, din afara imperiului, se extinde și apar noi entități politico-militare sub numele de carpi, costoboci și carpodaci, care vor ataca în mod continuu imperiul. Remarcabilă prin agresivitatea războinică este confederația condusă de dinastia Amalilor, care reușește să unească pe daco-geți într-o Dacie antiromană;

- transformarea din oameni liberi în sclavi pe a lor pământ, a dacilor din provincia romană, nu a adus pacea și nici nu a dus la resemnarea autohtonilor în fața romanilor;

- romanii în războiul lor cu restul lumii se împotmolesc în Dacia, nu mai pot înainta. După cucerirea capului de pod în nordul Dunării, romanii pierd inițiativa militară în fața daco-geților, vizibilă și prin pierderea în scurt timp a sudului Moldovei și a Munteniei; la fel cum vor pierde inițiativa militară și-n Asia, unde încheie pacea cu părții renunțând la ultimele cuceriri din Armenia, Asiria și Mesopotamia. Păcile încheiate nu aduc însă liniștea dorită, nu se realizează Pax Romana, atacurile asupra imperiului sunt continue cu scurte perioade de acalmie.

D. Pax Romana – Provincia Romană, un Afganistan antic!

În capul de pod roman în teritoriul dacic, Pax Romana, a fost o iluzie. În cei aproximativ 165 de ani de existență a administrației romane, 100 de ani au fost cu războaie și răcoale în Provincia Dacia, ani în care dacii se răsculau și nu se supuneau diriguitorilor romani, iar din exterior daco-geți lansau atacuri. Din aceste conflicte 23 au fost războaie de o amploare deosebită (Cornel Bîrsan).

Pentru a asigura protecția acestei zone era nevoie de o permanentă forță militară numeroasă și puternică. Provincia era atât de periculoasă încât a ajuns să fie păzită permanent cu legiunile: Legiunea V Macedonica (la Potaissa-Turda) și Legiunea a XIII Gemina (la Apulum-Alba Iulia), ai căror comandanți erau de fapt guvernatorii provinciei (sau provinciilor romane reorganizate). La acestea se adaugă numeroase trupe auxiliare.

Au fost ani în care cele două legiuni nu au fost suficiente pentru a menține administrația romană în provincie, fiind necesar să se aducă în nordul Dunării din imperiu și alte legiuni sau unități ale acestora. În Dacia Romană erau în stare de luptă o zecime din trupele Imperiului, circa 30-40 000 de soldați. Dacia Romană a ajuns de multe ori la un „dualism” politic și administrativ: romanii erau stăpâni în castre iar în afara castrelor erau stăpâni dacii răsculați. Granița teritoriului era șanțul de apărare din jurul castrului.

Ca termen de comparație azi ar fi starea de pace din Afganistan unde unitățile militare române și a altor țări caută să mențină pacea. Privitor la românizarea afganilor: oare câte familii mixte române-afgane sau format și dacă afganii au învățat românește ca urmare a prezenței lor în Afganistan? Și să nu uităm, pentru a nu greși și a trage concluzii eronate, acum procesul de învățământ se organizează și realizează ușor nu ca acum două mii de ani!

Acest efort militar imens pentru imperiu își găsea justificare politică și economică prin faptul că:

- este un cap de pod pentru noi cuceriri teritoriale peste Dunăre. Imperiul nu putea dăinui dacă se oprea din cuceriri;

- prestigiul Romei trebuia menținut. Cedarea în fața daco-geților era un exemplu negativ de slăbiciune pentru alte popoare care s-ar fi răsculat;

- imperiul după ce cucerise această provincie roditoare cu eforturi mari, nu era dispus să renunțe; prin resursele sale era necesară Romei încât se justifica investiția militară și un lung șir interminabil de războaie unele câștigate, altele pierdute, altele plătind tribut și stipendii daco-geților. Dacia Felix

(Dacia Roditoare) era bogată, roditoare, resurse ușor de exploatat și valorificabile la preț bun în imperiu. Munca ieftină, utilizată în exploatarea intensivă a resurselor provinciei: sare, fier, aramă, aur, argint, cărbune, terenuri agricole fertile etc. era o investiție profitabilă.

E. Noi reforme politice în provincia romană

Războinicii geto-daci rămași în afara granițelor provinciei romane nu au fost niște vecini comozi pentru noii cuceritori. Organizați în entități politice conduse de membrii dinastiile Amalilor și a Pieporilor, alături de alți „bărboși”, separat sau împreună, atacau cu sălbăticie teritoriile Imperiului.

Primul atac are loc la moartea lui Traian în 117 d.Hr, atunci când dacii supuși se revoltă împotriva noilor stăpâni. Dacia Nordică le vine în ajutor. Invazia este atât de puternică, iar luptele atât de sângeroase, încât guvernatorul Daciei Romane, Bassus, este ucis în luptă. Împăratul Hadrian ia măsuri excepționale, aducând în Dacia Romană un număr mare de legiuni, ordonă arderea podului de lemn de peste Dunăre, tocmai pentru a-i împiedica pe războinicii daci să ajungă în Moesia, și duce lupte crâncene cu daco-geții.

Pacea încheiată cu Dinastia Amalilor este un compromis pentru ambele părți:

- romanii acordă stipendii (subvenții în bani) invadatorilor pentru a se retrage, în schimb se retrag și romanii din sudul Moldovei și Muntenia care intră sub stăpânirea Amalilor;

- iazigilor și roxolanilor, ce făceau parte din entitatea politică a Amalilor, li se acordă avantaje comerciale, în primul rând accesul la sarea exploatată din Transilvania și cale liberă de trecere prin Transilvania între cei din Câmpia Tisei și rudele lor din Moldova;

- băștinașii câștigă dreptul de a comunica cu cei din afara provinciei, și legături comerciale de liber schimb cu daco-geții din afara teritoriului coloniei.

Împăratul Hadrian, pentru a diminua potențialul războinic al băștinașilor, atrage tineri în trupele auxiliare oferind avantaje de ordin bănesc și drepturi specifice voluntarilor urmată de trimiterea lor în alte părți ale imperiului (astfel o unitate de 1000 de daci ajunge la granița dintre Anglia și Scoția unde acolo și rămân).

Cu toate inițiativele de pace în anii următori războiul de eliberare continuă. Acest conflict de durată devine în timp și este extrem de complex, cu participanții ce trec dintr-o tabără în alta, în funcție de interesele personale și politice de moment.

Daco-geții beneficiind de rețeaua de șosele construite de romani, „adevărate autostrăzi antice”, care duceau în sudul Dunării, au putut desfășura un război „modern” în mișcare permanentă a coloanelor de atac. Caracteristica principală a acestor războaie este o tactică și strategie avansată bazată pe campanii armate ce se mișcă repede pe distanțe mari, prin învăluri, atacuri surpriză din spate, făcând ineficace lanțul de fortificații – castele- ale romanilor. De multe ori romanii asigurau paza graniței „limex-ul” în Dacia, în timp ce coloanele conduse de Amali cucerea castele, prădau și decimau armate romane mult în interiorul imperiului, în sudul Dunării; teritoriul din sudul Dunării având de suportat războaie devastatoare, pustiitoare, pregătind terenul pentru așezarea slavilor mult mai târziu. Relieful muntos și pădurile fiind aliați de nădejde ai daco-geților. Acest război de uzură, de lungă durată, a ruinat imperiul, ducând la eliberarea Daciei, la cucerirea Romei și a unor părți din imperiu.

Acest război uneori aparent ciudat, prin faptul că, la un moment dat, după respingerea romanilor în sudul Dunării între Familia Amalilor și Familia Balților au izbucnit războaie pentru acapararea puterii politice în imperiu. Astfel că în istoria romană vom întâlnii demnitari daco-geți și numeroși împărați de origine daco-getică; uneori ca aliați conjuncturali împotriva romanilor sau cu romanii în lupta pentru supremație politică și în final ca împărați sau regi a unor părți din imperiu. Lista împăraților romani de origine traco-daco-iliră cuprinde 48 de lideri imperiali (Marius Fincă)

Făcând o analiză statistică a primei etape a războaielor conduse de Dinastia Amalilor constatăm:

- romanii au avut două inițiative de campanii militară de amploare pe durata a 2 ani;
- confederațiile daco-geților și a aliaților „bărboși” au 12 campanii militare importante: cu durata de 4 ani o campanie; cu durata de 3 ani o campanie; cu durata de 2 ani 6 (șase) campanii; cu durata de 1 an sau mai puțin 4 (patru) campanii;
- romanii au învins de 5 ori. Sunt învingători: împăratul Antoninus Pius își ia titlul de Dacicus Maximus; împăratul Maximinus își ia supranumele de Dacicus Maximus; împăratul Decius Traianus învinge și-și ia supranumele de Carpicus Maximus și Restitutor Daciarum; împăratul Gallienus ce adoptă titlul de Dacicus Maximus; guvernatorul Moesiei.
- romanii au solicitat pacea oferind în schimb subsidii și tribut de 7 ori (chiar dacă nu au respectat întotdeauna promisiunile);
- cu rezultat nedecis 2 campanii;
- daco-geții nu au solicitat pacea niciodată, au învins în numeroase bătălii eliberând treptat teritorii de sub ocupație romană. Având ca și componente principale în armată unități de cavalerie extrem de mobile și șosele construite de romani foarte bune pentru acele timpuri, au pătruns rapid la distanțe mari în spatele sistemului defensiv roman, păstrând inițiativa atacului chiar când se retrăgeau la finalizarea unei campanii militare. Adaptând armamentul la noile strategii de luptă în care cavaleria avea un rol important. Devastând strategic în spatele liniilor de apărare romane până în Asia Mică, Grecia, Moesia etc. Utilizând tactici și strategii întâlnite mai târziu la Ștefan cel Mare (sugestiv este în acest sens este campania dusă de Kniva, care seamănă cu numeroasele campanii duse de voievodul moldovean);
- romanii pierd în lupte doi împărați (Decius și Valens), un (co-împărat), un guvernator, un general etc.
- daco-geți pierd un rege (Canabaud), membrii familiei dinastiei Pieporo ajung în captivitate la Roma și o prințesa regală Unila;
- romani pierd teritorii: sudul Moldovei și Muntenia în 117-118; Câmpia Română în 247, o parte din Dacia Romană 249 (recuperată de împăratul Decius Traianus Carpicus Maximus și Restitutor Daciarum); în 271 pierd în fapt toată provincia Dacia. Provincia reunificându-se cu Dacia condusă de dinastia Amalilor.
- aliații ai romanilor au fost în unele momente și alte populații din nordul Dunării: vandalii etc.

Ca o concluzie: Prin resursele mobilizate de daco-geți (sute de mii de soldați, 1000 de nave), durata campaniilor militare, acționarea unitară ne determină să concluzionăm că aceștia au reușit să constituie o Dacie Mare puternică, care la un moment dat a depășit forța Imperiului Roman. Încercările imperiului de-a face ca anumite entități politico-teritoriale să se lupte între ele prin acordare de stipendii sau teritorii în mod preferențial în Câmpia Panoniei, cu câteva excepții de scurtă durată, nu au reușit. Nici susținerea unor centre de putere în interiorul Daciei Mari nu a avut rezultatele așteptate. Încercările de a susține regi marionetă, care să fie responsabili să mențină pacea, în spațiul nord –dunărean în această etapă istorică nu prea a avut succes; chiar dacă în alte părți ale imperiului au fost politici de succes. Nici încercările de șantaj, prin capturarea familiei Pieporis care a avut un tratament mai mult decât onorabil la Roma, nu a dus la rezultatele scontate. Nici cumpărarea păcii, prin cumpărarea unor oficialități geto-dace, nu a generat păci durabile! Nu au reușit să pună „craii” geto-daci să se lupte între ei. Putere centrală a dinastiei Amalilor era suficient de mare pentru a domoli luptele interne pentru putere. Și mai mult decât atât puterea Romei încă producea teamă. Ceea ce a determinat ca acest imperiu al Amalilor să

devină extrem de puternice militar și economic pentru a susține războaie de durată și la început de mileniu să fie stabil geopolitic.

Timpul va dovedi că această construcție de tip federativ va fi foarte fragilă când în interiorul dinastiei Amalilor vor începe luptele pentru putere. În acest moment politica imperială romană „divide et impera” ar fi avut succes. Dar era prea târziu pentru romani, ieșiseră de pe scena istoriei ca mare putere. Alte dinastii își așteptau rândul să-și joace rolul.

F. DINASTIA AMALILOR – 450 de ani de supremație politică

Dinastia Amalilor a fost la conducerea daco-geților din anul 106 peste 450 de ani. Pe parcursul acestor ani au reușit să creeze un imperiu ce s-a întins de la Dunăre la Marea Baltică și să cucerească Roma. **Membrii** dinastiei Amalilor (descrisă de Cassiodoro aflate în compendiul lui Iordanes): Capto (erou dac remarcat prin uciderea generalului roman Cornelius Fuscus, probabil rudă cu Decebal); Almal; Augi; Amal (cel ce va da numele dinastiei); Isarna; Ostrogota (Getul strălucitor) contemporan cu Cniva (general important fără a fi membru al dinastiei, victorios în multe războaie); Unilt; Atal; Achiulf (are 4 fii: Ermanaric cel Mare, Ansila, Ediulf, Vuldulf); Ermanaric cel Mare (are doi fii: Ataulf și Unimund); Ataulf, **Valeravans** (mare rege daco-get sub conducerea lui Atila, alături de un alt mare rege Gepid); Vuinitariu (are 3 fii: Teodemir, Unalamir, Vuidemir); Teodemir, Theodoric cel Mare (regele Italiei), Amalasunta; Atalaric.

Influențe culturale daco-getice în nordul european

Politic și cultural daco-geții cunosc o evoluție ascendentă în mileniul I d.Hr. ca urmare a rolului deosebit a regelui **Ostrogota** „Getul strălucitor” ce a domnit pe la jumătate secolului al III-lea în timpul căruia Dacia a ajuns o mare putere europeană. (unii istoricii i-au numit pe daco-geți după numele regelui lor care era Ostrogota). Pentru a-și crea o imensă armată își întinde dominația spre nord și est: îi supune pe Vandali; Marcomanii li s-au supus din propria voință. Învinge pe Quazi, ucigându-l pe regele lor. Acesta duce o politică de alianțe matrimoniale cu conducătorii populațiilor vecine adversare romanilor, alianțe politice.

Primul război între daco-geți: Fastida regele „Copiilor geților”- Gepizilor- care-și dorea pentru el puterea politică provoacă la luptă pe Ostrogota. Ostrogota îl învinge, regele Fastida fuge, iar gepizii sunt incluși în națiunea daco-getică.

Acțiunea unificatoare este continuată de **Ermanaric cel Mare al Amalilor (n. 267- d.376(8))** ce cca. 110 ani. Sub conducerea acestuia Dacia atinge întinderea maximă, reușind să adune în federație toate formațiunile politice geto-dace și a altor populații întinse pe un teritoriu uriaș, până la marea Baltică; daco geții ajungând la o forță militară formidabilă. Glorioasa domnie Ermanaric cel Mare are însă un final nefericit. Bătrân, bolnav, incapabil de a mai asigura controlul politic al претенdenților la domnie ce deja conduceau diverse regate din imperiu și nu mai doreau să fie controlați de la centru pregătesc terenul pentru luptele interne ce vor duce la fărâmițarea marelui imperiu daco-get.

După moartea lui Ermanaric cel Mare 376(8), statul confederat se destramă, iar craii locali își obțin puterea mult dorită. Nucleul daco-getic este însă doar o umbră a imperiului de odinioară.

Este fărâmițat și fără forță în fața unor atacuri din interior și a unor atacuri unor dinastii venite din spațiul asiatic. Daco-geții se luptă între ei pentru supremație și putere politică și pentru aceasta se fac și se desfac alianțe și confederați, aduc la putere dinastii străine, le înlătură etc. și lupta politică cunoaște diverse forme.

În timpul lui Ostrogota începe să se afirme din punct de vedere politic o altă mare familie daco-getă, a Balților, ce va duce la autonomia unei părți din Dacia (sudul Moldovei de azi și Câmpia Dunării) spre sfârșitul domniei lui Ermanaric.

Imperiul va fi împărțit în regate devenind o pradă ușoară pentru vecini sau alte dinastii venite din exterior, dornice de o coroană regală.

Consecințe culturale și politice ale Imperiului Dacic edificat de Ostrogota și Ermanaric.

Imperiul lui Ermanaric începe să se destrame după 376(8)) rezultând mai multe regate, ce se reorganizează teritorial în noi entități politice sub conducerea unor noi dinastii mai mult sau mai puțin geto-dacice. O parte dintre ele intră în confederația hunică. Dinastia Amală având un loc de prim rang în noua confederație alături de cea a Gepizilor.

Dar în urma marele imperiu geto-dac a lui **Ermanaric**, rămân însă peste secole produsele culturale ale existenței acestuia.

Cuceririle la nordul Europei vor duce numele de Dacia până în Danemarca și Suedia odată cu cultul lui Zalmoxis.

Numele de Dacia va persista în actele oficiale încă multe secole. numeroase hărți vechi sunt presărate cu teritorii cu numele de Dacia, Dania etc. Numeroase scrieri și hărți vorbesc despre acestea:

1. „Dacia din Vestul Europei”, Dr. Alexandru Bădin, New York – 1998, Editura The Geryon Press;
2. „Provincia medievala Dacia din Europa nordică”, [George Pantecan](#), București, 2010, Editura Dacoromana;
3. „Zamolxis, Primus Getarum Legislator”, Carolus Lundius, Upsala, 1687;
4. „Getica”(despre originea și faptele geților), Iordanes, Fundația Gândirea;
5. Petrus de Dacia primul scriitor suedez; <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/petrus-de-dacia-primul-autor-suedez>.

Influențe culturale daco-getice în sudul Dunării și vestul Europei

În timpul dinastiei Amalilor începe și creștinarea daco-geților. Asemănările zamolxianismului cu mesajul misionarilor creștini a determinat o creștinare a daco-geților treptată, pe durată lungă, fără a fi o trecere la creștinism din ordinul conducătorilor politici. Creștinarea a rezultat prin primirea mesajului religios direct al populației autohtone cu propovăduitorii noii credințe religioase. Creștinarea începută prin activitatea Sfântului Andrei ce a ajuns la daco-geți în primul secol al mileniului I și continuată de alții creștini. În nordul Dunării în acele timpuri se cunoaște un episcop și anume Teofil, participant la lucrările primului Sinod ecumenic de la Niceea din anul 325 (pe timpul lui Ermanaric).

În anul 336 a fost hirotonit la Constantinopol un ucenic al lui Teofil, Ulfila. Potrivit relatărilor unui istoric de atunci, Filostorgiu, el "a fost hirotonit episcop pentru toți creștinii din țara getică". La început a fost ortodox, dar mai târziu a devenit arian sau semiarian.

În acești ani intră în istorie dinastia Balților ce vor declanșa Războiul civil daco-getic (376 - 382) în Balcani.

Familia Balților, probabil că era dinastie regală încă de pe vremea lui Ostrogota în marele imperiu dacic, și conducea prin părțile Moldaviei și Valahiei. Consecința este constituirea în imperiu a unei noi entități politice cu tendințe centrifuge în jurul unei noi dinastii a Balților (denumiți vizogoți – geții cei înțelepți: *vizi* -, „înțelept”).

La sfârșitul secolului al IV-lea și-n rândul geților înțelepți apar disensiuni politice între Athanaric și Fritigern.

Probabil că în acest timp Ulfila își desfășoară activitatea de misionar arian și Fritigern trece la creștinism și devine conducătorul daco-geților creștini arieni. Ulfila milita pentru atragerea populației la creștinismul arian și o apropiere de lumea creștină romană din sudul Dunării (împăratul Valens era arian). Athanaric a fost un dușman al Romei, persecută pe creștini, probabil pe creștinii lui Ulfila

atașați Romei. Astfel că Ulfila (nu Teofil?!) prin anul 348 a fost nevoit să se refugieze - cu mulți credincioși - în sudul Dunării.

Războiul religios dintre Athanaric și Fritigern aduce victorie lui Athanaric: Fritigern învins cu vizigoții trec Dunărea la frații într-o credință, iar acesta din urmă a apelat la Valens pentru ajutor. Împăratul, poartă război cu Athanaric, nu reușește să-l învingă și încheie pace la Dunăre. În același timp huni atacă pe daco-geții lui Athanaric din spate: ca urmare alții daco-geți vor trece Dunărea. Tratatul necorespunzător al daco-geților de către administratorii provinciali va duce la răzvrătirea lor sub Fritigern și la bătălia de la Adrianopol (9 august 378 d.Hr.), Valens va fi ucis. Daco-geții pradă Peninsula Balcanică și după un periplu destul de sinuos ajung în sudul Franței și în Peninsula Iberică unde întemeiază un regat cunoscut ca Regatul Vizigot.

Și de aici provin numeroase informații privind zamolxianismul. Ca urmare a prezenței daco-geților în vest, există în acel spațiu puternice influențe geto-dace, consemnate în lucrările:

1. „Zamolxe sau mitul dacic în istoria și legende spaniole”, Alexandru Busuioceanu, Editura Meridiane, București, 1985.
2. „Dacia din Vestul Europei”, Dr. Alexandru Bădin, New York – 1998, Editura The Geryon Press;
3. Fastici getici o gotici/ Carlo Troya, <https://www.slideshare.net/anamariamoraru184/fasti-getici-o-gotici-carlo-troya>
4. Despre originea barbarilor, care au distrus Imperiul Romei, Nicolo Zeno, Veneția, 1557.
5. Despre arhitectura gotică, 1857 discurs de Carlo Troya, <https://www.slideshare.net/anamariamoraru184/traducere-arhitectura-gotica>

Continuitatea culturală daco-getică în spațiul carpto-dunăreano-pontic

Hunii apar în istorie într-un moment propice când Dacia trece printr-o criză de succesiune dinastică profundă. Domnia lui Ermanaric extrem de lungă (trăiește peste 110 ani, ultima parte a domniei fiind grav bolnav) a permis organizarea a diverse grupări politice care-și doreau puterea pentru ei sau părți din imperiu. Se formau alianțe, altele se desfăceau, între numeroșii membrii ai familiei, se căutau aliați. În acest climat politic favorabil se impune Dinastia Hunică, care în timpul lui Bleda și Attila atinge apogeul ca putere politică. Confederație condusă de Bleda și Attila are în componență două mari regate conduse de doi mari regi daco-geți Valevarans (amal) și regele gepizilor Ardaric. „Ei au fost cei mai puternici și mai mari regi care au militat sub Attila.” (Nicolo Zeno)

După moartea lui Attila confederația se destramă, dinastia a fost înlăturată de către alianța dintre Ardaric, regele Gepizilor, care s-a unit cu nepoții lui Valevarans (amal): frații Teodemir, Unalamir și Vuidemir. Teritoriul Imperiului Hunic este reîmpărțit: Ardaric domnește peste părțile Daciei de răsărit; frații Teodemir, Unalamir și Vuidemir peste părțile Daciei de apus; care au extins regatul spre sud până în Dalmația și Croația de azi. Sub conducerea lui Teoderic urmașul lui Teodemir cuceririle daco-geților apuseni includ și Peninsula Italică, și apoi continuă spre vest.

Și de aici provin numeroase informații privind zamolxianismul. Ca urmare a prezenței daco-geților în sud, există în acel spațiu puternice influențe geto-dace, consemnate în lucrările:

1. Fastici getici o gotici/ Carlo Troya, <https://www.slideshare.net/anamariamoraru184/fasti-getici-o-gotici-carlo-troya>;
2. Despre originea barbarilor, care au distrus Imperiul Romei, Nicolo Zeno, Veneția, 1557;
3. Despre arhitectura gotică, 1857 discurs de Carlo Troya; <https://www.slideshare.net/anamariamoraru184/traducere-arhitectura-gotica>;
4. Despre originea barbarilor, care au distrus Imperiul Romei, 11 Cărți Geticul, (Despre Geți, Masageți, Gepizi, Huni, Vandali, Ostrogoți, și Vizigoți), Cronică necesară națiunilor amintite, Nicolo Zeno, Veneția, 1557,

<https://www.scribd.com/document/347081440/nicolo-zeno-despre-originea-barbarilor-care-au-distrus-imperiul-romei>.

G. Campanii militare devastatoare în sudul Dunării

Mileniul I d.Hr. a fost un mileniu devastator pentru populațiile din sudul Dunării. Sudul Dunării a fost practic o arenă de luptă pentru un lung șir de războaie care au golit de populație provinciile romane: Panonia, Dalmația, Macedonia, Tracia, Moesiile din sudul Dunării. Chiar dacă romanii au făcut eforturi mari de repopularea lor prin mutarea de populații daco-getice din nordul Dunării în sudul ei, numeroasele campanii militare au prădat și pustiit sistematic provinciile deja depopulate.

Teritoriile golite de depopulație din: Panonia, Dalmația, Macedonia, Tracia, Moesiile din sudul Dunării au fost treptat ocupate cu populațiile slave care datorită stării de înapoiere organizațională evitau teritoriile populate.

H. Slavii, Avarii și Bulgarii

Popoarele slave. Începând din secolul V d.Hr. și până în prezent.

Slavi (sclavini) apar în spațiul Dunării de Jos începând din secolul V d.Hr. Slavii au fost un popor de origine indo-europeană, care au migrat în căutare de noi ținuturi de locuit, dinspre teritoriul de azi al Ucrainei spre sud și vest. Slavii erau înrudiți cu tracii, dacii, geții, sciții, sarmații și balticii, împreună cu care făceau parte din grupa etno-lingvistică Satem. Ca nivel de organizare social-politică erau pe o treaptă inferioară nu aveau capacitățile de a se organiza statal. Comunitățile erau deosebite între ele și aveau nume diferite. Numele de slavi (sclavini) primindu-l mult mai târziu.

Probabil că un „boom populațional” și o criză alimentară și de pășuni pentru turmele de vite a pus în mișcare populații spre noi surse de hrană. Fiindcă la momentul migrației, încă nu aveau mentalitatea de organizare statală, slavii practic s-au „scurs” prin teritorii, la fel ca apa printre pietre „Apa trece, pietrele rămân” (ceva asemănător cu migrația ultimului popor migrator în evul mediu, țigani; sau în prezent cu migrația arabilor spre Europa). Din acest motiv nici nu au putut fi opriți, mai ales că în scurgerea lor evitau zonele populate și organizate cu centre de putere politică din spațiul carpato-dunăreano-pontic.

Poporul slav nu a fost un popor războinic, cu toate că numărul celor ce se deplasau spre alte teritorii era extrem de mare. În deplasarea lor în căutarea de pășuni evita ciocnirile cu populațiile locale, nefiind organizați nu aveau capacitățile necesare susținerii unor bătălii, ca urmare căutau locurile nepopulate. Spațiul din sudul Dunării pustiit de războaie avea nevoie de oameni, așa că a fost ideal pentru slavi. Unde erau zone populate nu se opreau, treceau ca apa printre pietre, în dorința de a merge mai departe și a găsi un loc unde să se așeze. Se adunau și se așezau pe teritoriile nelocuite!

Lipsa de organizare și conducere statală a celor care migrau, a fost și un avantaj în sensul că acolo unde ajungeau se supuneau puterilor locale. Din acest motiv au fost văzuți adeseori ca și sclavi.

Lipsa de organizare și conducere statală a reprezentat și o disponibilitate politică de a se atașa la triburi războinice și ca mai târziu sub conducerea acestora să participe la războaie de cucerire a noi teritorii; triburile războinice aveau rol de dinastie conducătoare, care singure datorită numărului foarte mic al populației lor, nu ar fi reușit singure să cucerească alte teritorii. Ca urmare slavii, vor constitui sub conducere străine, principala forță armată în diverse bătălii, la fel ca de altfel și daco-geții în mileniul II. Au luat în timp și numele acestor triburi războinice: slavii din sud au luat numele de **bulgari** după numele tribului turcic conducător; slavii din nord au luat numele de **rușii**, după numele vikingilor "rhos", "rus", etc.

Numele de SLAVI se spune că este o invenție de-a lui Chirilă și Metodie (început de sec. IX d. Hr.) care au primit misiunea să-i învețe pe săracii și păgânii analfabeți să Slăvească pe Dumnezeu. Misiunea lor misionară de A SLĂVI cuvântul lui Dumnezeu s-a desfășurat nu numai în sudul Dunării ci și în nord (Moravia, și mai departe prin misionariatul discipolilor săi, etc.) unde se găseau păgânii analfabeți. Acești păgâni care au fost creștinați și care acum aduceau SLAVĂ cuvântului lui Dumnezeu se vor numi SLAVI. Acolo unde deja erau comunitățile creștinate acțiunea de slavizare a lui Chirilă și Metodie, respectiv a discipolilor săi, nu a fost necesară, iar populațiile respective păstrându-și vechile nume și nu s-au mai numit slavi.

Ca urmare Chirilă și Metodie prin acțiunea lor de creștinare din populații diferite înrudite între ele și cu tracii, daco-geții, sciții, sarmații și balticii, au creat un popor slav. Nu este exclus ca și numele de valah să fie tot o consecință a slavizării. Cei ce nu erau nici romei, nici romaii, nici sclavini, dar care erau creștini și nu aveau nevoie de acțiunea misionară a lui Chirilă și Metodie să fie numiți valahi! wallachi, vlahi, blahi, olahi (ortografiere diferită, fără a ști precis cum cei care au redenumit pe daco-geți le pronunțau numele). Evident că Chirilă și Metodie oameni cu multă carte și cu funcții importante în imperiu, originari din Salonic, zonă intens populată cu aromâni, cunoșteau foarte bine pe urmașii tracilor (aromânii de azi) și ca urmare nu i-a numit nici slavi, nici romaii ci altfel – adică valahi.

Influențe culturale

Sclavinii se aflau pe o treaptă inferioară evoluției pe scara culturii și civilizației umane, mult în urma populațiilor printre care au difuzat.

Din punct de vedere cultural misiunea de creștinare a lui Chirilă și Metodie (sec. IX d. Hr.) a fost un proces de puternică transformare și formare pentru a se integra în cultura și civilizația autohtonă.

Misiunea primită de Chirilă și Metodie „să-i învețe pe săraci și păgânii analfabeți” este fără dubii un program de formare privind scoaterea „săracilor și păgânilor” veniți în Imperiul Roman din starea de înapoiere spirituală și culturală și aducerea lor la un standard acceptabil pentru imperiu.

Pentru a înțelege programul de formare implementat de Chirilă și Metodie ar trebui întâi să le cunoaștem formația lor culturală, mediul în care au crescut. Motivul este simplu: ei nu puteau promova ce ei nu știau! Chirilă (827–869) și Metodie (825–885) s-au născut într-o familie aristocrată din Salonic. Ambii cu studii superioare pentru acele vremuri iar mai târziu cu funcții de răspundere în imperiu.

Împărații romani simțeau că prin religie puteau să-și consolideze imperiul și puteau controla și adversarii, de aceea s-au implicat activ în creștinarea slavo-bulgarilor Tocmai de aceea, în Bizanț s-au pus bazele unui alfabet al slavilor. În 862 e.n. împăratului Mihail al III-lea trimite pe Chirilă și pe Metodie care cunoșteau limba slavă pentru a creștina în Moravia. Pentru acest misionariat s-au pregătit:

- elaborând un alfabet pentru vorbitorii de limbă slavă;
- traducând cele patru evanghelii, scrisorile lui Pavel și cartea Psalmii.

În Moravia, munca lor includea predarea noului alfabet la un grup de localnici și, totodată, traducerea textelor biblice și liturgice. În lucrarea *Our Slavic Bible* se spune că cei doi frați „au trebuit să creeze multe cuvinte și expresii . . . Și au făcut aceasta cu o precizie uluitoare, oferind limbii slave un vocabular de o expresivitate fără precedent”.

Având în vedere cele spuse mai sus se pune întrebarea firească: ce cuvinte și expresii au creat pentru slavi și de unde le-au luat? Ce dialect slav au folosit? Pentru că în secolul al IX-lea nu se vorbeau o singură formă de slavă comună.

Privitor la spațiul nord-dunărean, slavizarea nu s-a produs din motive obiective:

- în nordul Dunării, slavii nu s-au așezat datorită numărului mare de locuitori; se știe că slavii evitau să se așeze în zonele dens populate, ca de altfel și alți migratori mai puțini la număr;

- activitatea de misionariat a lui Chiril și Metodiu nu a fost necesară în nordul Dunării, pentru că aici erau creștini în vremurile acelea. La români termenii care desemnează credința nu îi găsim la slavi, deci nu sunt rezultatul activității de misionariat a lui Chiril și Metodiu;

- în nordul Dunării cât și în sud erau un popor care nu era nici romei, nici romaioi, nici sclavini, dar care erau creștini și nu aveau nevoie de acțiunea misionară a lui Chiril și Metodiu.

Utilizarea alfabetului chirilic, slavone în bisericile din nord și limbă de stat până în secolul XIX trebuie să însemne o anumită filiație între nord și sud a cărei sens în prezent s-a pierdut. Nu greaca!, nu latina! limbi ale imperiului! Aceasta este evidentă știind că utilizarea slavonei a întâmpinat o puternică opoziție din partea clerului creștin din acea vreme. Și totuși terminologia bisericească este exclusiv de natură slavonă (Petre P. Panaitescu). De ce? Nu greacă! Nu romană!

Se pune o altă întrebare: care este contribuția specifică a slavilor la cultura românilor și dacă există? Se știe că:

- slavii erau înrudiți cu daco-geții, deci aveau elemente comune, asemănătoare, fără a fi de împrumut unii de la alții;

- ca nivel de organizare social -politică erau pe o treaptă inferioară nu aveau capacitățile de a se organiza statal, atunci când au apărut în sudul Dunării. Imperiul probabil a fost bucuros că noi populații vor popula locurile pustii și a fost interesat de integrarea lor, aceștia însemnau venituri noi la visteria imperială. Deci nu se aflau în situația de a putea învăța pe alții organizare statală! Nu puteau învăța pe alții ceea ce ei nu știau!. Nu puteau da ceea ce nu aveau!;

- cultural se aflau în situația de a primii de la geto-daci, nu de a da. Așa că nu putem spune că am avea multe împrumuturi de la slavi, ci că avem elemente comune, asemănări, datorită înrudirii noastre indo-europene făcând parte din aceeași grupă etno-lingvistică.

Descoperirile arheologice privind cultura materială a slavilor dovedesc că aceasta a fost inferioară celei autohtone, primind, din partea acesteia, influențe semnificative. „La momentul sosirii slavilor pe teritoriul de astăzi al României, populația indigenă era una destul de omogenă, cultural și etnic, iar cercetătorii opinează că aportul acestora, în esență, asupra etnicității locuitorilor de aici, a fost aproape nul.” (Valentin Roman)

Dinastia avară: 222 de ani între anul 568 d. Hr. până în anul 790 d.Hr.

Din anul 568 d.Hr. avarii edifică o entitate statală, în nordul Dunării, care include entitățile politice existente. În timp ajung atât de puternice încât construiesc un imperiu daco-get care în anul 617 au fost cât pe ce să cucerească Constantinopolul. Acesta a fost cruțat doar după ce romanii au plătit avarilor o mare cantitate de bunuri și aur.

Franci conduși de Carol cel Mare în anul 790 i-au zdrobit pe avari și cuceresc Panonia până în dreptul râului Tisa. Ulterior, o forță militară a slavilor din triburile croate ajutați de franci și condusă de prințul Vjnomir a dus la dispariția aproape completă a avarilor din Europa ..

Avarii au lăsat puține urme culturale, cu toate că au fost la conducere 222 de ani.

Dinastia bulgară: 164 de ani la conducere; între anii 805 d.Hr și 969 d.Hr.

În anul 805, Krum își extinde autoritatea sa peste daco-geții din nordul Dunării: în Transilvania, Valahia și Moldova și de-a lungul Dunării în estul Pannoniei.

Autoritate acestei dinastii durează circa 164 de ani.

6. Studiile lui Toma Cocișiu

Toma Cocișiu a fost un pedagog român puternic format în spațiul geografic românesc, cu mentalitate românească. Pentru Toma Cocișiu principala școală a fost mediul în care s-a născut, a crescut și s-a format.

6.1. Studiile oficiale. Studiile oficiale ale lui Toma Cocișiu sunt „modeste” asemănătoare într-un anumit fel cu cele a lui Ion Creangă: la școala din sat, apoi din satul vecin, continuate la liceul românesc din Brașov, încheiate cu studiile la Institutul Pedagogic Greco-Catolic din [Blaj](#).

Format pedagogic, în anii de școală a unei Europe a sfârșitului de secol XVIII și început de secol XIX, ce transmitea o imagine a unei lumi „stabile” cu un imperiu „solid” în centru sprijinit de o Germanie prusacă puternică în nord. Totul părea bine așezat! Și nici învățământul nu făcea excepție! Era un sistem de învățământ cazon, prin școli internat, în care elevii erau implicați în activități colective disciplinate.

Pentru cadrele didactice de atunci era clar, situația va fi eternă!, ca urmare școlile promovau mesaje simple, intelectualiste, oficiale, cu orientare religioasă:

- educația copiilor pentru loialitate față de „drăguțul” împărat, stâlpul imperiului;
- educația copiilor pentru credință față de urmașul lui Sfântul Petru pe Pământ.

Studiile pedagogice, în mod firesc, subordonate acestor două țeluri în sensul că să transmită cât se poate mai bine în mentalul copiilor aceste două mesaje, odată cu învățarea scrisului și cetitului. Cenzura imperială era foarte atentă la idei inovatoare. Probabil că a primit ceva informații și despre principii pedagogice mai avansate, dar totuși cenzurate cu grijă de oficialii de atunci.

Anii în care a fost învățător în satele: Pianu de Sus și Pănade au fost ani în care din punct de vedere a contactului cu literatura pedagogică din vestul Europei a fost practic nulă. Singurii intelectuali din sat era el și preotul, iar ca teme de discuție în mod sigur nu erau ultimele curente pedagogice din lume. Pe atunci nu se organizau simpozioane, internetul lipsea și nici televiziunea nu-și făcea simțită prezența, iar despre bloguri, facebook ce să mai vorbim!!!

Dacă bagajul pedagogic acumulat la liceu și institutul pedagogic a fost sumar și cazon, care este instituția de învățământ care l-a format? Cum ne explicăm?:

- realizările ca ilustru pedagog și rezultatele remarcabile în cercetarea pedagogică;
- superioritate ca om de cultură în abordarea problemele și cum privea soluționarea lor;
- competențele dovedite în demersurile sale didactico-pedagogice, preocupare, răbdare și dragoste părintească față de copii;
- rezervat și modest în comportament și manifestări, dublate însă de un orgoliul personal fondat pe cultura bunului simț, specifice țăranului român. Parcă ar fi fost Moromete ce și-a lăsat ogorul pentru a trece la catedră să „cultive” noile generații de copii .

6.2. Studii la „academia țăărănească”

Pentru a înțelege realizările lui Toma Cocișiu ca adult, ar trebui să căutăm să înțelegem în ce mediu a crescut și s-a format. A copilărit într-o zonă Grănicerească a Transilvaniei, cu o anumită prosperitate și libertăți mai mari în schimbul serviciului de grănicer decât cele ale românilor din interiorul Imperiului austro-ungar. Zonă caracterizată printr-un spațiu rural bogat în tradiții și obiceiuri având finalități practice în mica-industria casnică, cultivarea pământului și creșterea animalelor; care asigurau existența comunității. Satul românesc grăniceresc în acele timpuri avea un sistem de valori trainice și de neclintit, în care sfatul bătrânilor era forul suprem. Singuri intelectuali în sat erau: dascălul și preotul, dacă erau, și aceștia cu puțină carte. Copii de micii erau învățați să participe la viața socio-economică, căpătând responsabilități proporțional cu înaintarea lor în vârstă. Conform obiceiului limita maximă de competență o atingeau la:

- vârsta însuratului 22–24 ani băieți (vârsta dependentă de stagiul militar)- mirele era examinat cu privire la priceperile privind lucrările agricole, gospodărești, dacă a plantat pomi fructiferi în grădina casei unde urma să locuiască după căsătorie etc. Viitorul soț trebuia să fie vrednic de a asigura „pita pe masă” (de a asigura hrana și cele din exterior pentru familie);

- vârsta măritatului –de regulă peste 16 ani pentru fete, ce presupunea anumite cunoștințe, priceperi și deprinderi de economie casnică corespunzătoare poziției sociale pe care urma să o dobândească. Viitoarea nevestă trebuia să aibă competențe de a face pită, toarce, țese, produs îmbrăcăminte pentru ai casei, creșterea și educarea copiilor până la o anumită vârstă etc. Viitoarea nevestă trebuia să fie vrednică de a „ține casa” (de a asigura din interior gospodărirea familiei).

Datorită acestor competenței de viață ce trebuiau dobândite de tinerii din ținuturile grănicerești, în lumea satelor existau o „academie țărănească” ce cuprindea o mulțime de forme de învățământ: începând cu familia ca principala formă de învățământ, urmată de: șezători, clăcii, torcării, sărbători, jocuri, povești etc. Adevărate „academii țărănești” create pentru ca tinerii să capete competențe. Tinerii și nu numai ei trebuiau să facă dovada unor priceperi și deprinderi dobândite pe parcursul anilor de viață cu ocazia ritualurilor ce trebuiau derulate în sărbători sau alte momente importante ale vieții. În limbaj actual: competențe și proceduri!

Lumea satului pune pe primul loc munca în dezvoltarea copiilor și în pregătirea lor pentru viață.

Educația în spiritul muncii era îmbinată cu învățarea obiceiurilor, ritualurilor și tradițiilor; învățarea acestora de a fi practicate întocmai, fără a schimba nici un cuvânt, nici o procedură și nici o gestică. Astfel s-a ajuns în situația ca în colinde, ritualuri, cântece și descântece vechi să existe cuvinte care în prezent, pentru un auditoriu elevat, să nu mai aibă nici un sens (chiraleisa, carcege, Leroi, harhioara, hurmuz, vergura, izvodit, zanit, cetinița, mas, Lerui, Ler, Hoidaler, Velerim, Veler linu-i lin, Daliana, parlejti, ziurel, bozai, hulpe, eru reru reru rem etc.);

Alte componente educative avute în vedere prin obiceiuri și tradiții erau, educația pentru păstrarea identității religioase și culturale, solidaritate socială, cultivare a devotamentului față de bătrâni satului, familie etc. Educația și instrucția erau adaptate la vârsta biologică a copilului (vezi în familia lui Moromete diviziunea muncii). În esență totul era apropiat de natură de practică de viață în comunitate a satului românesc. Învățare și instrucție prin acțiune benevolă, prin jocuri etc. pentru: ocrotirea sănătății, procurarea hranei, obținerea de produse a micii industrii casnice, protejarea față de fenomenele naturale potrivnice, prevenirea riscurilor, desfășurarea de activități constructive prin cooperare etc.

Toate acestea s-au întipărit puternic în mintea copilului apoi a tânărului Toma Cocișiu odată cu dobândirea de abilități, priceperi și deprinderi – competențe-, iar mai târziu când va fi dascăl le va pune în valoare ca și cadru didactic ...

Ca o concluzie putem spune, fără a greși, că Toma Cocișiu a fost format în stilul rural tradițional, dictat, mai degrabă, de anotimpuri, decât de orele ceasului, format cu didactica și pedagogia bătrânilor satului pe care mai târziu a promovat-o într-un sistem instituționalizat în învățământul școlilor primare de stat.

7. Început de secol XX; un cutremur social major generează noi curente pedagogice

Începutul secolului XX, în mod special anii Primului Război aduc schimbări majore în mentalități, tot ce părea bine construit, bine asamblat, s-a dezmembrat cu mari pierderi umane și distrugeri materiale; au urmat noi reorganizări socio-politice, socio-economice.

Omenirea ieșită din război are numeroase probleme de rezolvat, pe primul loc asigurarea necesarului de hrană, adăpost și sănătate pentru oameni. Războiul a produs și un număr mare de

orfani, mutilați și oameni fără ocupație ce trebuiau întreținuți. Comanda socială pentru învățământ era clară: oameni bine pregătiți care să fie capabili să producă bunuri urgent necesare societății. În diverse părți ale lumii apar pedagogi care caute să contribuie la soluționarea problemei și evident obținerea unor rezultate pozitive. Problema este aceeași peste tot: trebuie hrană, trebuie locuințe, trebuie sistem sanitar eficient, locuri de muncă, protecție socială și toate acestea ca rezultat a unei educații și instrucții adecvate. Aceste aspecte nerezolvate produceau violente mișcări sociale cu efecte imprevizibile, ce au marcat întreaga perioadă interbelică. Presiunea enormă pentru a se ieși din criză duce la apariția a zeci de direcții de instrucție și educație altfel decât în instituțiile de stat. Se remarcă o mulțime de pedagogi: Ovide Decroly, John Dewey, Freinet, Makarenko etc. ce propun principii și metode didactice de pregătire a noile generații, ce să fie capabile să facă față crizei socio-economice existente; toți cam în același timp, dorind același rezultat, chiar și căile de rezolvare – soluțiile – au elemente asemănătoare, pentru că ținta era comună. Puțin probabil ca Toma Cocișiu să fi fost la curent cu ideile acestor pedagogi, în timpurile de după război nu se organizau simpozioane, nu erau blog-uri, nu funcționau, facebook-urile etc. Prima comunicare oficială de după război pe teme pedagogice este la Congresul Internațional de Pedagogie, la Paris, în august 1939.

8. Activitatea la catedră

A început meseria de dascăl în comuna Pianu de Sus, apoi director de școală în satul Pănade, din anul 1918 a fost numit director la *Școala primară de stat* din Blaj, unde a funcționat până s-a pensionat. După pensionare, în anul 1949, și-a continuat activitatea într-un cămin de copii orfani din Bazna. În aceste instituții Toma Cocișiu, în paralel cu activitatea didactică, desfășoară activitate de cercetare pedagogică pentru a crea o școală adaptată specificului național ce să răspundă nevoilor României ce se confrunta și ea cu aceleași probleme socio-economice ca și restul Europei.

În calitate de director, a fondat la *Școala primară de stat* de la Blaj o *Școală de experiență* (1928-1943), organizată după modelul vieții comunităților rurale, unde devine creator de principii pedagogice și experimentator de metode didactice ce își au originea în educația și instrucția arhaică din satul românesc (adevărată academie la care s-a instruit și Toma Cocișiu pentru fi sculptor de mentalități, la fel ca Brâncuși pentru operele lui). De fapt reformulează într-un limbaj intelectualist ceea ce trăise și învățase ca și copil acasă la țară în cei șapte ani de acasă și mai târziu în vacanțele școlare ca participant activ la: munca din gospodăria părinților, evenimentele din sat, sărbători, datini agrare (ce cuprindeau proceduri cu implicații în semănat, recoltat, creșterea animalelor etc.). Acestea constituiau pentru copilul din sat, tânărul din sat, o inițiere în muncă, viața socială, dobândirea de competențe; o adevărată „academie țărănească o Școală a vieții” de instrucție și educație pentru reușită în viață. Academie țărănească o Școală a vieții confirmată prin creativitatea țaranului român vizibilă azi prin bogăția creației populare de la Muzelele Țăranului Român.

La Blaj s-a realizat o mutare într-un cadru instituționalizat ceea ce se știa, învăța, organiza în lumea satului când oameni își construiau case, acareturi, mori, poduri, unelte etc. o întreagă tehnică populară fără a apela la arhitecți și ingineri. Această cunoaștere și creativitate populară o pune Toma Cocișiu în practică la Blaj. Astfel că Toma Cocișiu construiește la Blaj, la o altă dimensiune, ceea ce era în lume satului.

Pentru aceasta Cocișiu are nevoie de principii, metode și instrumente didactice noi, pe care le împrumută din lumea satului românesc adaptându-le unei practici școlare în Școala de la Blaj, dar care nu se întâlnesc în literatura academică parcursă de inspectori, pedagogi, profesori universitari, miniștri care trec prin școală și în mod firesc nu le înțeleg. Percepută din exterior cu mirare „Școala este un stup de albine unde nu există trântori” (ministru Dimitrie Gusti), afirmație prin care iar vedem activitatea într-un sat românesc cu ocazia unor evenimente deosebite, adevărate centre de viață ale

comunității cu o esență pluri-, interdisciplinară și uneori transdisciplinară. Este evident că vizitatorii (inspectorii, pedagogi, profesori universitari, miniștri care trec prin școală) caută să o perceapă în limbaj academic la modă cunoscut și fac încercări de a redenumi sub diverse alte nume: „o sinteză prin practică a școlii creative”, „schimbare de program și de metodă”, „o nouă orientare”, „un nou spirit de înțelegere pentru copil (elev) cu dorințele lui legitime, posibilități, motive și cu aspirațiile lui firești” etc. Oricum am încerca să-i înțelegem, ei nu au înțeles-o și cum au venit așa au plecat; nedumeriți pentru că nu au cunoscut centrele de viață a satului românesc, și au preferat mai bine ca timpul să aducă colbul tăcerii și uitării, „să se revizuiască dar să nu se schimbe nimic” pentru a nu-și pune în pericol propriile poziții. Școala de acest tip încetându-și activitatea în anul 1943.

Ceea ce făcea, în școală cu elevii, Toma Cocișiu era firescul instructiv-educativ preluat din lumea satului din care proveneau copiii, nu era un transplant nereușit prin metode didactico-pedagogice străine al unui mentalul aparținând altei culturi, ci o extindere a unei experiențe instructiv educative proprii trăite de dânsul în lumea satului în care s-a născut, experiență autentică, autohtonă, reluată într-un sistem instituționalizat; fapt ce nu putea fi înțeles de cei pregătiți de curente pedagogice la modă ale timpului! Cei ce-l inspectau și-i analizau activitatea aveau mintea fixată în alte coordonate, minte ce refuza categoric tot ce contrazicea sistemului didactico-pedagogic deja format în școli înalte. Rezultatele obținute de Toma Cocișiu nu puteau fi argumente în fața unui sistem pedagogic deja format și recunoscut ca valid. Orice încercare a pedagogului Toma Cocișiu de a convinge a fost sortită eșecului; lumea academică evolua în alte coordonate culturale, coordonate ale lumii occidentale care produceau în România milioane de analfabeți și alte milioane de oameni care de abia știau să-și scrie numele. Lumea și copiii aveau oroare de școală; și atunci vine un Toma Cocișiu care arată că școala poate fi: plăcută, utilă, interesantă, formatoare de mentalități sociale armonioase etc.? Dacă ești atașat de: țara în care te-ai născut, de oamenii lângă care ai trăit, de limba pe care ai învățat-o, de cultura în care ai crescut școala poate fi plăcută dacă este un produs firesc al ecosistemului respectiv și util comunității respective – asta a demonstrat Toma Cocișiu și nu a fost înțeles de oficialii timpului.

Rezultatele excepționale obținute în perioada interbelică, ca și cadru didactic, constatate de numeroasele inspecții și controale, de la cel mai înalt nivel, nu au putut convinge, au stârnit cel mult nedumerire dacă nu nemulțumire. Specialiștii timpului, pregătiți la înalte școli didactico-pedagogice s-au izbit de o activitate instructiv-educativă pe care nu o învățaseră niciunde; în consecință nefiind pregătiți să o înțeleagă, neputând încadra metodele lui în nici-o teorie savant înființată până atunci și recunoscută la nivel academic.

Profesori universitari, inspectorii școlari și miniștri ai vremii au scris cuvinte de laudă despre experiment și despre Toma Cocișiu, așezându-l, pentru pasiunea și interesul cu care s-a dedicat muncii lui, alături de mari pedagogi ai lumii, dar atât, au salvat aparențele, și au preferat să închidă activitatea la Școala de experiență de la Blaj în anul 1943!

O recunoaștere tardivă a meritelor s-a făcut când, pensionar, lucra la Căminul de copii, când alți inspectorii, mai puțin pregătiți – deja al II-lea Război Mondial schimbase multe-, veniți de la Ministerul învățământului, impresionați de activitatea pedagogului, i-au propus ocuparea unor funcții în cadrul ministerului. Era deja târziu pentru dânsul și poate orgoliul personal specific țăranului – „dacă atuncea n-ați vrut, acum nu mai vrea eu!” - refuză cu consecvență oferta.

Realizările școlii de la Blaj au avut o mai multă recunoaștere în străinătate.

În timpul desfășurării experimentului, Toma Cocișiu a scris despre acesta în diverse reviste, în cărți și l-a prezentat la Congresul Internațional de Pedagogie de la Paris din 1939, expunerea sa fiind publicată de un cunoscut ziar franțuzesc, „Pour l'ère nouvelle”. Ad. Ferrière a publicat în revista „Pour l'Ère Nouvelle”, din Paris, numerele 130 și 136/1937, prezentări ale metodei de educație practică în Școala de la Blaj.

9. Școala experimentală de la Blaj produs autohton

Școala de experimentare de la Blaj își definește individualitatea și originalitatea prin revista proprie „Răsai soare” ce este „un imn, o implorare de-a răsări pe cerul României întregite soarele școlii active”(Toma Cocișiu) în care se publicau cele mai bune lecții susținute de elevi. Titlurile sunt definitorii: „Nu primim note după câte știm – ci după câtă putere avem de a observa, de a asocia, exprima”; „Șezătorile literare, șezători istorice”; „Examenul funcțional”; „Contribuții la cunoașterea individualității”; „Aplicarea sistemului nou la clasa I – orarul mobil”; „Noi ne scriem manualul”; „Noi studiem natura și ce nu găsim în natură căutăm în cărți” etc.

Este evident că școala didactico-pedagogică a lui Toma Cocișiu este un produs autohton, este în primul rând o punere în practica învățământului instituționalizat a învățământului arhaic practicat de comunitatea satului, pentru a asigura mica producție de subzistență, unele instrucții și educații în familie, altele în grup cu ocazia șezătorilor, clăcilor, obiceiurilor și tradițiilor cu ocazia sărbătorilor și a altor evenimente din lumea satului. Toate acestea dau specificitate și originalitate întregului program educativ de la Școala de experimentare de la Blaj, pentru că este evident un rezultat al realității socioculturale din România și a situației socioeconomice de după război. Este evident că autorul care este un bun cunoscător al sufletului românesc, a trăirilor specifice a celor ce cresc în acest spațiu cu problematica lui, să acorde importanță și să includă în programa sa „trebuințele sufletești” și „caietul vieții”.

Toma Cocișiu împrumută din lumea satului până și acest mod de a fi a școlii, pentru a atrage copii în ceea ce ei deja știau de acasă, din familie și sat. A promovat acțiunea individuală și spontană a elevului, cu aplicare în centrelor de viață. „Programa centrelor și unităților de viață era un mijloc de a duce viața în școală și școala în viață” (Mihai Diaconu).

Încercările vizitatorilor, cu putere de decizie, de a o subordona unui curent pedagogic european au dat greș, și-n consecință au închis-o, cu toate că rezultatele erau excepționale!, este cea mai puternică dovadă a unicității sale.

10. Școala experimentală de la Blaj răspunde comenzii sociale

Filozofia pedagogică a Școlii experimentale de la Blaj răspunde comenzii sociale, este un produs al acesteia, astfel că ideile acesteia sunt întâlnite în mod firesc și-n alte curente pedagogice care au căutat să răspundă comenzii sociale din țările lor, fără a afecta individualitatea fiecăruia și fără a-i putea acuza de copiat. Aspectul comun era că la început de secolul XX toate țările europene se confruntau în esență cam cu aceleași probleme sociale.

Valoarea și unicitate pedagogiei lui Toma Cocișiu constă în aducerea „Școlii vieții” din satul românesc într-o instituție de învățământ de stat, ca o coloană vertebrală de la care pornesc diverse forme de demers didactic.

Demersul didactic promovat de Toma Cocișiu era ancorat în ecosistemul în care trăiau copii și de aici proveneau firescul acestora:

- activități în aer liber;
- educație și cunoaștere dobândite de elevi prin activități extrem de diverse: uneori prin munca liberă a copilului, alteori prin cooperare în cadrul unor grupuri de lucru, în care regulile de comportare exprimă chiar cerințele cooperării. Uneori prin joc, alteori prin cercetare individuală sau în echipă;
- experiența personală trăită de copil, prin activități interesante și neconstrângătoare, sursă a educării și învățării pentru el și pentru colegi;
- competențe dobândite prin învățare interdisciplinară;
- elevii au libertatea și responsabilitatea personală în abordarea temelor. Există o anumită „negociere”, prin care se stabilesc „regulile jocului” didactic. Se ajunge la un acord tacit, în care

drepturile fiecăruia sunt respectate, cu condiția îndeplinirii responsabilităților care le revin. (aspect întâlnit în Poiana lui Iocan). Un echilibru între activitatea individuală a elevului, în ritm propriu, și cea în echipă pentru a finaliza un anumit proiect educațional;

- activitatea finalizată și prezentată de conferențiar. Acesta este totuși obligat/ajutat să-și elaboreze și prezinte proiectul.

Toma Cocișiu înțelegea că noua generație trebuie înarmată anticipativ cu capacitățile și trăsăturile de personalitate necesare, cu mare probabilitate, în viitor: capacitate de adaptare rapidă, elasticitate spirituală, imaginație, cutezanță, asumare de riscuri, spirit de echipă etc. Era conștient și de relativitatea a ceea ce prezentul considera că va fi important în viitor. Pentru aceasta milita pentru ca elevul să-și însușească acele cunoștințe, priceperi și deprinderi confirmate ca valabile pe termen lung; fără a se irosi timpul și energia cu acumulări perisabile! Considera că cerințele dascălului să nu depășească posibilitățile elevului. Considera că trebuie pornit de la o bună cunoaștere a elevilor, urmărindu-se valorizarea însușirilor pozitive ale fiecăruia, în special a inițiativei, a intereselor de cunoaștere, a nevoilor de activitate și comunicare pentru a reuși în viață.

11. Pași peste timp

Experimentele pedagogice efectuate pe durata mai multor ani de zile constituie și azi elemente de noutate pe care încă învățământul actual nu le-a atins. Fără a avea formularea academică actuală în vigoare, lipsă care nu diminuează cu nimic valoarea lor, principiile enunțate atunci, metodele didactice folosite, abia azi se încearcă să se implementeze, după aproape 100 de ani. Constatăm că formele de învățământ interactiv centrat pe elev, inclusiv, integrat, interdisciplinar chiar trans-disciplinar întâlnite și aplicate firesc la școala lui Toma Cocișiu, se implementează azi stângaci ca produse de import. Metode moderne ca: mozaicul, portofoliul, dezbaterea, proiectul, cercetarea, etc. se regăsesc în activitatea didactică promovată de Toma Cocișiu ca firești în demersul didactic, chiar dacă nu poartă numele respective. Metodele didactice clasice capătă valențe noi: povestirea, activitățile practice, conversația euristică, evaluarea etc. Totul la Școala experimentală de la Blaj, capătă aspectul „lucrului bine făcut”. Aici, în această școală, se poate vorbi într-adevăr de eficiență și performanță reală.

Unele din realizările, principiile, lui Toma Cocișiu sunt și azi de neatins, de neaplicat, probabil că încă învățământul și societatea umană nu este pregătită să recepționeze corect mesajul transmis cu circa aproape 100 de ani în urmă.

Un necunoscut și un neînțeles atunci rămâne în parte un necunoscut și neînțeles al zilei de azi. Un motiv ar fi și faptul că realizările lui au fost aici și nu în străinătate, într-o epocă în care tot ceea ce venea din străinătate era valoros, iar ce era autohton era înapoiat.

Totuși progresele de-a lungul celor 100 de ani de evoluție pedagogică, ne fac să constatăm că ideile, principiile, concluziile experimentelor sale le reîntâlnim îmbrăcate într-un limbaj academic sub girul unor personalități de marcă din domeniu. Pe de-o parte ne bucură reconfirmarea rezultatelor muncii sale, pe de altă parte ne întristează trecerea treptată în uitare - la fel ca Odobleja în cibernetică - a unui precursor a unui învățământ care abia acum pare că ar avea șanse de a fi aplicat.

Principiile aplicate de Toma Cocișiu izvorâte din spiritualitatea satului românesc, din învățământul arhaic promovat de bătrâni satului fac din învățământul instituționalizat o parte firească naturală a societății omenești ancorată în biotopul și biocenoză în care își duce copilul existența. Fără a folosi un limbaj academic abordează ecosistemic, holistic, funcționarea sistemului de învățământ, pe baza nevoilor firești ale indivizilor, respectiv nevoile societății umane.

A pornit în munca cu elevii, ca orice gospodar la casa lui, de la trebuințele vieții, care sunt: hrana, lumina, căldura, apărarea, munca și podoabele.

A pus ca imbold intrinsec pentru învățatură trebuințele sufletești (adică face loc religiei) și cele trupești, în mediul natural, reușind să le trezească un mare interes copiilor pentru învățatură, pentru viață (ceea ce azi lipsește tot mai mult elevilor).

Cercetările efectuate au dus la formularea de legii ale învățării, pe baza activității proprii a elevilor.

Acestea au dus la înlăturarea tocелii și a memorării mecanice, care după opinia lui, sugrumă inteligența, roade caracterul și voința tinerilor.

În concluzie și-a pus elevii la studiu, la muncă, ca orice țăran înțelept ce își pune copii la treabă pentru a nu-i învăța trândavi.

Bibliografie:

1. Bădin Alexandru, Dacia din Vestul Europei, New York – 1998, Editura The Geryon Press;
2. Bălău Mirela, Convorbire despre Toma Cocișiu și despre experimentul de la Blaj, Școala Gimnazială „Toma Cocișiu” Blaj, <https://tomacocisiu.wordpress.com>;
3. Busuioceanu Alexandru, „Zamolxe sau mitul dacic în istoria și legende spaniole”, Editura Meridiane, București, 1985;
4. Carolus Lundius, Zamolxis, Primus Getarum Legislator, Upsala, 1687;
5. Carlo Troya, Fastici getici o gotici/ <https://www.slideshare.net/anamariamoraru184/fasti-getici-o-gotici-carlo-troya>;
6. Carlo Troya, Despre arhitectura gotică, 1857 discurs de Carlo Troya, <https://www.slideshare.net/anamariamoraru184/traducere-arhitectura-gotica>;
7. Cocișiu Toma, Școala viitorului, Tipografia Seminarului, Blaj, 1941;
8. Cocișiu Toma, Cronica pedagogică, Ed. Litera, București, 1977;
9. Cocișiu Toma, Jocul faptelor. Contribuții practice de la școala de experimentare din Blaj, Ed. Aeternitas, Alba-Iulia, 2003;
10. Dorina Frățilă, Toma Cocișiu inițiatorul Școlii experimentale de la Blaj, <https://tomacocisiu.wordpress.com>;
11. George Pantecan, „Provincia medievala Dacia din Europa nordică”, București, 2010, Editura Dacoromana;
12. Gruia Lucia, Eficacitatea metodelor psihopedagogice active aplicate în procesul educativ din căminul de copii, „Colegiul National I.M. Clain” Blaj, <http://www.referatele.com/referate/diverse/online15/Eficacitatea-metodelor-psihopedagogice-referatele-com.php>;
13. Iordanes, „Getica”(despre originea și faptele geților), Fundația Gândirea;
14. Nicolo Zeno, Despre originea barbarilor, care au distrus Imperiul Romei, Veneția, 1557;
15. Petrus de Dacia primul autor suedez; <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/petrus-de-dacia-primul-autor-suedez>;
16. Popescu, P., Roman, I. C., Lecții în spiritul metodelor active (cercetări experimentale), București, Editura Didactică și Pedagogică, 1980;
17. Stănică Florian, Școala de experiență de la Blaj, Ed. Universul Școlii, Alba-Iulia, 2006;
18. Voiculescu Elisabeta, Jocul faptelor: Contribuții practice la Școala experimentală de la Blaj - Toma Cocișiu, Aeternitas, Alba Iulia, 2003;
19. <https://ro.wikipedia.org>.

2. COMUNITĂȚI DURABILE ÎN ROMÂNIA

Profesor, **Ciontea Elena Gabriela**,
Școala Gimnazială Crăciunelu de Jos

Noțiunea de dezvoltare durabilă

Dezvoltarea durabilă este forma de creștere economică care satisface nevoile societății în termeni de bunăstare pe termen scurt, mediu și lung, ea trebuind să vină în întâmpinarea nevoilor prezente, fără a le pune în pericol pe cele ale generațiilor viitoare. Această noțiune conciliază între mediul înconjurător și economie, reprezentând o cale de dezvoltare ce susține progresul uman pentru întreaga planetă și pentru un viitor îndelungat. În cadrul acestei abordări, se urmărește interacțiunea compatibilității a patru sisteme: economic, uman, ambiental și ecologic, astfel încât să se asigure satisfacerea nevoilor prezentului, fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi. Strategia dezvoltării durabile include simultaneitatea progresului în toate cele patru dimensiuni.

Comunitățile și dezvoltarea durabilă

Din inițiativa Marii Britanii, la Bristol a avut loc, în perioada 6-7 decembrie 2005 „Întâlnirea Informală Ministerială” având ca subiect comunitățile durabile, definite ca „regiuni în care locuitorii acestora doresc să trăiască și să lucreze, atât în prezent, cât și în viitor”. Concluziile întâlnirii de la Bristol sunt reflectate în „Acordul de la Bristol” sub forma a opt caracteristici pe care ar trebui să le îndeplinească o comunitate pentru a fi considerată durabilă:

- **active, cuprinzătoare și sigure** : cinstea, toleranța și coeziunea sunt atribute ale comunității, păstrându-se cultura locală și activitățile specifice acesteia;
- **bine administrate** : participarea, reprezentarea și conducerea sunt bazate pe principiile eficienței și incluziunii;
- **bine conectate**: rețelele de transport și de comunicație asigură accesul la locurile de muncă, centrele de educație și formare, centrele sanitare și la alte servicii;
- **cu servicii publice dezvoltate**: servicii publice și private care satisfac necesitățile publicului și sunt accesibile tuturor;
- **cu o conștiință ecologică dezvoltată**: asigurarea spațiilor destinate locuirii respectă normele de protecție a mediului;
- **înfloritoare** : economia locală este în plin avânt, diversificată și bazată pe inovații;
- **bine proiectate și construite**: cadru natural și construit de bună calitate;
- **echitabile pentru toți**: incluziunea celor din alte comunități, atât în prezent, cât și în viitor.

Ce este un Ecovillage?

Un *Ecovillage* este o comunitate urbană sau rurală de persoane care depun eforturi pentru a integra o susținere socială medie cu impact redus asupra modului de viață. Pentru a realiza acest lucru, *EcoVillage* integrează diferite aspecte legate de design-ul ecologic, permacultură, construcții ecologice, producția verde, energii alternative, practici de construire a locuințelor și multe altele.

Mijloacele prin care un *ecovillage* crește și evoluează se referă la aspectele comunitare, ecologice și culturale.

Aspectele comunitare sunt:

- Recunoașterea nevoilor comunității locale;

- Schimbul de resurse comune și furnizarea de ajutor reciproc;
- Practici de prevenire holistică (trup, sentimente, spirit) a sănătății;
- Furnizarea locurilor de muncă și promovarea ideilor de afaceri ecologice;
- Promovarea educației permanente (copii, tineri, adulți, vârstnici);
- Promovarea manifestărilor culturale;

Aspectele ecologice sunt:

- Producerea de alimente, cât mai mult posibil pe plan local;
- Susținerea producției de alimente ecologice;
- Crearea de case din materiale locale, dacă este posibil;
- Realizarea de sisteme bazate pe energie regenerabilă;
- Protejarea biodiversității;
- Promovarea principiilor ecologice de afaceri;
- Evaluarea ciclului de viață al tuturor produselor utilizate din punct de vedere ecologic;
- Păstrarea curată a solului, a apei și a aerului prin energie proprie și prin gestionarea deșeurilor;
- Protejarea naturii și protejarea zonelor sălbatice.

Aspectele culturale sunt:

- Dezvoltarea creativității, exprimarea artistică, activitățile culturale și sărbătorile tradiționale;
- Sentimentul de comunitate, de unitate și de sprijin reciproc;
- Viziunea și acorduri care pun accent pe patrimoniul cultural și de unicitatea a fiecărei comunități.

Satele ecologice există deja în societăți industriale sau post-industriale, precum și în țările în curs de dezvoltare. Ele sunt exemplele unui model de dezvoltare, care **leagă calitatea înaltă de trai** cu păstrarea **resurselor naturale**.

În comuna Almașu Mare din Munții Apuseni, există un sat ecologic, satul Nădăștia. Voluntarii unei asociații au participat și i-au instruit pe cei interesați în ridicarea locuințelor, folosind doar materiale nepoluante, cum sunt piatra, lemnul, pământul, nisipul și tencuiala naturală și încălzite cu energie solară și biogaz. Satul ecologic cuprinde o suprafață de circa 12 hectare și în zona respectivă, locuiesc câteva familii, altele fiind pregătite să se mute în mijlocul naturii, în Apuseni. Inițiativa aparține Asociației *Apuseni Verzi*, care promovează modelul “Ecovillage” în România. A obținut certificările pentru construirea satului ecologic în 2009, locație unde se dorește combinarea modelului tradițional al micii comunități cu cele mai recente inovații în designul de mediu, tehnologiei ecologice și permaculturii. Este vorba despre o așezare având în zona centrală 14 eco-mici spații de producție, o zonă de camping și o clădire comunitară, zona rezidențială dezvoltându-se în jurul centrului comunitar. Conceptul de sat ecologic recunoaște ca prioritate reducerea impactului negativ pe care omenirea îl exercită asupra mediului. Acest concept încurajează fiecare membru să aibă o atitudine altruistă, atât asupra naturii ca mediu de viață cât și față de ceilalți oameni.

Din nefericire, **situația orașelor** românești este cu totul alta.

Nu se pastrează cultura locală și activitățile specifice, acestea fiind înlocuite cu elemente culturale străine, importate, și puține dintre elementele de patrimoniu local sunt puse în valoare. În plus, aceste elemente nu sunt înradacinate în cultura locuitorilor sub forma unor repere ale mândriei ca aparțin comunității respective.

Dezvoltarea conștiinței ecologice pare, la rândul său, să întâmpine probleme serioase. În condițiile în care prioritățile legate de protecția mediului, grija față de spațiile verzi, reducerea poluării generate de trafic prin fluidizarea acestuia par să nu fie incluse sau să ocupe unul dintre ultimele locuri din

agenda aleșilor, nici educația ecologică nu pare să suscite interesul pe care îl prezintă în alte țări, cele din nordul Europei fiind printre primele în acest sens.

Dezvoltarea economică pare să se fi realizat exclusiv în domeniul construcțiilor. Recomandările de la Lisabona, legate de reorientarea economiei către sectoarele bazate pe cunoaștere, nu par să se materializeze în România. În cazul localităților rurale, majoritare în România, problemele economice fac ca acestea să aibă o populație în continuă scădere, iar tinerele generații aleg să migreze către centrele urbane, demonstrând depărtarea acestor comunități de durabilitate.

Calitatea cadrului natural din zonele urbane are de suferit în urma dezinteresului față de problemele de mediu. Calitatea spațiului construit este adesea criticată de specialiști, iar în ceea ce privește o bună proiectare a orașului, se aplică același principiu al gândirii pe termen scurt, conform intereselor politice și economice de moment, în detrimentul unor soluții pe termen lung, corespunzătoare unei abordări holistice a problemelor economice, sociale și ecologice, cu accent pe satisfacerea în egală măsură a necesităților generațiilor prezente și viitoare, în spiritul principiului dezvoltării durabile.

Satele și orașele românești trebuie să se apropie economic, social și cultural de EUROPA. Se oferă susținere financiară de la UE și pentru proiecte de EcoVillage. Ar fi păcat să nu construim comunități durabile.

Bibliografie

Bari, I., *Globalizare și probleme globale*, București, Editura Economică, 2001;
Baron, P., Snack, O., Neacșu, N., *Economia Turismului*, București, Editura Expert 2001;
<http://www.insse.ro>;
<http://141.85.31.54/strategie.ro>.

PROFESOR NICOLAE RUSALIN SICOE

din Munții APUSENI, CIURULEASA / 11 noiembrie 2017

3. TRADIȚIE ȘI MODERNITATE, VALORI FUNDAMENTALE ALE DEZVOLTĂRII DURABILE

Studiu de caz : Spațiul rural din Munții APUSENI

Casa Corpului Didactic ALBA

Noiembrie – 2017

**TRADIȚIE ȘI MODERNITATE, VALORI FUNDAMENTALE ALE DEZVOLTĂRII
DURABILE**

Studiu de caz : SPAȚIUL RURAL DIN MUNȚII APUSENI

În Europa, *spațiul rural* ocupă 85 % din teritoriu, cu decalaj pronunțat față de cel urban. În viziunea europeană, satul are trei funcții principale :

- funcția economică (agricultură, păstorit, silvicultură, minerit, industrie mică, artizanat, turism)
- funcția ecologică, orientată spre conservarea resurselor naturale, a spațiilor verzi, a mediului geografic natural, peisajului și biodiversității
- funcția socio-culturală, menită să asigure și să lărgască viața asociativă locală

Etimologia cuvântului rural provine din latinescul *rurs*, *ruris* și se referă la cultură, câmpuri, teritoriu ocupat, locuit, amenajat și muncit de om.

Spațiul rural este un concept deosebit de complex, fapt ce a generat o mare diversitate de păreri privind definirea, sfera de cuprindere și componentele lui. *Ruralul* cuprinde toate activitățile care se desfășoară în afara urbanului și reprezintă un spațiu terestru unde predomină pădurile, pășunile, fânețele, culturile și zonele verzi. Căile de comunicație principale lipsesc, peisajul fiind animat de turmele de animale domestice.

Ruralul Munților Apuseni este caracterizat de următoarele elemente :

- majoritatea așezărilor sunt sate mici și foarte mici, cu textură răsfirată pe văi și în depresiuni și risipită pe culmi și versanți;
- densitatea populației este foarte redusă;

- activitatea productivă este predominant pastoral-silvică și, mai puțin, agricolă, dar nu exclude industria de procesare și comerțul rural;
- în unele spații se mai văd urmele activităților miniere, intrate în colaps după anul 2000, acum lăsate în paragină
- relațiile umane se bazează îndeosebi pe cunoașterea reciprocă din toate punctele de vedere

Munții Apuseni sunt în totalitate zonă rurală, cele câteva mici orașe, Abrud, Câmpeni, Zlatna, Brad, Ștei, Nucet, având doar o zonă centrală care amintește, cât de cât, de urban. În sprijinul acestei afirmații aduc definiția dată de Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei, cu privire la Carta Europeană a Spațiului Rural.

„Spațiul rural cuprinde o zonă interioară ori de coastă care conține satele și orașele mici, în care majoritatea părții terenului este utilizată pentru agricultură, silvicultură, acvacultură și pescuit, activitățile economice și culturale ale locuitorilor”

Întreg spațiul rural românesc parcurge în ultimul sfert de secol, o etapă sinuoasă de redefinire, determinată de o serie de procese socio-economice majore, cum ar fi cele de reîmproprietărire, restructurarea economiei, tăierea masivă a pădurilor, migrația internă și externă. În timp ce multe localități rurale, aflate în apropierea marilor orașe, s-au dezvoltat într-un ritm accelerat, devenind zone industriale și comerciale (Florești, CJ și Șelimbăr, SB, sunt doar două exemple), satele situate la mare distanță de centrele urbane (izolate geografic) par a fi uitate în timp! Satul Ticera de sub Muntele Găina nu mai are niciun locuitor, vegetația a invadat curțile și casele, prunii crescând în ... târnaț ori prin acoperiș.

Ce-i de făcut ?

Pentru o dezvoltare durabilă trebuie să avem o educație ecologică adecvată, de a cunoaște și respecta mediul geografic natural, de a promova și continua tradițiile sănătoase ale poporului român. A educa populația prezentă în spiritul **DEZVOLTĂRII DURABILE** a fost una dintre principalele obiective ale Conferinței Internaționale de la Rio de Janeiro din 1992, numită **„CONFERINȚA pentru DEZVOLTAREA DURABILĂ a MEDIULUI”**.

Dezvoltarea durabilă înseamnă o dezvoltare care permite acoperirea necesităților prezentei generații , fără a îngusta, reduce ori, chiar, anula, necesarul generațiilor viitoare!

Trebuie să păstrăm și să cultivăm identitatea poporului nostru, cultura și civilizația identitară, să protejăm și să respectăm natura, modernizând în același timp economia rurală, bazată pe materii prime locale, care trebuie valorificate superior, modernizând căile de comunicație, drumurile principale dar și cele locale, dezvoltând la nivel european sectorul serviciilor. Sectorul terțiar trebuie să se dezvolte continuu, „rupând bucăți” din sectorul primar și cel secundar.

* * *

Un loc aparte trebuie acordat turismului rural-ecologic, care să valorifice bogăția de resurse naturale, sănătoase și peisajele mirifice. Mica pensiune familială trebuie să devină „Regina turismului din Munții Apuseni”! Aici va lucra întreaga familie, de la mic la mare, va produce în gospodăria proprie majoritatea produselor alimentare, pe care le va prepara tradițional. Sunt importante și alte activități de agrement, dar, acestea, nu trebuie să aducă nicio stricăciune mediului geografic natural. Trebuie promovate drumețiile, ascensiunile, micile excursii ecvestre, participarea la viața comunității locale, de la strânsul fânului la nuntă!

Odată dezvoltat turismul rural în tot arealul montan, acesta va stimula și producția de obiecte artisanale, menținerea unor meșteșuguri străvechi (lemnărie, fierărie, minerit aluvionar, olărit), dezvoltarea unor mici capacități manufacturiere care să producă pâine, specialități tradiționale din carne, conserve, compoturi și sirop din fructe de pădure și alte fructe ori legume, care se găsesc în grădinile și livezile muntenilor, țâder și vinars.

Un loc aparte trebuie să-l joace turismul de iarnă, amenajând pârtii de schiuri și sanie, trasee cu sănii trase de cai, colindând minunatele noastre colinde religioase de Crăciun. În Apuseni toate colindele au ca și subiect Vechiul și Noul Testament!

* * *

Căile de comunicație au fost dintotdeauna „nodul Gordian” al peisajului rural din Apuseni! Este binecunoscută cărarea abrudeanului, moțului, mocanului ori crișanului, pe care se ducea pe jos, cu desagi-n spate, acasă! Obținută cu multă trudă, pita zilnică era dusă-n spate zeci de kilometri! Delurenii au tânjit tot timpul să intre cu mașina în curte!

În acest sector s-au făcut progrese evidente în ultimul timp, amenajându-se drumurile comunale, drumurile de legătură între sate și chiar drumurile private, spre cele mai multe gospodării. Asfaltul dus până-n culmea muntelui, dă o valoare suplimentară terenurilor, facilitează transportul lemnului și a fânului, „convinge” tânărul muntean să nu mai părăsească culmile și coastele satului natal.

* * *

Pădurea cu lemnul ei, a susținut tot timpul subzistența locuitorilor din Țara Moților. Abrudenii mai aveau aurul, mocanii turmele de oi și vite, crișenii luncile mănoase ale Crișului Alb.

Este necesar ca, în locul arborilor tăiați, să se planteze alți puieti. Se poate tăia în fiecare an o cantitate de lemn, respectând și îngrijind codrul. Este chiar necesar, să se facă anual lucrări de curățire și igienizare. Pericolul dezechilibrului ecologic vine de la tăierile abuzive, suprafețe întinse fiind rase și transformate-n valută forte.

Complicat este și faptul că sunt patru categorii de proprietari de pădure. Fiecare cu interesele lui, fiecare cu dorința lui de înavuțire! Este vorba despre : pădurea statului, pădurea comună, posesorul și pădurea particulară! Toți ar trebui să se supună Codului Silvic, dar, mai greu cu respectarea legii la români!

* * *

Dezvoltare Durabilă se poate face și în sectorul miner. În zona Munceilor Auriferi ai Roșiei Montane, în munții vulcanici din jurul Bradului, de la Gura Barza, Ruda ori Băița, la Baia de Arieș, Haneș, Cheneș, Breaza ori Certej, sunt la suprafață ori în subteran, multe peisaje antropice miniere,

unele amenajate corespunzător (Decantoarele de steril de la Gura Roșii și Zlatna), cele mai multe lăsate în voia sorții și a descompunerii haotice.

O redeschidere a acestor perimetre miniere este utilă și necesară, atât locuitorilor din zonă cât și vistieriei naționale. Bineînțeles, cu metode și procedee mai puțin invazive, fără cianuri! Aici s-a făcut minerit de 3.000 de ani și nu se pot planta acum, ierburi aromatice ...!

Carierele și toate spațiile miniere după exploatare, trebuie obligatoriu ecologizate și reabilite. Sunt destui bani, din valorificarea bogatelor zăcămintele aurifere ale Metaliferilor!

BIBLIOGRAFIE

1. Cucu, Vasile, *SATUL ROMÂNESC*, București, Editura Transversal, 2009
2. Rey, Radu, *VIITOR ÎN CARPAȚI*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1979
3. Sabo, Helena-Maria, *EDUCAȚIA ECOLOGICĂ – EDUCAȚIA ENVIROMENTALĂ*, Cluj Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, 2011
4. Sicoe, Nicolae-Rusalin, *SATUL CIURULEASA – TRECUT, PREZENT ȘI VIITOR*, București, Editura C D PRESS, 2012

4. FAMILIA DIN PERSPECTIVĂ PEDAGOGICĂ

Prof. Cîmpean Valeria, Prof. CÎMPEAN ANDRADA

Școala Gimnazială „Vasile Goldiș” Alba Iulia

Familia este prima școală a copilului. Atmosfera caldă și de înțelegere în familie reconfortează și creează climatul necesar pentru munca intelectuală a școlarului. Lipsa de înțelegere, severitatea, exigența prea mare sau „dădăceala” au efecte dăunătoare asupra copilului care se află în tensiune nervoasă, mai ales în perioada testelor de evaluare sau spre sfârșitul semestrelor, când starea de oboseală începe să se instaleze.

Datoria părinților este de a-i ajuta: copiii pot și trebuie să învețe „cum” trebuie să-și pregătească lecțiile, cum să-și organizeze munca, timpul, viața.

Ca părinți iubitori putem face și greșeli în educarea copiilor, încât dorindu-le binele, să le facem rău. Unii părinți sunt prea grijulii, căutând să-i protejeze și să-i răsfețe mereu. Trăind într-o astfel de atmosferă devin fricoși, lipsiți de inițiativă, sunt tot timpul „agățați de fusta mamei”; în același timp însă, devin mici tirani, devin pretențioși, neascultători, greu adaptabili la regulile vieții sociale, în afara casei, între colegi. Dacă părinții sunt foarte severi, cu o atitudine permanentă de duritate, copiii suferă. Ei sunt continuu lipsiți de duioșie, de afecțiune, trăiesc permanent cu teamă în suflet, stare care duce la apariția unor tulburări de dizarmonii ale dezvoltării sale psihice, ale personalității. Acești copii vor deveni la rândul lor plini de asprime față de cei din jur, iar relațiile lor sociale vor fi întotdeauna lipsite de afecțiune.

Unii părinți greșesc în educarea copiilor prin schimbarea frecventă a atitudinii: când sunt prea severi, când prea îngăduitori. Sunt mai rare familiile în care ambii părinți sunt în același timp fie prea aspri, fie prea blânzi. Adesea, tatăl și mama pot avea atitudini diferite față de copil: unul prea sever, altul protector, gata de a-l răsfața și apăra față de excesele impuse de celălalt părinte.

Foarte frecvent, o astfel de situație este creată prin diferența de atitudine între părinți și bunici, aceștia din urmă protejând copilul față de cerințele disciplinare ale părinților. În aceste cazuri copiii sunt nelămuriiți, nehotărâți cu privire la ce este bine și ce este rău, având o comportare neechilibrată și oscilantă, neputând înțelege ce atitudine să ia în diferite ocazii, în familie sau în relațiile cu străinii.

Lipsa de supraveghere, dezinteresul, indiferența față de ceea ce gândește copilul este o altă mare greșeală educativă, care duce adesea la pierderea lui de sub control, acesta devenind un copil-problemă din punct de vedere social.

În familiile dezorganizate copiii suferă și prezintă tulburări nervoase, de somn, de poftă de mâncare, sunt triști, neliniștiți. Astfel de reacții au copiii în cazul când părinții se ceartă frecvent, nu se înțeleg, dar mai ales în cazul familiilor incomplete (prin deces, divorț, lipsa îndelungată a unuia dintre părinți).

Deosebite probleme se ridică în familiile reconstituite printr-o nouă căsătorie, între copilul din prima căsătorie și tatăl sau mama vitregă, între copiii proveniți din căsătoria anterioară a celor doi parteneri. Dacă nu dau dovadă de înțelegere, de afecțiune, dacă nu încearcă să și-i apropie, să-i

privească apropiat, aceștia devin dezadaptați, triști, retrași sau încăpățânați, neascultători, ambele forme de reacție determinând scăderea randamentului școlar, obținerea de note slabe la învățătură.

Psihicul copilului este sensibil față de situațiile anormale care se petrec în familie. El simte cele mai mici schimbări de afecțiune față de el și între părinți, este puternic tulburat de certuri, neînțelegeri.

Pentru buna dezvoltare a copilului, pentru formarea unei personalități armonioase, căldura căminului părintesc, afecțiunea părinților, înțelegerea familială sunt esențiale. În creșterea, educarea și formarea acestuia este nevoie de mult tact, de o îmbinare corectă a înțelegerii și afecțiunii cu autoritatea părintească, astfel încât să lucreze disciplinat, dar cu plăcere, respectându-și și iubindu-și părinții. Dacă sunt neascultători sau greșesc uneori, să-i „pedepsim cu vorba”, să le explicăm calm și cu fermitate ce au greșit, vorbindu-le ca unor „prieteni” care ne înțeleg și pe care-i iubim. Să nu insultăm, să nu lovim copilul care a greșit, el se va speria, nu ne va mai respecta, iar cu timpul se va obișnui cu bătaia, se va îndepărta sufletește de noi.

Atunci când copilul aduce note mari, să-l răsplătim cu multă afecțiune, bucurându-l cu laude, dar să nu condiționăm obținerea unor daruri, obiecte mult dorite, de rezultatele la învățătură și nici să nu exagerăm răsplata, acordându-le prea multă independență de la o vârstă mică. Vom obține în acest fel modificarea în rău a comportării copiilor, care devin neascultători, încăpățânați, nestăpâniți.

„Meseria” de părinte este grea. De aceea trebuie să fim buni părinți, plini de afecțiune, pentru ca grija și eforturile noastre să fie răsplătite prin dragostea și bunele rezultate ale copilului armonios dezvoltat psihic și afectiv. Adevărata căldură familială se întâlnește în familiile în care părinții sunt în bune relații, se preocupă suficient, cu dragoste, dar și cu autoritate părintească de copiii lor, pentru care sunt și trebuie să rămână modele vii, exemple demne de urmat.

O mare importanță are și nivelul de instruire, bagajul de cunoștințe al părinților, pentru buna educare și pentru a putea ajuta în pregătirea lecțiilor acasă.

Să avem grijă să nu rezolvăm noi, părinții, temele copilului, ci doar să-l ajutăm, să-l îndrumăm prin explicații cât mai corecte și clare. Părinții care rezolvă singuri problemele, desenează sau scriu, care practic îl înlocuiesc în muncă fac o mare greșală: copilul rămâne dependent, nu se obișnuiește să judece și să lucreze singur, devine comod, răsfățat și, cu vârsta, va deveni leneș.

Prin menținerea unor legături permanente, strânse cu școala, cu profesorii, ca și prin urmărirea cu atenție discretă a prietenilor pe care le leagă în timpul liber, intervenind la timp, ferm, dar blând, pentru a-l feri de exemple și comportări rele, părinții pot avea mai multă siguranță în educarea copilului lor, în conturarea, formarea, dezvoltarea personalității acestuia.

Bibliografie

Petrovan, R., Ș., Parteneriatele educaționale de la teorie la practică, Ed. Aeternitas, Alba Iulia, 2011
Ionescu, M., Negreanu, E., Educația în familie. Repere și practici actuale, Ed. Cartea Universitară, București, 2006
Voiculescu, Florea, Tehnici de analiză și proiectare în managementul educațional strategic, Editura Aeternitas, Alba Iulia, 2007

5. UTILIZAREA SOFTURILOR EDUCAȚIONALE CA ALTERNATIVĂ LA METODELE TRADIȚIONALE

Prof. **Mihai Maria**, prof. **Muntean Simona Adriana**,
Școala Gimnazială „Ștefan cel Mare” Cetatea de Baltă

Educația trebuie să fie dirijată în sensul dezvoltării personalității și talentelor copiilor, pregătindu-i pentru viața activă ca adult”

(Convenția cu privire la Drepturile copilului, art. 29)

Formarea competențelor descrise prin programa școlară nu este posibilă doar prin utilizarea unor strategii clasice de predare-învățare-evaluare. Instruirea diferențiată, pe grupe de nivel, cu ajutorul softului educațional, poate fi o alternativă de succes. Introducerea calculatorului în școală nu trebuie să constituie un scop în sine, ci o modalitate de creștere a calității, a eficienței învățării și predării. Folosirea calculatorului reprezintă o nouă strategie de lucru a învățătorului și a copiilor, un nou mod de concepere a instruirii și învățării, care îmbogățește sistemul activităților didactice pe care aceștia le desfășoară și prezintă importante valențe formative și informative. Calculatorul simulează procese și fenomene complexe pe care nici un alt mijloc didactic nu le poate pune atât de bine în evidență. Astfel, prin intermediul lui, se oferă copiilor modele, justificări și ilustrări ale proceselor și conceptelor abstracte, neobservate sau greu observabile din diferite motive.

Ce este de fapt un soft educațional?

Softul educațional este un program informatic complex, special conceput pentru a fi utilizat în procesul didactic.

La origine, sintagma „soft educațional” denumea softul care prin proiectare, prin parcurgerea softului și interacțiunea cu elevul producea învățarea. Astăzi există mai multe softuri folosite în procesul educațional: softuri pentru facilitarea unor procese (editoarele de texte, aplicațiile grafice etc.), softuri de prezentare a informației specifice unui domeniu (de ex. softuri tematice: Ordinea operațiilor, Corpurile geometrice, Înmulțirea numerelor naturale, Sistemul solar, etc.). Softurile educaționale se pot folosi în cadrul tuturor tipurilor de lecții, chiar în cadrul mai multor discipline, fiind concepute și interdisciplinar.

Orice produs multimedia cu conținut educațional este un soft educațional?

Raspunsul e hotărât nu! În afara de alegerea atentă a temei, care trebuie să ofere condiții obiective de transpunere în secvențele multimedia, un soft educațional este proiectat fie conținând propria strategie didactică, fie ca un moment precis într-un set de strategii posibile, din care învățătorul poate alege. Este deosebit de important să se evidențieze tipul de soft educational, din punct de vedere a conținutului tematic și a strategiei, pentru a putea fi corect folosite. Iată câteva exemple:

- Softul interactiv de învățare - are înglobată o strategie care permite feedback-ul și controlul permanent, determinând o individualizare a parcursului în funcție de nivelul de pregătire al copilului;
- Softul de simulare - permite reprezentarea controlată a unui fenomen sau sistem real prin intermediul unui model cu comportament analog;
- Softul de investigare - copilului nu i se prezintă informațiile deja structurate (calea de parcurs) ci este un mediu de unde copilul poate să își extragă singur informațiile necesare rezolvării sarcinilor propuse;

- Softul tematic - de prezentare, abordează subiecte/ teme din diferite domenii, arii curriculare din programa școlară, propunându-și oferirea unor oportunități de lărgire a orizontului cunoașterii în diverse domenii;
- Softul de testare/ evaluare - este poate gama cea mai larg utilizată întrucât specificitatea sa depinde de mulți factori: momentul testării, scopul, tipologia interacțiunii (feedback imediat sau nu);
- Softuri educativ e- în care sub forma unui joc se atinge un scop didactic, prin aplicarea inteligență a unui set de reguli, copilul este implicat într-un proces de rezolvare de probleme/ situații.

Structura unui soft educațional

a) **obiectivele** – pot fi privite ca ținte strategice, cu posibilitatea măsurării performanțelor elevului. Aceste obiective trebuie să fie în concordanță cu o program (curriculum); trebuie să fie formulate astfel încât să vizeze atingerea unor competențe, la rândul lor precizate într-o programă.

b) *componentele softului* – conținuturile specifice unor discipline să fie structurate logic, pedagogic, cu o organizare secvențială a activității de învățare;

c) *strategiile* – trebuie să semnifice o combinaire a metodelor, a mijloacelor didactice, a formelor de organizare a diferitelor tipuri de interacțiuni;

d) *documentația* – trebuie să fie completă, cu precizarea resurselor necesare unei bune funcționări a softului. Trebuie să fie clară, facilă, corespunzătoare categoriei de vârstă pentru care este creat softul respective.

Softul educațional să vizeze în mod special progresul tuturor elevilor în învățare, cu rezultate comparabile, indiferent de nivelul lor inițial, rezultate care să le permită să aibă încredere în procesul de învățare, astfel încât să poată continua să își pună în aplicare aptitudinile de învățare la locul de muncă, la vârsta maturității, precum și în procesul de învățare continuă.

Astfel, softurile educationale prezintă o serie de avantaje incontestabile atât pentru elevi cât și pentru profesori:

Pentru elevi:

- *Interactivitate* - elevul interacționează în mod activ cu programul primind feedback în timp real pentru acțiunile sale;
- *Diversitate* - mijloacele de prezentare a informației sunt foarte variate, elevul putând să aleagă răspunsul corect din mai multe variante posibile, să repete experimente, să mute diverse obiecte pe ecran sau să urmărească animații și prezentări multimedia;
- *Accesibilitate* - toate informațiile pot fi studiate și ulterior pentru aprofundarea cunoștințelor;
- *Optimizarea instruirii* - elevul primește informația prin intermediul mai multor canale (video, audio, text) ceea ce reprezintă un avantaj în asimilarea mai ușoară a informațiilor;
- *Înțelegerea proceselor complexe* imposibil de descris cu creta și tabla - prin vizualizarea diferitelor informații, elevii pot înțelege mecanismul de funcționare al diferitelor procese;
- *Atractive și ușor de utilizat* - datorită unei interfețe prietenoase și ușor de utilizat;

Pentru profesori:

- *Calitatea și eficiența cursurilor* crește - noile soluții pedagogice bazate pe cele mai moderne tehnologii permit profesorului să creeze materiale educaționale interactive;
- *Participare activă a elevului* - datorita metodelor de predare moderne;
- *Feedback rapid* - prin intermediul testelor interactive se poate observa gradul de asimilare a cunoștințelor;

- *Posibilitatea de a demonstra fenomene greu de experimentat* cu ajutorul materialelor didactice tradiționale;
- *Flexibilitate* - posibilitatea de a crea propriile planuri de lecții sau de a reutiliza planuri de lecții predefinite care să se potrivească stilului de predare al fiecărui profesor.

Elementele de joc pe care softul le conține sunt provocatoare, stârnesc curiozitatea, mențin atenția un timp mai îndelungat și dezvoltă fantezia copiilor, oferindu-le în același timp și o motivație intrinsecă, deosebit de importantă pentru îmbunătățirea performanțelor în activitățile cu conținut matematic, cunoașterea mediului, educarea limbajului, educație plastică etc.

Se impune respectarea unor reguli în folosirea acestor exerciții-joc, pentru ca ele să aibă succes. În acest sens trebuie avut în vedere ca:

- timpul pe care copilul îl petrece în fața calculatorului să nu depășească timpul prevăzut desfășurării unei activități comune;
- dascălul să lase copilului libertatea de a alege jocul pe care el consideră că-i satisface nevoia de curiozitate și înțelegere;
- să pună la îndemâna copiilor suficiente calculatoare pentru a nu fi nevoiți să aștepte prea mult timp pentru a putea să acceseze softul, existând riscul pierderii răbdării.

Cu ajutorul programelor didactico-informatic, a softurilor educaționale, se eficientizează procesul de predare-învățare-evaluare a cunoștințelor. Utilizând softurile educaționale în cadrul activităților se vor dezvolta:

- gândirea logică;
- spiritul de observație;
- memoria vizuală;
- atenția voluntară;
- operațiile intelectuale prematematice;
- deprinderile de lucru cu calculatorul;
- abilitățile de utilizare a informațiilor primite prin intermediul softurilor educaționale.

Totuși calculatorul poate să fie utilizat și pentru alte activități din afara sferei educaționalului și astfel pot apărea o serie de limite ale folosirii neraționale a tehnicii moderne. Dintre aceste limite / dezavantaje amintim:

- izolarea relativă a elevului, care este capturat de universul virtual;
- modelul educativ oferit de către profesor dispare prin folosirea excesivă a calculatorului;
- activitatea profesorului devine una de îndrumare a binomului elev - calculator etc.

Softul educațional este o metodă progresivă și motivantă ce contribuie la eficientizarea predării/ învățării/ evaluării, modernizarea actului didactic, încurajarea inovației didactice, la accesibilizarea cunoștințelor, creșterea randamentului dascălului. Este o alternativă la metodele tradiționale, fără a uita faptul că perfecționarea actului învățării implică și perfecționarea celui care conduce demersul educațional.

Bibliografie:

- Adăscăliței Adrian, Instruirea Asistată de Calculator. Didactica Informatică, Editura Polirom, 2007
- Bernat, S.E., Tehnica învățării eficiente, Ed. Presa universitară clujeană, Cluj-Napoca, 2003
- Cerghit, I, Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri, strategii, Editura Aramis, București, 2002

6. JOCUL ÎN CONSILIEREA COPILOR DE VÂRSTĂ ȘCOLARĂ MICĂ

Prof. Comșa Călina, Școala Gimnazială Ion Bîanu, Valea Lungă, Alba
Prof. înv. primar David Constantina, Liceul cu Program Sportiv, Alba Iulia

Consilierea copiilor are anumite particularități date de specificul de vârstă ale diferitelor perioade de dezvoltare cognitivă, emoțională, socială și biologică. Procesul de consiliere al copiilor va fi ghidat de obiectivele și principiile care stau la baza acestei activități.

Obiectivele de baza în consilierea copiilor sunt: formarea unor abilități de inițiere, menținere și îmbunătățire a relațiilor cu alți copii sau cu adulții; învățarea unor abilități de coping pentru a face față cât mai bine la schimbările legate de vârstă și la problemele cu care se confruntă; formarea și consolidarea unei imagini de sine pozitive; înțelegerea propriilor emoții și învățarea unor strategii de a face față emoțiilor negative; formarea de deprinderi de învățare și de dezvoltare personală; dezvoltarea responsabilității pentru propriile acțiuni și decizii; formarea de deprinderi de învățare și de dezvoltare personală.

Principii generale de consiliere a copiilor sunt: formarea de deprinderi de învățare și de dezvoltare personală; intervenția trebuie să fie adecvată vârstei, de exemplu, copilul mic comunică mai ales prin intermediul jocului și a desenului, activități care pot fi utilizate și în cadrul orelor de curs, ca modalitate de comunicare cu copilul; durata unei sesiuni de consiliere trebuie adecvată capacității copilului de a se concentra, la școlarii mici s-ar putea să fie suficiente 30 de minute pentru o sesiune; copilul va fi asigurat de la început că în nici un caz consilierea nu este doar pentru "copiii răi", ci este orientată înspre dezvoltarea personală; trebuie să i se explice acestuia într-un limbaj accesibil care este rolul consilierului și consilierii, în acest sens, i se va spune copilului că jocul, desenul sau discuțiile au un anumit scop; copilului i se va spune, pe înțelesul lui, că tot ceea ce se întâmplă la consiliere este confidențial și i se vor comunica limitele confidențialității, precum și necesitatea informării părintelui sau învățătorului în legătura cu evoluția intervenției; este importantă relația care se stabilește cu copilul; consilierul nu va putea rămâne doar în postura neutră de "specialist" ci va trebui ca prin diferite modalități să îi capteze copilului interesul și încrederea; consilierul trebuie să fie pregătit în mod special în folosirea unor tehnici și instrumente de evaluare necesare în intervenția la copii.

În consilierea copiilor există anumite dificultăți. Acestea pot fi: copiii nu au încă bine format discernământul de a lua decizii în funcție de valorile proprii, fiind influențați de cele ale consilierului; influența părinților este destul de puternică, uneori efortul pentru schimbare fiind contracarat de acțiunile părinților; așteptările părintelui în legătura cu obiectivele consilierii pot interfera cu cele ale copilului sau pot fi nerealiste; este dificil să ia decizii care contravin obiceiurilor sau valorilor părinților dacă este copil mai mic, el depinde de disponibilitatea părintelui de a-l aduce la consiliere, întrucât nu poate să se deplaseze singur până la cabinet; nu poate comunica precis, în cuvinte, ceea ce simte sau care este problema. Uneori consilierul este acela care trebuie să formuleze în cuvinte gândurile pe care copilul vrea să le exprime, fără a-și impune propria opinie sau percepție; copilul poate fi anxios, fie pentru că întrevederea cu un consilier este o situație nouă, fie pentru că nu știe la ce să se aștepte.

Consilierea copiilor prin joc: la vârsta școlară mică, jocul este utilizat de către copii pentru a-și crea realitatea proprie, care este în conformitate cu viziunea lor asupra lumii. În următoarea etapă, copiii încep să folosească jocul în scopul comunicării gândurilor, fanteziilor, imaginilor

proprii. Treptat, ele sunt tot mai apropiate de realitate. După vârsta de 8 ani, prin intermediul jocului copilul comunică și vrea să coopereze cu alți copii sau adulți.

Jucării și materiale folosite cu copiii în timpul consilierii trebuie să fie: rezistente, interesante; sugestive, facilitând exprimarea fără a face apel la limbajul verbal; să ofere posibilitatea exprimării emoțiilor; să permită consilierului să dezvolte o relație bună cu copilul; să ofere copilului posibilități de explorare a situațiilor reale sau imaginare din timpul jocului; să permită testarea limitelor, consilierul putând în aceste situații să redirecționeze copilul spre comportamente adecvate.

Jucării trebuie inspirate din realitate. Ex.: bebeluș, familie de păpuși, căsuță pentru păpuși, mobilă, vase și alte ustensile de bucătărie, telefon, mașini, autobuze, avioane, îmbrăcăminte pentru păpuși etc. jucării care exprimă agresivitatea. Ex.: arme zgomotoase, săbii, soldați, ciocan de plastic, monștri, paianjeni, șerpi. Acestea pot fi folosite simbolic pentru atac sau protecție. Uneori trebuie amintite limitele (ex. „Aici nu lovim oamenii”). Copiii își pot exprima temerile sau nevoia de protecție față de anumite lucruri, jucării care stimulează creativitatea și exprimarea liberă. Ex.: creioane, hârtii colorate, foarfeci, plastelina, acuarele, lipici, carioci. De asemenea, se pot folosi măști (pe care copiii le pot colora sau chiar confecționa), pălării, poșete, podoabe – pentru jocurile în care se transpun într-un anumit rol. Marionetele se pot folosi pentru a exprima indirect gândurile și emoțiile proprii. Cărțile pot face parte din această categorie, ele fiind folosite pentru colorat sau pentru a-i citi copilului anumite povești utilizate în scop terapeutic.

În sala de consiliere pentru copii este util să existe un loc în care copilul să poată folosi apa, nisipul, acuarelele, fără să trebuiască să „aiba grija să nu facă mizerie”. În acel loc se poate poziționa lădița cu nisip și măsuta pe care poate să picteze cu mâinile.

Principii de utilizare a diferitelor tipuri de activități cu copiii: animale în miniatură au scopul de a înțelege modul de percepție a relațiilor copilului cu cei din familie sau cu diferite alte persoane din mediul lui; a explora problemele existente în aceste relații; a găsi strategii de rezolvare a problemelor și conflictelor din relații, prin intermediul jocului.

În lădița cu nisip nu se folosește nisip prea fin și trebuie să fie spălat înainte de a-l pune la dispoziția copilului. Se poate folosi și apă, pentru a putea construi diferite forme, castele, dealuri, tuneluri etc. Se vor folosi diferite materiale aditionale, cum sunt figurinele, diferite obiecte cu valoare simbolică (nasturi, lanț, podoabe, lumânari, scoici, stegulețe, chei etc.).

Scopul utilizării jocului în lădița de nisip pot fi: facilitarea comunicării prin intermediul jocului și a simbolurilor; explorarea relațiilor și evenimentelor din trecut și proiectarea în viitor prin intermediul unor strategii noi de abordare a realității; înțelegerea unor elemente ale realității cu care se confruntă copilul. Acest tip de activitate se poate desfășura într-o manieră mai nondirectivă, copilul alegând singur imaginea pe care o va proiecta cu ajutorul materialelor pe care le are la dispoziție sau oferind o instrucțiune mai directivă. Ex. „Fă o imagine despre relațiile cu cei pe care îi cunoști”. În acest caz, consilierul va observa relațiile dintre persoanele simbolizate prin jucării, distanța dintre acestea, limitele dintre ele etc. Un alt gen de instrucțiune este să creeze o imagine cu lucrurile care îl sperie pe copil (ex. fantome).

Desenul, colajele și modelajul au rolul de a facilita exprimarea preocupărilor copilului, să ajutăm copilul să găsească resurse pentru a rezolva problemele cu care se confruntă

Poveștile pot fi utilizate în scop terapeutic. Acestea au rolul de a facilita identificarea copilului cu personajele din povestire și de a conștientiza posibilitatea utilizării unor strategii de adaptare mai eficiente. Povestirea poate fi însoțită de utilizarea marionetelor și a păpușilor din plus. Prin aceasta copilul este mult mai implicat în acțiunea povestirii și implicarea emoțională

este mai mare. Identificarea cu anumite personaje poate fi mult mai facilă și aplicarea sugestiilor continute devine mult mai probabilă.

În consilierea copiilor, trebuie să ținem cont de natura duală a jocului. De multe ori copiii introduc în joc elemente imaginare, de aceea înainte de a trage o concluzie cu privire la ceea ce a spus sau a făcut un copil trebuie să verificăm în ce măsură este reală acea informație.

Bibliografie:

- Baban, A. (Ed) (2001) *Consiliere educationala*, Psinet, Cluj-Napoca.
- Benga O., Bogdan R., Boros S., Petra L., Pop M., (2002), *Jocuri terapeutice*, Editura

ASCR, Cluj-Napoca.

- Lupu V. (2003) Suport de curs: *Elemente de Psihoterapie cognitiv –comportamentală și de hipnoterapie a copilului și adolescentului*, UBB Cluj.

7. HALDA DE STERIL DE LA GEAMANA – JUD. ALBA

Anușcă Daniela cls. a X a

Lic. Teologic Gr.-Cat. „Sfântul Vasile cel Mare”, Blaj

Prof. coordonator, Simu Alexandru

Localitatea Roșia Poieni din județul Alba, este cunoscută la nivel național datorită zăcămintului de cupru ce se exploatează în carieră începând cu anul 1977. Pentru depozitarea sterilului ce a rezultat din prelucrarea minereului a fost amenajată pe valea Șesei din perimetrul comunei Lupșa, cel mai mare iaz pentru decantare (fig. 1).

Fig. 1 Harta amplasării minei de cupru și a haldei de steril Geamăna-Valea șesei

Datorită amplitudinii exploatării rezervelor de cupru (fig 2), volumul de steril deversat de la combinatul metalurgic a început în scurt timp să acopere satul Geamăna, component al comunei Lupșa (fig. 3).

Principalele probleme de mediu ce trebuie gestionate de către autoritățile locale și județene sunt următoarele:

1. Scurgerile de apă de pe depozitele de steril ce solubilizează diferite substanțe chimice, astfel încât apele de infiltrație devin acide și afectează pânza freatică.

2. Problemele tehnice ce pot apărea la instalațiile de transport gravitațional a sterilului, așa cum s-a întâmplat în primăvara acestui an.

Fig. 2 Exploatarea de cupru-Roșia Poieni, foto [Dana](#)

3. Distrugerea vegetației forestiere, ce poate conduce la apariția organismelor torențiale, alunecărilor de teren.

Refacerea ecologică a zonei este urgentă, astfel acesată porțiune deosebit de pitorească a Munților Apuseni, poate să se transforme într-un veritabil deșert acid.

Reamenajarea ecologică trebuie să aibă în vedere următoarele aspecte:

a. Reîmpădurirea zonelor unde nu se mai expotează cupru și a haldelor de steril.

b. Tratarea apelor și a sterilului rezultat din prelucrarea chimică astfel încât pH-ul să ajungă la valori mai ridicate (3 sau 4).

c. Verificarea solidității barajului de decantare, pentru a se evita fisurarea sau chiar ruperea, cu consecințe dezastruoase pentru mediu, dar și pentru locuitorii din zonă și nu numai.

În concluzie se poate afirma că, arealul Geamăna-Valea Șesei, în prezent reprezintă o adevărată bombă ecologică, care poate fi neutralizată, dacă se vor găsi milioanele de euro necesare ecologizării. La finalul acestei gigantice operațiuni, - la fel de complexă ca și cea de exploatare – locuitorii regiunii, dar și numeroșii turiști iubitori de sălbăticie, vor beneficia de peisajele deosebit de pitorești ale Munților Apuseni.

Fig. 3. Satul Geamăna, foto Dorin Sdira

Bibliografie

Credit foto:

Dorin Sdira, Panoramă Geamăna <http://www.panoramio.com/photo/94236127>

Adrian.Nemeti, <http://www.panoramio.com/photo/96266542?source=wapi&referrer=kh.google.com>

1. <http://www.digi24.ro/magazin/timp-liber/divertisment/desertul-din-inima-muntilor-apuseni-geamana-satul-inecat-in-sterilul-de-la-rosia-poieni-460065>
2. http://adevarul.ro/locale/alba-iulia/turism-extrem-geamana-apuseni-arata-dezastrul-ecologic-devenit-atractie-mii-oameni-1_58a03eb75ab6550cb865cd6d/index.html
3. <https://www.historia.ro/sectiune/actualitate/articol/geamana-satul-din-apuseni-furat-de-sterilul-de-la-mina-de-cupru-din-rosia-poieni>

8. CONSERVAREA ȘI PROTECȚIA APELOR MARINE

Marcu Miruna, Demian Filip și Ivan Timea cls. a IX a D
Colegiul Național „I. M. Clain”, Blaj
Prof. coordonator, **Simu Alexandru, Simu Carmen**

În cele ce urmează este prezentat un scurt eseu despre protecția și conservarea apelor marine, prezentat de elevi din clasa a IX-a D, de la Colegiul Național „I. M. Clain” din Blaj, cu ocazia desfășurării unei activități în cadrul proiectului internațional World Larges Lessen 2017. Activitatea a cuprins citirea unui scurt eseu și a unei prezentări power point pe această temă.

Terra dispune de un imens volum de apă. Influența umană se manifestă diferit de la un ecosistem la altul și de la o epocă la alta.

În prezent cele mai afectate zone sunt recifurile coraligene (fig. 1) specifice zonelor intertropicale și miile de specii de animale ce trăiesc pe acestea. La acestea se adaugă apele costiere ale tuturor mărilor și oceanelor, unde deversările de reziduri de la diferitele instalații industriale și portuare, deversările de ape menajere contaminate sau depozitarea diferitelor tipuri de deșeuri produse de societatea industrializată (fig. 2) etc.

Alături de scăderea dramatică a numărului de viețuitoare, poluarea apelor maritime și oceanice, cu diverse substanțe chimice din categoria nitriților, nitraților sau fosfaților duce la creșterea ritmului de eutrofizare a apelor, astfel încât este stimulată creșterea și dezvoltarea anumitor categorii de alge.

În același timp, substanțele cu potențial poluant sunt asimilate de diferitele viețuitoare ce alcătuiesc lanțul trofic, de la cele bentonice și până la cele, de la nivelul producătorilor primari (krill și fitoplancton) și până la cele din vârful piramidei trofice (rechini, balene, delfini etc).

Dezvoltarea durabilă și protecția apelor maritime, presupune adoptarea de legi ce trebuie să restricționeze cantitățile de substanțe ce pot fi deversate, tipul și gradul de utilizare industrială. În același timp comunitățile locale trebuie să identifice mijloacele de punere în practică a legislației, să identifice moduri sustenabile de producere a hranei, de reducere a volumelor de animale marine ce pot fi pescuite. Limitarea pescuitului industrial sau interzicerea totală a acestuia pentru speciile periclitare aflate pe lista roșie.

Fig. nr. 1 Corali vii și morți

Fig. nr 2 Depozit subacvatic de anvelope uzate

Concomitent cu aceste măsuri interna-ționale guvernele țărilor ce au deschidere spre mările și oceanele lumii, trebuie să identifice modatăți eficiente de a combate braconajul sau pirateria. În mările intertropicale ale Malaieziei, Filipinelor, Indoneziei ș.a.m.d., flagelul braconajului, pirateriei ori exploatarea intensă a resurselor marine, reprezintă o altă cauză a poluării mediului marin, a distrugerii habitatului și diferitelor ecosisteme, dar și a distrugerii și periclitării vieții locuitorilor di respectivele zone.

Pentru viitor este nevoie de acțiuni internaționale ale tuturor țărilor, indiferent de statut sau nivel de trai al cetățenilor. Acțiuni ce trebuie să producă surse sustenabile de hrană, locuri de muncă pentru toți locuitorii, astfel încât să se poată întreprinde în mod organizat acțiuni de refacere ecologică a zonelor unde fauna și flora marină au fost periclitare sau chiar distruse.

Toate aceste acțiuni vor oferi viitorilor cetățeni ai Terrei, un mediu nepoluat și curat unde să se dezvolte în armonie.

La finalul lecției, elevii clasei a IX-a D, filologie au expus diferite părei și opinii, despre situația distrugerii habitatelor marine și au enumerat diferite modalități despre acțiunile ce trebuie desfășurate în viitor pentru a reface aceste ecosisteme aflate în prezent într-un mare dezechilibru.

Bibliografie

1. <https://ypete.org.uk/factsheets/oil-pollution-case-study/oil-pollution>
2. <https://ro.wikipedia.org/wiki/Bentos>
3. https://en.wikipedia.org/wiki/Pelagic_zone
4. <https://ecomareaneagra.wordpress.com/ecosistemul/>
5. <https://www.nationalgeographic.com/environment/oceans/critical-issues-marine-pollution/>
6. <https://www.conserve-energy-future.com/causes-and-effects-of-ocean-pollution.php>

9. INOVAȚIE ȘI CREATIVITATE LA ORA DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ ÎN LUMINA EDUCAȚIEI PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ

Profesor *Diniș Adam Cristina*

Școala Gimnazială "Nicodim Ganea" Bistra

"Literatura poate mult. Ne poate întinde mâna când suntem profund deprimați, ne apropie de ceilalți oameni din jurul nostru, ne face să înțelegem mai bine lumea și ne ajută să trăim. Ceea ce nu înseamnă decât că ea este, înainte de orice, o metodă de îngrijire a sufletului. Fiind totodată și revelație a lumii, ea poate, pe parcurs, să ne transforme, pornind din interiorul fiecăruia. Literatura are de jucat un rol vital; dar pentru aceasta ea trebuie să fie înțeleasă într-un sens general și susținut, sens care a prevalat în Europa până la sfârșitul secolului al XIX-lea și care e astăzi marginalizat, în timp ce o concepție absurdă și limitată este pe cale să triumfe."

(Tzvetan Todorov, *Ce poate literatura în Literatura în pericol*)

Contextul actual al didacticii receptării textului ne prezintă o serie de modele lectoriale, de etape, procese, strategii și tehnici de recepție influențate de teoreticieni ai fenomenului literar. Lectura devine un domeniu de cercetare râvnit și explicat din unghiuri dintre cele mai diverse, din dorința de a oferi principii și strategii valabile pentru a crea un cititor empatic, cultural, critic și conștient de propriul model lectorial.

Consider că în lectura textelor literare, profesorul trebuie să fie un model pentru elevii săi, propunându-și să facă din ei cititori pasionați. De aceea el trebuie să fie la curent cu exegezele privind arta cititului, de la cele clasice până la cele moderne. Prin dezvoltarea stereotipurilor se va crea o manieră de lectură, o activitate dinamică și ludică care va activa atât dimensiunea intelectual- rațională, cât și pe cea imaginativ-afectivă.

Există mai multe etape ale lecturii. Mai întâi are loc o orientare prealabilă (prelectura) care presupune o etapă de pre-receptare, de pregătire a cititorului pentru lectură prin mobilizarea memoriei, a afectivității, oferind astfel textului sens și valoare. A doua etapă este comprehensiunea locală care se focalizează pe gradul de înțelegere a vocabularului, urmat de construirea sensului în frază. Lectura are un caracter progresiv, tinzând spre recunoașterea structurilor semantice, de la microtexte (structuri, enunțuri, fraze), la contexte intermediare (alineate, fragmente) și macrocontexte (cumul de fragmente).

Comprehensiunea globală are rolul de a depăși sensul izolat creat în etapa precedentă și va integra informațiile obținute într-o schemă mult mai complexă. Ultima etapă se referă la interpretarea textului prin care se va crea o schemă unificatoare a sensurilor, dar și o serie de ipoteze interpretative.

Evaluarea textului reprezintă o etapă finală a procesului lectorial, prin care opera este supusă de profesor/elev unor judecăți de valoare.

Unul dintre obiectivele pe care îl am în vedere în cadrul orelor de literatură este acela de a le forma elevilor competența de "a vedea în text" de "a simți" textul cu propria putere de înțelegere, într-o deschidere interpretativă personală.

În ceea ce privește momentul interpretării unui text, acesta trebuie să urmeze cei trei timpi despre care amintea Alina Pamfil în articolul "Un model consacrat receptării școlare a textului literar: prelectură-lecturi succesive-postlectură:

- a) Construirea semnificației/semnificațiilor textului;
- b) Confruntarea semnificațiilor formulate de criticii literari;

- c) Integrarea semnificațiilor create de cititorul-elev din punctul de vedere al relevanței lor pentru epoca în care trăiește.

Critica literară în clasele de gimnaziu

Având în vedere că elevii trebuie învățați din timp să interpreteze semnificațiile unui text literar, obișnuiesc să introduc critica literară încă din clasa a V-a. Însă niciodată nu într-un abrupț într-un text, ci în etape. Mă leg de câteva detalii biografice care pot să-mi netezească drumul în abordarea textului, încerc să conturez câteva aspecte ale contextului cultural în care s-a integrat scriitorul respectiv, explic câteva principii de creație ale autorului, folosindu-mă de lectura unor texte integrale. Apoi le solicit elevilor să parcurgă prefața unui volum, tocmai pentru a aprofunda ceea ce am discutat la clasă. Urmează apoi descifrarea semnificației/semnificațiilor textului vizat, pentru ca, după această etapă să ne oprim la câteva citate critice pe care le analizăm, prin raportare la textul supus interpretării.

Secvențe didactice

1. Aplicație după studiul poeziei "O furnică" de Tudor Arghezi

Elevii din clasa a V-a învață primele noțiuni despre opera literară, din perspectiva raportului dintre realitate și ficțiune. Am fixat aceste noțiuni pornind de la textul lui Arghezi "O furnică". Având în vedere faptul că opera literară este opera în care autorul își crează un univers imaginar propriu pornind de la aspectele realității, am identificat în text aspectele reale și pe cele imaginate și am conturat modul în care autorul transformă o întâmplare banală (și reală: o furnică se poate urca pe picioarele cuiva) într-o aventură demnă de a intra într-o operă literară. Pentru a evidenția fantezia creatoare a autorului am pus la dispoziția elevilor un citat de Nicolae Balotă: "Una dintre atitudinile cele mai caracteristice ale lui Arghezi este uimirea. Poetul e gata să descopere în orice obiect contemplat prezența minunii". Am cerut elevilor să răspundă în scris la întrebarea dacă împărtășesc sau nu gândurile lui Balotă. Elevii au sesizat adevărul citatului, afirmând că acest text literar produce o schimbare în sufletul lor, îi ajută să devină mai sensibili față de ceea ce îi înconjoară, mai atenți la micile creaturi din jurul nostru, precum furnicile.

Autorul imaginează un univers, creează o lume, folosește sentimente de afecțiune și uimire față de personajele sale și în același timp generează emoții lectorului. Am dedus apoi mesajul textului, constatând că acesta are legătură cu lumea în care trăim. Elevii au afirmat că oamenii sunt acum mai mult preocupați de tehnologia în continuă schimbare și mai puțin de natură, de grija pentru niște vietăți mărunte, neînsemnate, însă din punct de vedere emoțional, sufletesc textul a avut un impact deosebit asupra lor, afirmând că este bine să ai compasiune pentru tot ce te înconjoară, chiar și pentru o ființă mică, cum e furnica, deoarece în cultura românească, aceasta reprezintă hărnicia. Alții au afirmat că acest text literar i-a învățat că nu contează cât de mic și neînsemnat este cineva, pentru că dacă se străduiește și nu se abate de la ceea ce face poate ajunge la performanțe foarte mari.

2. Aplicație după studiul schiței "D-I Goe..." de I.L. Caragiale

La elevii din clasa a VI-a, obișnuința de a lucra pe un text literar la prima vedere este mai mare, distanța dintre lectură și interpretare se micșorează, dar și așa apar unele aspecte semnificative.

Având ca suport textul "D-I Goe..." de I.L. Caragiale am urmat pașii esențiali de analiză a unui text epic: sintetizarea textului într-un plan de idei pe momentele subiectului, identificarea personajelor principale, secundare și episodice, precizarea modurilor de expunere din text,

caracterizarea personajului principal(caracterizare directă și indirectă – trăsături deduse prin conversație euristică și exemplificate cu secvențe din text).

Pentru a concluziona și a da posibilitatea elevilor să-și spună punctul de vedere și să susțină cu argumente anumite idei am folosit metoda Frisco. Aceasta presupune existența unei echipe de investigare și a unei echipe de concluzionare. Echipa de investigare a constituit-o întreaga clasă.(toți au analizat textul și au contribuit la deducerea trăsăturilor personajului Goe). Echipa de concluzionare a cuprins: un conservator/tradiționalist, un exuberant, un pesimist și un optimist. Acestor membri li s-au adăugat și alții pe parcursul discuțiilor, care au fost de aceeași părere cu ei.

Problema a fost următoarea: ”Joacă o atitudine față de faptul că Goe este un copil obraznic, leneș și needucat.” Metoda presupune interpretarea unor roluri.

Tradiționalistul: ”Goe este un copil obraznic, leneș și needucat datorită educației greșite pe care a primit-o în familie. El nu trebuie condamnat deoarece e doar un copil, însă părinții lui nu au procedat corect, deoarece în loc să-i facă observații și să ia atitudine atunci când a greșit, ei l-au alintat și l-au încurajat.”

Exuberantul: ”Un astfel de copil are șanse să ajungă departe în viață deoarece este curajos, are o personalitate puternică și nu se dă bătut. Astfel de persoane reușesc mult mai ușor în zilele noastre.”

Pesimistul: ”Goe va fi un inadapdat al societății, comportamentul lui este irecuperabil, va fi respins și criticat de toată lumea deoarece cei șapte ani de acasă nu se mai pot recupera niciodată.”

Optimistul: ”Goe se va maturiza și își va da seama ce este bine și ce este rău. Viața îl va învăța cum trebuie să se comporte și va ajunge pe drumul cel bun.”

Această metodă mi-a oferit prilejul să ascult mai multe puncte de vedere din partea elevilor. Critica literară s-a folosit pentru o valorificare pozitivă, pentru a emite judecăți de valoare, pentru a înțelege aspectele complexe ale vieții.

Ceea ce am observat în urma activităților a fost grija pentru cuvânt, atenția pentru ceea ce se comunică. Limbajul critic se dobândește în timp, de aceea trebuie făcute lecturi critice numeroase și orientate. Elevii au conștientizat faptul că literatura îi șlefuește. Așadar, în ciuda modelelor negative care îi bombardează, ei fac distincția între bine rău, între generozitate și egocentrism. Oricum, fiecare text nu oferă doar o poveste ci o poveste cu tâlc. Fiecare poveste cu tâlc contribuie la formarea caracterului și constituie o formă de educație pentru dezvoltare durabilă.

Bibliografie:

1. Parfene Constantin, *Metodica studierii limbii și literaturii române în școală*, Iași, Ed. Polirom, 1999;
2. Goia Vistian, *Didactica limbii și literaturii române pentru gimnaziu și liceu*, Cluj Napoca, Ed. Dacia, 2002;
3. Alina Pamfil, *Limba și literatura română în gimnaziu – Structuri didactice deschise*, Colecția Preuniversitaria, Seria Pedagogie, Ed. Paralela 45, 2003.

10. COMPETENȚE DE LECTURĂ ALE ELEVILOR DIN CICLUL PRIMAR ÎN CONTEXT EUROPEAN

Profesor învățământ primar **Mîndroc Nicoleta**
Școala Gimnazială "Ion Agârbiceanu" Alba Iulia

„A citi înseamnă a învăța. E o formă de experiență, sau mai bine zis, un multiplicator pentru experiențele noastre: căci, dacă ne-am mărgini la ceea ce putem trăi sau vedea în jurul nostru într-o viață de om, am fi foarte săraci”. (Manolescu, 2004, p. 41)

Premisă

Trăim într-o perioadă caracterizată printr-o dinamică deosebită în toate domeniile, în plină restructurare și sincronizare a învățământului românesc cu cel european. De câțiva ani încoace, se vorbește tot mai insistent despre o „criză a lecturii” care atinge societatea și școala românească. Nu este, însă, o criză specific românească. Ea există pe plan internațional și este combătută, cu toate forțele, de mulți ani deja. O importantă amenințare împotriva lecturii vine însă din partea mijloacelor audio-vizuale, a computerului și a televiziunii, care și-a extins enorm influența, grație dezvoltării posturilor private, a transmițerii emisiunilor prin cablu și satelit, a multiplicării unor programe cu succes la marele public (sport, ”talk-show”-uri, concursuri etc.), în genere a aplicării unei politici abile de adaptare la gustul majorității telespectatorilor. E incontestabil că mai toată lumea consumă azi un timp cu mult mai mare decât în trecut în fața micilor ecrane, dar, după cum o arată indicii concordante, pare că elevii și adolescenții suportă impactul principal, cu alte cuvinte ei sunt în primul rând cei care se îndepărtează de lectură în favoarea audio-vizualului.

Preocupată de soarta lecturii - și considerând că este de datoria școlii și a învățătorului de a găsi puntea de comunicare prin care să cultive plăcerea de a citi - ne-am propus un demers prin care să aflăm cum să îmbunătățim competențele de lectură în rândul elevilor noștri. Am format elevilor mei competențele necesare integrării în lumea contemporană? Au elevii mei un „profil de formare european”? Acțiunile întreprinse de mine rezonază în timp? Ce ar mai fi de făcut în această direcție?

Context european

La nivelul UE au fost definite opt competențe cheie reprezentând o combinație de cunoștințe, abilități și atitudini, care sunt considerate necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală, cetățenia activă, incluziunea socială și ocuparea forței de muncă:

- comunicarea în limba maternă; comunicarea în limbi străine; competențe matematice și competențe de bază la știință și tehnologie; competențe digitale; a învăța să înveți; competențe sociale și civice; spiritul de inițiativă și antreprenoriat; conștientizare și exprimare culturală.

Competența de comunicare în limba maternă presupune:

- capacitatea de a comunica în scris și verbal, de a înțelege și a-i face pe alții să înțeleagă diferite mesaje în situații variate;
- capacitatea de a citi și de a înțelege diferite texte adoptând strategia potrivită scopului citirii (informare / instruire / de plăcere) și diferitelor tipuri de text;
- capacitatea de a scrie texte pentru o varietate de scopuri; monitorizarea procesului de scriere, de la „draft” (șablon) până la „bun de tipar”;

- capacitatea de a distinge informația relevantă de cea nerelevantă;
- capacitatea de a-ți formula propriile argumente într-o manieră convingătoare și a lua în considerare alte puncte de vedere exprimate atât verbal cât și în scris.

Competența cheie de comunicare în limba maternă este un țel care trebuie atins la finele învățământului obligatoriu. Ea se formează și se atinge treptat prin competențele generale și specifice limbii și literaturii române și prin intermediul obiectivelor operaționale stabilite pe parcursul lecției.

Trezirea și educarea interesului pentru lectură se realizează prin acționarea asupra raportului dintre obiect și necesitate, astfel încât obiectul - în cazul nostru cartea - să răspundă unei necesități intelectuale și afective a copilului. Acest fapt nu impune existența unui anumit nivel de instruire din partea părinților, dar cere tuturor conștiința clară asupra importanței lecturii în dezvoltarea deplină a copilului și preocuparea permanentă și constantă de a-i trezi interesul pentru această activitate.

Ca exemplificare ne putem gândi la modelul Smarandei Creangă, mama marelui nostru scriitor care, în inegalabilele sale *Amintiri din copilărie* notează: «Și când învățam eu la școală, mama învăța cu mine acasă și citea acum la ceaslov, la psaltire și *Alexandria* mai bine decât mine și se bucura grozav când vedea că mă trag la carte.» La vârsta preșcolară, lecturile făcute de părinți sau bunici, în anumite momente ale zilei, îndeosebi înainte de culcare, constituie cea mai bună modalitate de a stabili primele contacte cu lumea cărților. Poveștile, povestirile din lumea pasărilor sau animalelor sau cele având ca eroi copii de vârstă apropiată, cu care deseori copilul se poate identifica, este genul de literatură menită să încante copilăria.

Intervenția învățătorului în clasele ciclului primar este absolut necesară, în vederea formării gustului pentru lectură. Fără a i se comunica, micul școlar este purtat printre multitudinea de tipuri de lectură. Iată câteva modalități de clasificare:

- *lectura liniară* - textul e parcurs secvențial și în întregime (de la început până la sfârșit).;
- *lectura literară* - accentul se pune mai mult pe “cum” se spune decât pe “ce” se spune;
- *lectura informativă* - e o lectură selectivă care vizează obținerea unei idei de ansamblu asupra textului;
- *lectura exploratorie* - constă în recuperarea unui simbol sau a unui grup de simboluri predeterminate din ansamblul unui text (găsirea unei referințe în dicționar, a numărului de telefon în anuarul abonaților, etc.);
- *lectura de cercetare* - este o variantă a lecturii exploratorii, ea constă în recuperarea unei informații pe o temă prestabilită, dar căreia nu-i cunoaștem cu precizie reprezentarea simbolică; e caracterizată de inspecția atentă a textului în direcția globalității, nu însă a liniarității, și de frecvente mișcări înainte-înapoi;
- *lectura obligatorie* - e stabilită prin programele școlare și este în mare parte cuprinsă sau discutată în manuale. Se urmărește stabilirea unui contact cu diverse creații literare și deprinderea de a analiza cuprinsul unor opere literare.;
- *lectura suplimentară* - are ca scop stimularea interesului pentru lectură și formarea de cititori pasionați.

Publicarea creațiilor artistice ale elevilor la gazeta de perete a clasei, în reviste pentru copii, în revista școlii este o altă metoda în stimularea interesului pentru lectură. Efectuarea tabelului cu evidenta lecturii elevilor și afișarea lui în clasă va stimula concurențial cititul cărților. Văzând ce și cât au citit colegii, elevii se vor ambiționa să aibă în dreptul numelui lor cât mai multe și variate texte lecturate.

Modalități de realizare a activităților de lectură:

- **Munca cu cartea - citirea expresivă**

Metodologia lecțiilor de limba și literatura română urmărește nu numai formarea deprinderilor de citire ci și consolidarea acestora până la *citirea expresivă*. Citirea expresivă se bazează pe însușirea tehnicilor de citire ca urmare a unor exerciții susținute. Realizarea unei citiri expresive implică toate celelalte calități ale citirii: corectă, conștientă, fluentă. Ea se bazează, în primul rând pe modelul oferit de învățător și pe alte surse de influențare.

Lucrul cu cartea este de neînlocuit pe parcursul școlarizării. Este necesar să- l apropiem pe copil, în mod conștient de universul cărții. El trebuie să simtă bucuria lecturii, fiecare carte fiind ”o călătorie prin suflute, gânduri și frumuseți” afirma Mihail Sadoveanu.

- **Lecțiile de popularizare a cărților**
- **Organizarea expozițiilor de carte**
- **Ghicitorile literare**
- **Diafilmele, benzile audio și video cu povești**
- **Dramatizările**
- **Șezătorile literare**
- **Medalionul literar consacrat aniversării unui scriitor**
- **Concursuri**

Valorificarea textelor literare în serbări școlare, montaje literare, șezători literare, teatru literar, procese și jocuri literare, constituie nu numai o splendidă activitate artistică, ci și o formă de cunoaștere a cât mai multor opere literare.

Concluzii

Să nu uităm, că scopul lecturii, este acela de a forma progresiv un tânăr cu o cultură comunicatională și literară de bază, capabil să înțeleagă lumea din jurul său, să comunice și să interacționeze cu semenii, exprimându-și gânduri, stări, sentimente, opinii, să fie sensibil la frumosul din natură și la cel creat de om.

Alfabetizarea este, de obicei, în centrul atenției în privința competenței copiilor la limba lor maternă (sau limba de predare). În aproape jumătate dintre țările europene, strategiile naționale sau planurile de acțiune pentru citire sunt implementate, acestea se concentrează adesea pe promovarea citirii ca fiind o activitate de învățare pe tot parcursul vieții.

Bibliografie:

- **Manolescu, N.,(2004),** *Lectura pe înțelesul tuturor*, Editura Aula, Brașov
- **Onojescu, M., Pamfil, A.,(2004),** (coordonatori), *Lectura. Repere actuale*, Lucrările Simpozionului de didactica limbii și literaturii române, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
- **Pamfil, A., (2009) ,** *Limba și literatura română în școala primară – perspective complementare*, Editura Paralela 45, Pitești
- **Șerdean, I., (1993),** *Metodica predării limbii române la clasele I-IV*, Editura Didactică și Pedagogică, București
- Comisia Europeană, ”Dezvoltarea competențelor cheie în școlile din Europa” – Raport Eurydice

11. ABORDĂRI ACTUALE ALE EDUCAȚIEI PENTRU CETĂȚENIA DEMOCRATICĂ ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE

prof. **Humeniuc Ramona**,
Colegiul Național "Horea, Cloșca și Crișan" Alba Iulia

Noile educații reprezintă cel mai pertinent răspuns al sistemelor educative actuale la imperativele problematicei lumii contemporane care trebuie, în același timp, să răspundă și să corespundă unor necesități de ordin socio-pedagogic bine conturate.

Ca parte integrantă a noilor educații, educația pentru democrație este menită să răspundă provocărilor unei lumi în permanentă schimbare în care reperele tradiționale se estompează sau se modifică continuu. În aceste condiții, educația non-formală este cea care poate contribui în mod decisiv la impunerea unor noi sisteme de valori, la elaborarea unor strategii de adaptare a viitorilor cetățeni europeni la mobilitatea lor pe piața muncii.

Ca prioritate națională, educația trebuie să adopte conținuturi diverse, metodologii axate pe punerea în lumină a creativității individuale, spiritul antreprenorial, acestea fiind o premisă a capacității de adaptare ulterioară pe piața muncii a actualilor elevi. În sensul armonizării relațiilor interumane ale elevilor, atât în cadrul grupurilor școlare cât și în societate, în ansamblul ei, educația pentru democrație a acestora are ca priorități declarate cultivarea valorilor democratice în spiritul libertății, egalității, toleranței, respectului reciproc și a solidarității. Pornind de la această premisă, educația pentru democrație are ca finalitate practică formarea unor generații viitoare de cetățeni care să participe activ la dezvoltarea socială a țării noastre în dublu sens, fiind un factor și o resursă de progres spiritual și moral, deci integrându-se în societate, dar fiind și subiect integrator și formator, la rândul lor, de opinie și de atitudini.

Un deziderat reprezintă implicarea activă a elevilor în propria formare, privită atât ca o nevoie interioară de autoperfecționare ce presupune o angajare conștientă și afectivă, inovatoare, cât și ca o participare activă, prin implicare în acțiuni de cooperare și dialog social, ca și coordonator, partener sau participant activ.

Fig. 1 Încurajarea comportamentului participativ al elevilor
- expoziția "Săptămâna mondială a spațiului cosmic" an școlar 2016-2017

În cadrul școlii, se urmărește încurajarea comportamentului participativ (fig.1), trecerea de la achiziția pasivă la acțiunea de transformare, prin modelarea gândirii și a comportamentului elevilor

în sensul pregătirii lor pentru a inova, a fi independenți, a fi stimulați în a-și dori să interacționeze cu factorii sociali și a-și asuma responsabilități.

Astfel, educația pentru democrație are ca principal obiectiv formarea unui cetățean activ, capabil să se implice în organizarea, conducerea și asumarea responsabilă a propriilor acțiuni ca și în modelarea acțiunilor celor din jurul său în concordanță cu valorile democrației europene. Această abordare în școală a educației pentru democrație va avea drept urmare directă consolidarea unei atitudini responsabile față de comunitatea locală, statală și cea europeană.

În acest sens, „*Cartea Albă a Comisiei Europene – un nou elan pentru tineretul European*“, în urma unei vaste consultări, arată că tinerii de azi împărtășesc aceleași valori și deziderate, dar se confruntă cu aceleași dificultăți și au un anumit grad de detașare de formele tradiționale de participare la viața publică, în mare măsură datorată pierderii încrederii lor în sistemele decizionale actuale, în ciuda faptului că majoritatea lor își doresc, totuși, să influențeze aceste politici, dar nu identifică mijloacele adecvate prin care să o poată face.

Drept rezultat, tinerii adoptă o atitudine de individualism sau moduri de exprimare care oscilează de la indiferență la manifestări extremiste, aflate, de cele mai multe ori la limita principiilor democratice.

Aceste considerente stau la baza observației că tinerii sunt primii care sunt afectați și reacționează prompt la evoluțiile economice, dezechilibrele demografice, consecințele procesului de globalizare sau la diversitatea culturală. Tinerii zilelor noastre dovedesc, în contextul internațional destul de instabil, o mare capacitate de adaptare, și, în condițiile în care aceștia au la îndemână mijloacele necesare prin care să-și facă ideile cunoscute și să le poată aplica, contribuind la edificarea unei societăți democratice, își pot asuma calitatea de cetățeni activi.

Participarea la viața școlii lor, a comunității sau a unei asociații (fig.2), poate oferi tinerilor experiența de care au nevoie, odată cu care vine și încrederea în sine care-i poate impulsiona de a investi mai mult în viitor, în dezvoltarea lor personală, în viața publică pe plan național și apoi la scară europeană.

Fig. 2 Participarea elevilor la viața comunității

- “Ora de Inventică” din cadrul „Surse regenerabile de energie ALEA 2016 – Târg de echipamente și soluții complete” Alba Iulia, an școlar 2016-2017

Dimensiunea europeană a activității tinerilor va avea drept consecință directă stimularea creativității lor, permițând compararea și schimbul în plan practic, recunoașterea națională și

europeană a acțiunilor întreprinse la nivel local sau regional, a participării tinerilor în viața societăților democratice.

Într-o Europă lărgită, ce cuprinde peste 75 de milioane de persoane între 15 și 25 de ani, tinerii își revendică statutul de cetățeni europeni, conștienți că aceasta implică atât drepturi cât și obligații. Drepturile cu privire la accesul liber pe piața muncii, în condițiile egalității de șanse presupun însă și o masivă și conștientă investiție în educarea și formarea tineretului, bogăția pe termen lung a societăților noastre, și garantul edificării Europei viitoare în concordanță cu obiectivul Consiliului European de la Lisabona, respectiv transformarea Europei într-o “economie bazată pe cunoaștere, cea mai competitivă și cea mai dinamică din lume”.

Conturarea unui cadru propice apariției și dezvoltării unei atitudini democratice a tinerilor europeni este fundamentată pe prevederi ale tratatelor U.E. care permit, prin diversele acțiuni comunitare inițiate, participarea activă a acestora în sectoare de activitate care au o influență pozitivă asupra lor, cum ar fi: accesul pe piața muncii, lupta împotriva excluderii sociale, educația și formarea profesională, lupta împotriva discriminării sociale sau rasiale, libera circulație a persoanelor, cetățenia europeană, protecția mediului înconjurător, protecția consumatorului, lupta împotriva sărăciei, liberul acces la tehnologiile de informare (fig.3).

Fig. 3 Educație pentru cetățenie europeană
- Vizita la Muzeul Național al Unirii Alba Iulia, Cetatea Alba Carolina

Exersarea încă de pe băncile școlii a unei atitudini participative, prin adeziunea și implicarea generațiilor viitoare, ca autentici cetățeni europeni, în viața comunității locale, naționale și europene va netezi drumul unei mai bune conlucrări a tinerilor în cadrul instituțiilor europene și a unei mai bune cunoașteri a drepturilor și îndatoririlor lor, creând o mai mare deschidere către influențe economice și culturale exterioare, în spiritul globalizării pe care, din păcate, ei o asociază doar cu rapida extindere a tehnologiei informaționale.

În concluzie, toți factori educativi trebuie să se coordoneze și să conlucreze pentru a- i încuraja, prin metode variate, pe tinerii aflați azi încă pe băncile școlii, să contribuie activ la

integrarea lor în cadrul valorilor fundamentale promovate de Uniunea Europeană, să aibă dorința și să-și formeze abilități de înțelegere și toleranță interculturală, să-și aducă aportul la apărarea drepturilor omului, la lupta împotriva rasismului și a xenofobiei, la dezvoltarea solidarității interumane, la susținerea spiritului antreprenorial, a inițiativei deschise și a creativității umane, ca și la promovarea cooperării între tinerii statelor spațiului comunitar. În ciuda piedicilor inerente oricărui început, s-au creat la noi în țară condiții propice în care viitoarele generații de tineri se vor putea afirma ca fiind solidari, responsabili, activi și toleranți, și în care cetățenia europeană a tinerilor români se va transforma din deziderat în realitate.

Bibliografie:

1. Cucos, Constantin, *Psihopedagogie, Educația și provocările lumii contemporane*, Iași, Editura Polirom, 1998
2. * * * - *Consiliul Europei - Consiliul pentru Cooperare Culturală*, Strassbourg, 2000
3. * * *-*Cartea Albă a Comisiei Europene - Un nou elan pentru tineretul European*, colocviul de la Ghent, 29-11-2001
4. * * * - *Guvernarea europeană – Cartea Albă*, COM(2001) 428 din 25-07-2001
5. <https://rm.coe.int/1680487883> -Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului

12. EDUCAȚIA PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ A ROMÂNIEI ȘI PROFESIA DIDACTICĂ

*Profesor Limba engleză Ungur Lacrima Mihaela
Liceul Tehnologic "Țara Moșilor" Albac*

“Știința este trăsătura de unire dintre om și natură”, spunea Anatole France, și dacă stăm să reflectăm puțin asupra celor scrise de acest scriitor francez, așa și este. Educația este un domeniu de o maximă importanță sub toate aspectele sale, conceptual, instituțional și operațional.

Dacă analizăm atent trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat putem observa că au existat demersuri notabile care ne ajută să abordăm tema educației dintr-o largă perspectivă, nu numai istorică, ci și prin prisma soluțiilor concrete. Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României, o lucrare elaborată pe baza unor principii și metodologii a căror valabilitate a fost confirmată în timp de experiențe naționale și internaționale este una dintre acestea. Totodată dispunem de o contribuție majoră la clarificarea unor aspecte fundamentale ale evoluției țării, inclusiv în sfera educației și formării profesionale, a cărei ignorare înseamnă, practic, o imensă pierdere a gândirii creative autohtone. O astfel de realizare științifică se cere fructificată în permanență, iar „motorul” dezvoltării durabile îl constituie capitalul uman. Un obiectiv esențial îl constituie îmbunătățirea sistemului de asigurare a calității în învățământul preșcolar, primar și secundar și formarea profesională inițială prin susținerea unităților de învățământ preuniversitar în vederea perfecționării managementului și capacității de furnizare a calificărilor relevante pe piața muncii; dar și ameliorarea sistemului de asigurare a calității în învățământul superior prin susținerea universităților în vederea îmbunătățirii managementului și a capacității de furnizare a calificărilor relevante.

Dar realizarea acestor obiective este condiționată de îmbunătățirea calificării profesorilor, formatorilor și altor categorii de personal prin sprijinirea formării inițiale și continue a acestora.

Pentru a asigura accesul și participarea la educație și formare profesională inițială de calitate, acțiunile trebuie să se concentreze, într-o primă etapă, asupra descentralizării, sprijinirii școlilor în vederea implementării sistemului de management al calității, creării unei „culturi a calității” și accesului egal la educație. Este important asigurarea măsurilor specifice de suport educațional pentru grupurile dezavantajate, precum și continuarea programelor de tip A doua șansă, asigurarea unui management performant în unitățile de învățământ preuniversitar, lărgirea ariei de acoperire a transportului școlar și întărirea colaborării cu autoritățile locale pe baza unor responsabilități bine definite care permit tratamentul didactic personalizat al elevilor cu cerințe educaționale speciale.

Strategia acordă un spațiu amplu modalităților de îmbunătățire a calității actului educațional, punând accentul pe metodologii specifice de evaluare, de stimulare a participării, de monitorizare a absenteismului și a absolvirii, precum și de pregătire a experților în evaluare și în acreditare, prin sprijinirea furnizorilor de servicii educaționale și de formare profesională inițială pentru implementarea noilor instrumente, alinierea acestora la noile standarde și formarea adecvată a personalului din grupurile țintă (directorii de școli, inspectorii, cadrele didactice).

Un loc important îl constituie serviciile de orientare și consiliere, atât pentru elevi, cât și pentru părinții sau familiile acestora, servicii care au în vedere cu precădere zonele rurale, comunitățile rome, precum și a alte grupuri dezavantajate.

Pentru promovarea culturii antreprenoriale prin educație este necesar să se implementeze, cursuri cu caracter aplicativ, inclusiv activități extracurriculare, pentru dobândirea unor deprinderi și abilități utile în vederea inserției sociale și pe piața muncii. Proiectele urmăresc sporirea atractivității carierei didactice prin îmbunătățirea sistemelor de recrutare și de menținere în domeniul

învățământului a celor mai buni absolvenți de universitate, accesul cadrelor didactice la programele de licență și masterat, inclusiv cele de masterat pedagogic și interdisciplinar, dezvoltarea de noi profesii și calificări în educație: dezvoltator educațional „learning developer“.

Educația permanentă, este o necesitate, ceea ce reprezintă pentru România o direcție de acțiune prioritară, având în vedere rămânerea în urmă a țării noastre în privința participării la diferite forme de calificare, recalificare, specializare sau perfecționare profesională, ca și de dezvoltare socială și personală. Preocupările în acest domeniu sunt esențiale pentru dezvoltarea personală, civică și socială, precum și din perspectiva șanselor de obținere a unui loc de muncă mai bine remunerat prin valorificarea rezultatelor învățării dobândite, de la educația timpurie până la studiile post-universitare și alte forme de educație a adulților, în contexte formale, nonformale sau informale. Rațiunea dezvoltării și diversificării acestor forme de educație și formare profesională se leagă de creșterea relevanței competențelor astfel obținute de către participanți pe piața muncii.

Programele și formele de educație se adresează tuturor grupelor de vârstă și nivelurilor de calificare. Ele au, însă, o importanță specială în cazul tinerilor, îndeosebi al celor care au abandonat școala înainte de finalizarea cursurilor, al persoanelor vârstnice apte de muncă, al populațiilor defavorizate sau al altor grupuri vulnerabile. Educația pentru dezvoltare durabilă necesită cooperare și parteneriat între mulții factori de decizie: autoritățile centrale și locale, sectorul educațional și cel științific, sectorul sănătății, sectorul privat, industria, transportul și agricultura, comerțul, sindicatele, mass-media, organizațiile nonguvernamentale, în special cele profesionale, comunitatea locală, cetățenii și organizațiile internaționale. Sistemul de educație și formare profesională valorifică participarea proactivă și promovează voluntariatul ca expresie a spiritului civic dobândit cu sprijinul școlii. De asemenea, profesionalizarea managementului educațional și școlar prin formarea resurselor umane pentru conducere eficientă, pentru promovarea atitudinilor participative, proactive și anticipative, și prin dezvoltarea competențelor specifice, acordând aceeași prioritate celor sociale și personale, este o componentă importantă a educației durabile.

Creșterea calității procesului de formare a personalului didactic și de conducere din învățământ prin sisteme flexibile, pentru înnoirea bagajului de cunoștințe, punându-se accentul pe promovarea comportamentelor de tip „practician reflexiv”, capabil să transmită abordări interdisciplinare în susținerea dobândirii rezultatelor învățării, în special a celor derivate din exigențele socio-culturale, economice și ambientale ale dezvoltării durabile. Ceea ce noi profesorii urmărim este accentuarea pregătirii tinerilor pentru instruire permanentă, pentru a dobândi inteligența socio-emotională, capacitatea de a se adapta competitiv pe piața muncii din Uniunea Europeană.

Profesia de dascăl cere învățare permanentă, înseamnă a avea tot timpul în minte cuvintele lui Nicolae Iorga ”Un secol de trăiești, un secol înveți, dar nu mereu în aceeași clasă”.

Bibliografie:

- Bogdan Neamțu, *Dezvoltarea durabilă*, Editura C.H.Beck, 2012
- Andreea Mihaela Băltărețu, *Dezvoltarea durabilă*, Editura Prouniversitaria, 2014
- [http://www.bns.ro/Strategia educației și formării profesionale din România.pdf](http://www.bns.ro/Strategia_educației_și_formării_profesionale_din_România.pdf)

Secțiunea II.

Și să nu uităm:

*Când răătăcești,
pentru a-ți regăsi drumul,
te întorci de unde a-i plecat!*

PROIECTE, PARTENERIATE

**schimburi de experiență - exemple de
bună practică,
exemple de creativitate didactică.**

1. PROIECTUL - METODA ȘI INSTRUMENT DE EVALUARE ÎN CICLUL PRIMAR

Prof.inv.primar **Boit Daniela**, Prof.inv.primar **Pop Felicia**
Scoala Gimnazială „Ion Agarbiceanu” Alba Iulia

Misiunea noastră ca dascăli este de a pregăti elevul pentru „a fi” și „a deveni”, pentru autonomie, pentru autoeducație și autoevaluare.

În condițiile învățământului românesc de astăzi, se impune o altă manieră de abordare a evaluării rezultatelor școlare, un model de proiectare / realizare a procesului integrat de predare – învățare – evaluare mai eficient, centrat, cu adevărat, pe elev. Activitățile de evaluare trebuie proiectate din perspectiva nevoilor de formare ale celui educat. Este necesar ca evaluarea să fie centrată pe aspectele ei formative, astfel încât să cultive și să susțină interesul elevilor pentru studiu, să-i îndrume în activitatea de învățare.

Alegerea celor mai adecvate metode și instrumente de evaluare reprezintă o decizie importantă în vederea realizării unui demers evaluativ pertinent și util. Pedagogul belgian Gilbert De Landsheere aprecia că: „O evaluare corectă a învățământului nu va putea fi posibilă niciodată cu ajutorul unui instrument unic și universal. Trebuie să ne orientăm ferm spre o abordare multidimensională (...).” (Stanciu, M., 2003, p.284)

Metode și instrumente complementare

Gronlund (1981) a realizat un inventar al obiectivelor pentru care instrumentele tradiționale de evaluare sunt mai puțin (uneori) deloc eficace. În acest sens, se recomandă utilizarea unor metode alternative (mai corect, complementare) de evaluare.

Metodele și instrumentele complementare sunt:

1. observarea sistematică a activității și comportamentului elevilor;
2. investigația;
3. portofoliul;
- 4. proiectul;**
5. autoevaluarea

Proiectul

Proiectul este o activitate mult mai complexă decât investigația. Începe în clasă și continuă în afara școlii (individual sau în grup) câteva zile sau săptămâni. Se încheie tot în clasă prin prezentarea unui raport sau a produselor realizate. Permite o abordare interdisciplinară.

La început titlul poate fi sugerat de învățător, apoi de către elevi.

Sugerăm câteva titluri: *Jurnalul meu*, *Toamna în imagini*, *Eu și mediul înconjurător*, *Revista clasei*.

Se pot acorda două calificative (unul la elaborare și altul la prezentare).

Exemplu:

Proiect – Toamna în imagini

Formați echipe de câte 4 – 5 elevi.

Ce vom realiza?

1. Veți realiza trei planșe intitulate:
 - Zilele toamnei. Propoziția
 - Bogăția toamnei. Cuvântul

- Asemănător – Opus

2. O mapă cu informații despre anotimpul toamna.

De ce vom realiza proiectul?

Vom folosi materialele realizate în desfășurarea lecțiilor de limba română, științe ale naturii, educație plastică, educație muzicală, educație tehnologică.

Cum vom lucra?

Stabiliți responsabilitățile fiecărui membru al echipei:

- adunați ziare, reviste, alte publicații în care este ilustrat anotimpul toamna;
- selectați din lecturile citite fragmente despre acest anotimp;
- pregătiți materialele de lucru: carton, foarfecă, lipici, creioane colorate, acuarele, hârtie glasată.

Cum vom aprecia activitatea?

Fiecare grupă va prezenta în fața clasei planșele și mapa cu informații.

Folosiți planșele la limba română, științe ale naturii, educație plastică, educație muzicală, educație tehnologică.

CONCLUZII

Combinarea instrumentelor de evaluare scrisă cu cele de evaluare orală, cu metodele complementare de evaluare vor asigura realizarea unei imagini globale a capacităților elevilor.

Problematica modalităților de evaluare rămâne deschisă, putând fi continuu îmbunătățită și diversificată. Scopul comun, de care trebuie să se țină cont, este cel de dezvoltare a capacității de autoevaluare la elevi, concomitent cu schimbarea viziunii asupra rolului evaluării, cel de ameliorare și corectare mai mult decât de sancționare.

Evaluarea nu este un scop în sine, ci trebuie să conducă la optimizarea întregului proces desfășurat în școală. Ea trebuie să fie formativă, situativă și să dezvolte un proces de autoevaluare. Calitatea presupune mișcare și de aceea evaluarea nu trebuie să se rezume doar la un singur instrument, ci să se refere la o serie de tehnici cât mai diverse.

Cunoașterea rezultatelor, a criteriilor de evaluare, îi face pe indivizi mai conștienți și îi motivează să se implice în sarcină.

Evaluarea eficientă este urmată de dezvoltare. O posibilitate de a spori eficiența evaluărilor școlare este de a muta accentul de pe măsurarea produselor pe constatarea efectelor acțiunilor valorizatoare și pe stimularea capacității de autoevaluare.

BIBLIOGRAFIE

1. Nicola, Ioan (1994), *Pedagogie*, București, Editura Didactică și Pedagogică, RA
2. Radu, Ion (1981), *Teorie și practică în evaluarea eficienței învățământului*, București, E.D.P.
3. Stanciu, Mihai (2003), *Didactica postmodernă*, Editura Universității Suceava
4. Stoica, A. (2003), *Evaluarea progresului școlar. De la teorie la practică*, Ed. Humanitas Educațional, București
5. Goian, M. E. (coord.)(2008), *Limba română. Comunicare – cl.a III-a*, Ed. Nomina, Pitești

2. LIMBĂ CULTURĂ ȘI CIVILIZAȚIE ROMÂNEASCĂ

*Profesor documentarist Cunțan Mariana,
Colegiul Național „David Prodan”- Cugir*

Am învățat că fiecare experiență de viață aduce cu sine transformări atât la nivel spiritual cât și intelectual. Cu siguranță că ne putem opri asupra multor aspecte ale vieții cotidiene și ale activităților care reies din aceasta.

Situația pe care o să o prezint din prisma celui implicat o să deschidă noi perspective de abordare a temei. Este vorba despre un proiect statuat în cadrul european și anume la nivelul Ambasadei României la Madrid- Spania. Proiectul se numește „Limbă cultură și civilizație românească” ce reprezintă un parteneriat educațional între Ministerele Educației din cele două țări partenere (România- Spania).

În ultimii trei ani școlari am avut onoarea și plăcerea să fac parte din acest proiect de predare a Limbii, Culturii și Civilizației Românești ca profesor. Multitudinea de copii români aflați peste granițe a făcut posibilă înființarea unui astfel de parteneriat bilateral între țări. Cu o funcționare de 10 ani, deja ideea a luat amploare și este bine cotată și privită de către străini.

Cursul reprezintă de fapt un opțional care se alege la nivel de unitate școlară și presupune predarea unui număr de două ore pe săptămână a temelor propuse. Elevii interesați se înscriu în prealabil și au posibilitatea să învețe în mod gratuit Limba Română. Cazurile sunt de fiecare dată altele date fiind categoriile de vârstă și de nivel al cunoașterii diferite ale copiilor.

Astfel se formează grupe de minim 7 elevi pentru elevii preșcolari respectiv minim 15 copii pentru cei din ciclul primar sau gimnazial. În cele două ore săptămânale copiii învață lucruri despre țara de origine, despre tradiții, obiceiuri, cultură. După cum reiese din specificarea nivelului diferit al copiilor, întreaga activitate se bazează pe munca integrată și diferențiată.

Nevoile speciale ale fiecărui elev în parte trebuie descoperite și dezvoltate. În cadrul orelor la clasele mici accentul se pune pe învățarea limbii, vorbitul limbii natale reprezentând un factor major în delimitarea obiectivelor. Pentru clasele de învățământ primar, gimnazial sau liceal în schimb, se dorește învățarea unei limbi scrise corect.

În acest sens trebuie specificat rolul decisiv pe care îl are mediul de proveniență al elevului. Este deosebit de important impactul pe care îl are cursul în interiorul familiei deoarece copilul devine sau nu interesat de acest subiect. Exista cazuri când copilul vine la curs doar la insistența părinților sau cazuri de elevi care deja au insuflat în suflet dragostea de țară sau respectul față de aceasta.

Copilul reproduce ceea ce învață acasă. Dacă acesta aude că se vorbește cu dezgust despre țara de origine în favoarea țării adoptive, acel copil cu siguranță pe parcurs își va pierde identitatea națională. În schimb dacă acel copil știe că se așteaptă cu nerăbdare vara pentru a merge în vacanță la bunici în România atunci efectul scontat este garantat. Tocmai acesta este scopul în sine al acestui proiect- să nu ne pierdem identitatea.

În timpul funcționării mele în cadrul proiectului am încercat să aduc copiilor cunoștințe din domenii diferite despre România. Am avut teme legate de istorie, geografie, religie și nu numai. La finalul fiecărui an munca diferențiată a dat roade , iar elevii au prins drag de ceea ce înseamnă tradiție și cultură românească.

Aș putea spune că tipul acesta de învățământ seamănă cu ceea ce aici numim învățământ simultan și știm cu toții sau ar trebui să știm, cât de solicitantă este munca cu copii de vârste diferite. În cazul prezentat cu atât mai mult cu cât vorbim despre un sistem cel puțin bilingv în care se jonglează cu

limbi diferite, în care nu se poate stabili clar care este limba maternă. Și spunând acest lucru mă refer strict la acei copii care poate s-au născut peste hotare dar din părinți români. Oare aceștia însușesc automat limba maternă sau o preiau pe cea din țara de adopție în condițiile în care elevii învață la o școală în care se vorbește doar spaniolă.

Dacă ar fi să dezvolt fiecare detaliu în parte am remarca simplitatea cu care copiii români învață limba spaniolă în contrast cu dificultatea de a menține vie limba cu care s-au născut. De aici replica multor părinți care spun că le vorbesc copiilor în românește dar ei răspuns în spaniolă specificând că acest lucru e normal. Mizând pe faptul că acești copii sunt solicitați lingvistic mai mult din partea cealaltă a baricadei, unii părinți se mulțumesc cu ideea că un copil trebuie măcar să înțeleagă limba română fără a o scrie sau a o reproduce oral corect.

Aș continua la nesfârșit cu exemple vii, din care putem trage concluzii sau poate chiar putem face deziderate. Însă ideea mea este cu totul alta. Doresc să împărtășesc această experiență aici și să propun ca idee de reflecție realizarea unui concurs cu și despre România. Fie că este vorba despre partea artistică, culturală sau orice altă latură pe care o alegem, cred că este benefic chiar și pentru noi, cei care trăim în România dar uneori gândul ne duce departe de casă.

Cei trei ani au reprezentat o mare provocare pentru mine și o misiune destul de complexă. În cadrul unei ședințe tehnice am fost numiți mici ambasadori ai propriilor grupe și clase de copii. Acești elevi au posibilitatea să privească bilingvismul ca pe o strategie aparte în care prima limbă ia locul celei de a doua și invers.

3. Proiect de parteneriat educațional „ÎMPREUNĂ PENTRU COPIII NOȘTRI”

Prof. învă. preșcolar Mureșan Doina Maria, Grădinița P.P. step by step Nr.12 Alba Iulia

Prof. învă. preșcolar Roff Nicoleta, Grădinița P.P. step by step Nr.12 Alba Iulia

Secțiunea II; Proiecte, parteneriate, schimburi de experiență – exemple de bună practică, de creativitate didactică

ARGUMENT

Școala este extrem de importantă, dar ea nu este totul, ci doar o componentă a educației. Ea are nevoie de familie, de comunitate, de întreaga societate pentru a sprijini și îndruma adecvat copilul. Cercetările au evidențiat faptul că familia are o influență majoră asupra performanței copiilor în școală și în viață. Când școala, familia și comunitatea lucrează împreună pentru a sprijini învățarea, copiii tind să aibă rezultate mai bune.

Implicarea părinților în problemele școlare nu înseamnă numai plata unui sprijin material sau atenționarea în legătură cu comportamentul copiilor ci se referă la construirea unor relații pozitive între familie și școală.

Implicarea părinților în procesul instructiv-educativ are o serie de motivații:

- Părinții își cunosc copiii și doresc să îi cunoască și la grădiniță;
- Părinții au nevoie de informații referitor la îndeplinirea rolului de preșcolar de către copilul lor;
- Părinții se îngrijesc de copiii lor și doresc ca aceștia să atingă maximum de potențial;
- Când părinții sunt stimulați astfel încât ei să se simtă o parte a programului școlar, ei îl înțeleg mai bine și îl sprijină adecvat;
- Activitatea de parteneriat cu familia poate ușura rezolvarea diferitelor probleme didactice și extradidactice;
- Activitățile cu părinții duc la rezolvarea situațiilor problemă și evidențiază căi pentru rezolvarea situațiilor de risc apărute în dezvoltarea copiilor.

Grădinița, ca serviciu de educație formală asigură mediul care garantează siguranța și sănătatea copiilor și care, ținând cont de caracteristicile psihologice ale dezvoltării copilului, implică atât familia cât și comunitatea în procesul de învățare.

Eforturile depuse de părinți și educatori trebuie să se bazeze pe un schimb bogat de informații, de experiențe și pe colaborare în asigurarea celor mai bune condiții de creștere și dezvoltare ale copiilor. Părinții au nevoie să regăsească un sprijin în grădiniță, să se simtă responsabili și responsabilizați pentru a colabora cu educatorii și a participa la orice activități realizate împreună cu și pentru copii. Părinții au nevoie să cunoască cine și cum îi poate sprijini în eforturile sale de îngrijire, creștere și educare a copilului.

1. SCOPUL PROIECTULUI:

- Stabilirea unor condiții de dialog grădiniță – familie prin implicarea directă a părților în educarea preșcolarilor și înlăturarea factorilor perturbatori în cadrul comunicării grădiniță – familie;
- Dezvoltarea unor atitudini pozitive față de problematica creșterii, dezvoltării și educării copiilor, precum și eliminarea discriminărilor de orice natură;
- Dobândirea de către părinți a unor abilități de cunoaștere a copiilor, în vederea eficientizării relației familie – grădiniță;
- Dezvoltarea sentimentului apartenenței la o comunitate.

2.OBIECTIVELE PROIECTULUI

a) Privind copiii preșcolari

- stabilirea unor relații de colaborare eficientă cu părinții preșcolarilor;
- cunoașterea de către părinți a posibilităților și nevoilor psiho-fizice ale copiilor;
- informarea părinților în probleme fundamentale ale îngrijirii și educării copiilor;
- asigurarea unui climat (familiar, de învățare, social) stabil și pozitiv;
- identificarea problemelor concrete cu care se confruntă părinții și copiii;
- stabilirea modalităților optime de acțiune în scopul adaptării copilului la activitatea instructiv-educativă din grădiniță.

b) Privind cadrele didactice:

- Cunoașterea mediului familial în vederea atenuării efectelor negative și potențării comportamentelor pozitive
- proiectarea și desfășurarea unor activități de stimulare a interesului pentru educația propriilor copii;
- conceperea și implementarea planurilor individuale de lucru;
- adaptarea strategiilor pentru a răspunde nevoilor tuturor copiilor;

c) Privind părinții și alți factori educaționali implicați:

- conștientizarea părinților și a altor factori educaționali implicați cu privire la rolul lor în formarea și dezvoltarea propriilor copii;
- învățarea unor deprinderi și tehnici de muncă intelectuală sub formă de activități comune elevi – părinți – cadre didactice;
- folosirea de către părinți a unor metode eficiente pentru dezvoltarea psiho-afectivă a copilului.
- creșterea gradului implicării părinților în activitatea grădiniței și în crearea unui mediu sigur și sănătos pentru copii.

3. METODELE UTILIZATE:

- Exerciții individuale, în perechi, în grup;
- Dezbateri – prezentarea argumentelor pro și contra unei idei;
- Brainstorming-ul – metodă de soluționare a unei probleme prin emiterea cât mai multor idei, într-o atmosferă stimulativă;
- Conversația;
- Învățarea prin cooperare;

4. GRUPUL ȚINTĂ: preșcolarii grupei “Voiniceii”, părinții preșcolarilor.

5. PARTENERI IMPLICAȚI: educatoare, profesorul consilier, director, invitați;

6. LOCUL DE DESFĂȘURARE: sala de grupă; cabinetul de consiliere psihopedagogică

7. RESURSE MATERIALE: materiale informative pentru părinți; fișe de lucru, referate; chestionare; xerox;

8. PERIOADA: octombrie 2017– iunie 2018

9. REZULTATELE AȘTEPTATE ÎN URMA DERULĂRII PROIECTULUI:

- Producerea de schimbări în planul relațiilor cu anturajul familial și la nivelul relațiilor cu copilul;
- Prevenirea unor probleme grave de educație;
- Formarea la părinți a unei atitudini și viziuni mai optimiste și mai active în ceea ce privește grădinița și personalul acesteia.

10. BIBLIOGRAFIE:

- Curriculum pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani, MECT 2008

- Agabrian M., Millea V., „Parteneriate școală – familie -comunitate”, Iași, Institutul European, 2005
- A.E. Vrașmaș, „Consilierea și educația părinților”, București, Ed. Aramis, 2002
- Revista „Învățământul preșcolar și primar”, nr. 1-2/2014;
- Suport de curs. „Educația așa!”, Fundația Copiii noștri, București, 2008;

11. INVENTAR DE ACTIVITĂȚI

Nr. crt.	DATA	TEMA ACȚIUNII	MIJLOACE DE REALIZARE	CINE PARTICIPĂ
1.	Octombrie 2017	“Îmi cunosc copilul?”	-Acțiuni organizatorice - Dezbateri - Chestionare	- director -părinți -educatoare
2.	Noiembrie 2017	„Festivalul toamnei”	-Program artistic	-părinți -educatoare -preșcolari
3.	Decembrie 2017	“Se apropie Crăciunul !”	- Achiziționarea și confecționarea podoabelor și costumației pentru serbare	-părinți -educatoare -preșcolari
4.	Ianuarie 2018	Curs „Educați așa!”	- Derularea cursului pentru părinți	-educatoare -părinți -profesor consilier
5.	Februarie 2018	Curs „Educați așa!”	- Derularea cursului pentru părinți	-educatoare -părinți -profesor consilier
6.	Martie 2018	“Un dar pentru mămică mea”	-Confecționarea unui cadou pentru mame	-educatoare -tăți -preșcolari
7.	Aprilie 2018	“Să aducem lumină!”	-Împărtășirea copiilor, expoziție cu lucrări ale copiilor legate de sărbătorile pascale	-părinți -educatoare -preșcolari
8.	Mai 2018	“Minte sănătoasă în corp sănătos”	-Lectorat și dezbateri	-medic, asistente medicale - educatoare - părinți
9.	Iunie 2018	“Festivalul copiilor”	- Program artistic, dans	-preșcolari -părinți -educatoare

4. PROIECT: FOTOGRAFIE GEOGRAFICĂ

Prof. Todoran-Fer Monica

Colegiul Național Horea ,Cloșca și Crișan , Alba Iulia

Ideea învățării prin proiect a fost lansată de WILLIAM H. KILPATRICK, prin lucrarea THE PROJECT METHOD (1918).

Proiectul are un rol extrem de mare în dezvoltarea intelectuală, iar elevii trebuie să fie instruiți să lucreze mai mult în faza proiectivă (pregătirea activităților) decât în faza acțională.

În *pedagogia proiectivă modernă* proiectul este înțeles ca o temă de cercetare orientată spre atingerea unui scop bine precizat ce urmează a fi realizat, pe cât posibil, prin îmbinarea cunoștințelor teoretice cu *activitatea practică*. Pentru aceasta, elevii își aleg sau primesc o temă relativ cuprinzătoare, pe care o realizează în forme variate de studiu, de investigație și de activitate practică, fie individual, fie prin efort colectiv, în echipă. Astfel, proiectul devine concomitent și *acțiune de cercetare și acțiune practică*, subordonată îndeplinirii unor sarcini concrete de instrucție și educație. Elevul se deprinde astfel, să învețe și din cercetare și din activitatea practică, să-și însușească atât procesualitatea științei, cât și conținutul acesteia, raportându-se direct la activitatea practică.

În perioada 6-8 octombrie 2017, un număr de 8 elevi ai Colegiului Național **Horea, Cloșca și Crișan** Alba Iulia, au participat la Concursul și Simpozionul Internațional de Fotografie Geografică **PORUMBIȚA ALBĂ**.

Organizator: Societatea de Geografie din România, Societatea de Geografie –Filiala Alba, Consiliul local al comunei Ciuruleasa, Primăria comunei Ciuruleasa, Școala Gimnazială Ciuruleasa, Clubul de cunoaștere al pământului *Porumbița Albă*, Ciuruleasa.

Activitatea proiectului s-a desfășurat la Ciuruleasa sub coordonarea domnului profesor de geografie, Sicoe Rusalin vicepreședinte al Societății de Geografie –Filiala Alba .

Obiectivele simpozionului:

- promovarea tinerilor și adulților pasionați de fotografie;
- cultivarea respectului pentru cultură și natură;
- sensibilizarea opiniei publice față de valorile statice exprimate prin fotografii;
- poziționarea fotografiei amatorilor la nivel de artă;
- realizarea unor schimburi de informații între elevii și profesorii din diferite regiuni ale țării.

Tematica secțiunilor pentru concurs :

- 1.Mediul geografic natural;
- 2.Mediul geografic antropic;
- 3.Oameni, Oameni;
- 4.Cultură și civilizație populară;
- 5.Lumea modernă;
- 5.Fotografie veche de peste 25 ani.

Fiecare secțiune a avut 2 categorii: copii (persoane sub 18 ani) și adulți (persoane peste 18 ani).

Dintre elevii participanți s-au evidențiat următorii :

- PÂNȚIR DIANA cls a X a C, premiul secțiunii: Oameni ,Oameni;

- PANȚIR DIANA cls a X a C, premiul secțiunii: Cultură și civilizație populară;
- PANȚIR DIANA cls a X a C, premiul II, premiul III;
- CONRAD RUXANDRA cls a X a A, premiul secțiunii: Mediul geografic antropic.

Elevii Colegiului mai sus menționați au fost coordonați de profesor de geografie, Todoran – Fer Monica.

BIBLIOGRAFIE

Dumitru, I. Al. (2000), Dezvoltarea gândirii critice și învățarea eficientă, Editura de Vest, Timișoara.
 Dulamă, Maria Eliza (2005), Modelul învățării depline a geografiei, Editura Clusium, Cluj-Napoca.
 Dulamă, Maria Eliza (2002), Modele, strategii și tehnici didactice activizante, Editura Clusium, Cluj-Napoca.

5. PROIECT DE PARTENERIAT CU POLIȚIA ALBA IULIA INVĂȚĂM SĂ CIRCULĂM

Prof. învă. preșcolar: Coman Maria Floare

Prof. învă. preșcolar: Teoc Georgiana

Grădinița cu P.P. Scufița Roșie, Alba Iulia

ARGUMENT:

Componentă a educației pentru societate, educația rutieră contribuie, alături de celelalte categorii de activități, la pregătirea copilului preșcolar pentru integrarea în societate. Educatoarele și părinții trebuie să formeze o echipă unită pentru a ajuta copiii să învețe și să respecte regulile de circulație și de securitate rutieră, să înțeleagă de ce este necesară respectarea lor în orice împrejurare.

OBIECTIVE CADRU

Cunoașterea și aplicarea corectă a regulilor de circulație rutieră;

Cunoașterea consecințelor nerespectării regulilor de circulație;

Dezvoltarea deprinderii de comportare civilizată pe drumurile publice și în mijloacele de transport în comun;

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ

Să cunoască locurile premise pentru joacă;

Să cunoască regulile de circulație în calitate de pieton;

Să cunoască locurile de traversare a străzii;

Să cunoască semnificația culorilor semaforului;

Să cunoască consecințele nerespectării regulilor de circulație;

Să cunoască rolul agentului de circulație;

Să ia atitudine față de cei care nu respectă regulile de circulație;

GRUPUL ȚINTĂ: preșcolari de 4-5 ani

COLABORATORI: educatoare, părinți, agent de circulație;

CALENDARUL ACTIVITĂȚILOR

DATA	ACTIVITATEA	OBIECTIVE PRIORITARE	RESURSE UMANE
Septembrie 2015	Cum circulăm pe stradă?	-să cunoască cum și prin ce locuri se traversează strada, chiar și atunci când nu există semafoare sau alte semne de circulație;	Educatoare Copii Părinți
Octombrie 2015	Arată-mi pe unde pot trece strada! Așa da, așa nu! ,,	-să cunoască semnificația unor semne de circulație; -să recunoască în imagini dacă au fost respectate regulile de circulație; -să redea grafic, cât mai fidel, unele semne de circulație.	Educatoare Copii
Noiembrie 2015	-Întâlnire cu un agent de circulație -Joc instructiv-,,De-a agentul de circulație,,	-să cunoască rolul agentului de circulație; -să respecte regulile de circulație întâlnite în situații concrete de joc;	Agent de circulație Educatoare Copii
Decembrie 2015	-Povestire după un șir de ilustrații-,,Strada-prieten sau dușman”	-să înțeleagă calitatea de pieton; -să respecte regulile de circulație cunoscute în drum spre grădiniță;	Copii Educatoare
Ianuarie 2016	-Memorizare-Semaforul	-să înțeleagă că nerespectarea disciplinei rutiere poate duce la accidente; -să cunoască semnificația culorilor semaforului;	Copii Educatoare
Februarie 2016	„Ziua porților deschise” La Poliția Alba Iulia	-să cunoască mai multe aspecte din activitatea polițiștilor prin intermediul demonstrațiilor făcute cu această ocazie; -să pună întrebări și să dialogheze cu agenții de circulație;	Copii Educatoare Părinți Agenți de circulație
Martie 2016	Unde nu avem voie să ne jucăm și de ce?	-să povestească întâmplări din viața lor privind respectarea sau nerespectarea regulilor de circulație;	Copiii Educatoarea

Aprilie 2016	Joc aplicativ,,Cum circulăm corect?,,	-să aplice în situații concrete de joc, normele de circulație învățate;	Copii Educatore
Mai 2016	Concurs : Să ne apărăm viața	Evaluare finală-probe teoretice și practic-aplicative -diplome și dulciuri	Copii Părinți Agent de circulație

BIBLIOGRAFIE:

- 1.MECT,CNFP ,, Managementul proiectului
Ghid practic pentru formatori și cadre didactice”București 2001.
- 2.MECT,Institutul de Științe al educației ,,
Managementul Educațional pentru Instituțiile
de Învățământ”, ”Managementul educațional”, București 2001.
- 3.Preda v., Pletea F., Grama F., (2005),
,,Ghid pentru proiecte tematice”, Ed. Humanitas, București.
- 4.Ezechil L., Păiși Lăzărescu M., (2002), „Laborator preșcolar” V&Integral, București.

6. STIL DE VIAȚĂ SĂNĂTOS

Profesor pentru învățământul primar Doroga Marcela

Liceul cu Program Sportiv Alba Iulia

„Sănătatea nu este numai o problemă individuală, ci privește tot atât de mult societatea în întregime, sănătatea nu este totul, dar fără sănătate totul este nimic.” (Schopenhauer)

Argument

Școala i-a învățat și îi învață pe copii cum să se poarte în natură și în societate, cum să se raporteze la ceilalți semenii, cum să trăiască frumos, demn și sănătos. Educația pentru sănătate în cadrul școlii este una dintre principalele modalități de comunicare și promovare a cunoștințelor corecte privind diverse aspecte ale sănătății, precum și de formare a atitudinilor și deprinderilor indispensabile unui comportament responsabil și sănătos. Ea trebuie să urmărească: informarea tinerilor din perspectiva dreptului la educație, la sănătate și respectarea valorilor umanitare, studierea consecințelor fizice, sociale, mintale, pe care le are un stil de viață irațional, dezvoltarea capacității de luare a unei decizii corecte în ceea ce privește propria sănătate și a celor din jur, formarea deprinderilor de a rezista tentației și presiunii, și a unor abilități de viață sănătoasă.

Relizarea la clasă a orelor de educație pentru sănătate și a activităților extracurriculare și extrașcolare din acest domeniu îi vor ajuta pe elevi să se cunoască mai bine, să poată alege un stil de viață sănătos, să poată comunica și să stabilească ușor relații interpersonale cu ceilalți, să prevină o situație de criză și să își poată controla mai bine propria viață prin: igiena personală (mâini și unghii, dinți, nas și gură, păr, îmbrăcăminte), activitatea fizică și odihna, sănătatea alimentației (reguli de alimentație, grupele de alimente, tulburări de comportament alimentar), sănătatea mediului (locuința, poluarea etc.), sănătatea mentală (apartenența la un grup, politetea și regulile sale, roluri sociale, relațiile interpersonale, tulburările emoționale și de comportament, afectări la stres).

Obiectivul de bază al educației pentru sănătate: formarea și dezvoltarea, începând de la vârstele cele mai fragede, a unei concepții și a unui comportament igienic, sanogenic, în scopul apărării sănătății, dezvoltării armonioase și fortificării organismului, adaptării lui la condițiile mediului ambiental natural și social, cât și al participării active a acestuia la opera de ocrotire a sănătății populaționale. În acest sens, este necesară formarea unei opinii de masă, fundamentată științific, față de igiena individuală și colectivă, față de alimentație, îmbrăcăminte, muncă și odihnă, față de utilizarea rațională a timpului liber și a factorilor naturali de călire a organismului, față de evitarea factorilor de risc, precum și a modului de solicitare a asistenței medicale și a diferitelor mijloace de investigație și tratament.

Proiectul tematic „Stil de viață sănătos” urmărește: necesitatea consolidării unui set de valori stabile și coerente care să determine factorii educației la conduite favorabile unui stil de viață sănătos și să pună bazele trainice pentru formarea comportamentului igienic, dezvoltarea capacității de cunoaștere și înțelegere a mediului înconjurător, precum și stimularea curiozității pentru investigarea acestuia, valorificarea cunoștințelor despre corp și sănătate în vederea respectării regulilor de igienă personală și organizării unui regim rațional alimentar, însușirea unor norme de comportament pentru asigurarea echilibrului dintre sănătatea individuală și cea colectivă, atitudini pozitive față de sănătatea lor și a celor din jur, autorespect.

Scopul, în vederea pregătirii pentru viață a elevului: dezvoltarea armonioasă a individului prin educație fizică, educație igienico-sanitară și practicarea sportului, dezvoltarea aptitudinilor comportamentale, conștientizarea importanței nutriției corespunzătoare și sportului pentru un stil de viață sănătos.

Obiective propuse: formarea unui stil de viață sănătos în rândul elevilor, formarea unui comportament de alimentație rațională și sănătoasă, dezvoltarea unor comportamente responsabile și formarea unor abilități de viață sănătoasă.

Promovarea sănătății și a stării de bine a elevului: funcționare optimă din punct de vedere somatic, fiziologic, mental, emoțional, social și spiritual, formarea unui stil de viață sănătos și echilibrat.

Prevenire: prevenirea accidentelor și a comportamentelor de risc pentru sănătate, prevenirea atitudinilor negative față de sine și viață, prevenirea conflictelor interpersonale, a dezadaptării sociale și a situațiilor de criză.

Valori și atitudini: autocunoașterea și cunoașterea celorlalți, influențele grupurilor și a unor persoane asupra lor, însemnătatea unui stil de viață sănătos, conștientizarea necesității unei alimentații sănătoase, conștientizarea consecințelor unui comportament neadecvat și riscurile la care se expun, dezvoltarea de abilități și comportamente adecvate la societatea actuală, responsabilitate asupra propriilor acțiuni.

Grup țintă: elevii clasei a IV-a B Step by Step de la Liceul cu Program Sportiv Alba Iulia;

Acțiuni:

- „Sportul - Izvor de sănătate” -dezvoltarea armonioasă prin sport: formarea atitudinii pozitive față de sport și de adoptare a unui comportament sănătos privind mișcarea zilnică susținută; - „Învățătura este pe primul plan, dar sportul face diferența asigurând o creștere sănătoasă a copilului!”

- „Joc și mișcare” -jocuri de mișcare/sportive în aer liber: creșterea motivației elevilor de a practica sport și de a înțelege varietatea alternativelor sportive având în vedere nevoile specifice individuale;

- „Aer, soare și mișcare”: deplasarea zilnică la locația de servire a mesei de prânz, plimbare în parc, drumeții; contribuția la dezvoltarea armonioasă a copilului, a stării lui de bine și a unei calități superioare a vieții;

- „Activitatea fizică și odihna”: utilizarea rațională a timpului liber și a factorilor naturali de călire a organismului, norme de comportament pentru asigurarea echilibrului dintre sănătatea individuală și cea colectivă;

- „Suntem ceea ce mâncăm” -prezentarea „Piramidei alimentelor”: întâlnire cu un nutriționist pentru a informa elevii cu privire la rolul alimentației în dezvoltarea fizică și mentală; - „Există ceea ce numim o ... sănătate a alimentației. Suntem ceea ce mâncăm!”

- „Stil de viață sănătos și durabil”: apărarea sănătății, dezvoltarea armonioasă și fortificarea organismului; valorificarea cunoștințelor despre corp și sănătate în vederea respectării regulilor de igienă personală. necesității adoptării unui stil de viață responsabil -aplicare chestionar; - „Educă-te pentru sănătate! Sănătate prin educație!”

- „Călătorie în lumea alimentelor”: portofoliu; - Sfat: „Nicio masă fără fructe!”

Monitorizare și evaluare: portofoliu pentru fiecare activitate, expoziție tematică, diplome pentru elevii clasei, album cu fotografii, raport de activitate;

Să nu uităm nici o clipă că „sănătatea este cea mai de preț avere” și să le oferim elevilor noștri, pe lângă cheia care deschide taina cititului și scrisului, și cheia care să le ofere un stil de viață sănătos.

Bibliografie:

Băban, Adriana, *Consiliere educațională*, Cluj Napoca, Editura Psinet, 2001;

Ciolan, Lucian, *Învățarea integrată*, Iași, Editura Polirom, 2008;

Cerghit, Ioan, *Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri, strategii*, București, Editura Aramis, 2001.

7. PROIECT EDUCAȚIONAL „PE TEME ECOLOGICE”

Prof. înv. preșc. Nagy Edina, Prof. înv. preșc. Ludușan Maria
Grădinița cu p.p.nr.8/9 din Alba Iulia, jud. Alba

TITLUL PROIECTULUI: „**MICI ECOLOGIȘTI AI CETĂȚII**”

TIPUL DE EDUCAȚIE: Învățământ preșcolar- educație ecologică

FORMA DE REALIZARE: Concurs

TIPUL PROIECTULUI: județean

Am inițiat acest proiect deoarece în ultimul timp se acordă o mare importanță necesității educării ecologice a copilului în grădiniță. Suntem chemați să facem transferul de dragoste și respect față de tot ceea ce ne înconjoară de la noi, adulții spre cei mici și foarte mici, atunci când începe drumul cunoașterii. Astfel, așa cum ne ocupăm de educația intelectuală, morală și estetică, este timpul să ne ocupăm și de educația ecologică și să îi învățăm pe copii de ce și cum trebuie protejată natura.

ARGUMENT:

Mediul în care trăim și muncim cunoaște transformări majore datorită intervenției necontrolate a omului asupra naturii și mediului înconjurător. Pădurile care se răresc pe zi ce trece, florile care se ofilesc și dispar pentru totdeauna din cauza poluării, gunoaiile care ne înconjoară, deșeurile rezultate în urma activității omului, poluarea necontrolată a apelor și a aerului ca urmare a dezvoltării industriale, creșterea demografică sunt probleme grave ale contemporaneității, probleme care dacă nu se încearcă a fi rezolvate imediat vor duce la consecințe grave asupra sănătății planetei Pământ.

Iată de ce avem datoria de a oferi copiilor posibilitatea de a cunoaște frumusețile și beneficiile pe care natura ni le oferă și de a forma la preșcolari o atitudine responsabilă față de mediul înconjurător. Prin implicarea copiilor în activități de cunoaștere și înțelegere a unor fapte și fenomene din universul apropiat, prin cunoașterea frumuseților și beneficiilor unei vieți în mijlocul naturii, identificarea unor probleme de degradare a mediului, dorim să formăm la copii o atitudine corectă, responsabilă față de mediul apropiat pentru o viață civilizată și sănătoasă.

Educația ecologică începută în grădiniță are semnificația deprinderii unui anumit mod de a înțelege relația dintre om și mediul de viață care nu este numai al său, ci și al plantelor și al animalelor, a tot ce există pe Pământ, iar copiii trebuie să conștientizeze și să exprime respectul pentru mediul natural de care beneficiem cu toții și pe care îl vor moșteni generațiile viitoare.

Interesul și dragostea pentru natură sunt, la majoritatea copiilor, instinctive. În plus, comportamentele și convingerile formate la o vârstă cât mai fragedă sunt cele care se păstrează cel mai bine toată viața.

SCOPUL:

Evaluarea cunoștințelor și priceperilor dobândite într-un anumit interval de timp sub formă de concurs, verificarea cunoștințelor despre mediu, poluare și acțiuni de protecție a mediului, consolidarea de comportamente și atitudini pozitive prin competiție, aplicații practice și probe teoretice.

OBIECTIVE:

- dezvoltarea interesului pentru diverse acțiuni ecologice;
- antrenarea copiilor în economisirea resurselor prin colectarea și re folosirea deșeurilor;

- stimularea copiilor în desfășurarea de activități ecologice cu caracter practic-aplicativ pentru realizarea unor machete sau colaje pentru a fi expuse în cadrul concursului;
- descoperirea copiilor talentați;
- dezvoltarea învățării prin cooperare;
- acordarea șansei preșcolarilor de a fi parteneri în acest concurs;
- sesizarea importanței mediului natural în viața omului, înțelegând necesitatea protecției lui;
- promovarea schimbului de experiență între copii, între cadrele didactice, între cadrele didactice și comunitatea locală, între cadrele didactice și părinți, în scopul creșterii eficienței activităților ecologice prin implicarea lor ca factori activi în buna derulare a acestui proiect;
- crearea condițiilor optime în vederea bunei realizări a concursului „Micii ecologiști ai cetății” ce urmărește premiarea celor mai corecte răspunsuri din cadrul probei teoretice și popularizarea celor mai reușite și inedite costume realizate din materiale reciclabile;
- promovarea imaginii unităților preșcolare participante la concurs;
- abilitatea cadrelor didactice în desfășurarea unor activități pe teme ecologice;
- implicarea părinților în diverse acțiuni;
- implicarea partenerilor în activitățile desfășurate cu copiii;
- sensibilizarea comunității locale.

GRUPUL ȚINTĂ:

Beneficiarii direcți: copiii preșcolari cu vârstele cuprinse între 5-6 ani

Beneficiarii indirecti: Părinții, comunitatea locală, mass-media

REZULTATE AȘTEPTATE:

- implementarea normelor și regulilor de protecție a mediului
- reducerea poluării mediului prin reciclarea materialelor
- consolidarea relației cadru didactic-copii-părinți- comunitate
- implicarea comunității locale în activitățile desfășurate cu preșcolari
- obținerea de fonduri și sponsorizări

Concursul se desfășoară pe două etape: etapa pe unitatea de învățământ și a doua etapă fiind cea județeană. Prima etapă permite selectarea celor mai buni „ecologiști”, care vor reprezenta grădinița la faza pe județ.

Considerăm că ceea ce este mai important în desfășurarea concursului este implicarea comunității în astfel de acțiuni, faptul că aceasta devine preocupată alături de grădinițe în formarea unei atitudini pozitive față de mediul înconjurător a viitorilor membrii ai comunității.

Concursul constă din următoarele probe:

1.PROBA DE TESTARE A CUNOȘTINȚELOR TEORETICE

Participă echipe formate din trei preșcolari, de la fiecare grădiniță cu personalitate juridică. Se adresează fiecărui echipaj câte trei întrebări și se notează cu câte trei puncte fiecare răspuns corect, un punct se acordă din oficiu pentru coerență.

2.PROBA „ PARADA COSTUMELOR ECOLOGICE”

Participă trei preșcolari/grădiniță cu personalitate juridică. Fiecare copil își prezintă costumele, menționând materialele reciclabile din care este confecționat. Se punctează originalitatea costumului, materialele folosite și descrierea costumului făcută de fiecare copil.

3.PROBĂ PRACTICĂ-REALIZARE DE OBIECTE/LUCRĂRI DIN MATERIALE RECICLABILE

Fiecare echipaj va realiza diferite obiecte din materiale reciclabile puse la dispoziție de organizatori, care vor fi ulterior expuse și jurizate.

BIBLIOGRAFIE:

1. Agabrian Mircea, „Școala, familia, comunitatea”, Iași, Institutul European, 2006
2. Învățământul preșcolar în mileniul III, editura Reprograph, 2016
3. Didactic.ro